
Begroting 2015
Gemeente Lochem

2014-016976
26-9-2014

Inhoudsopgave

Samenvatting

- 1 Financiële positie
- 2 Programma's
- 3 Paragrafen
  - Lokale heffingen
  - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
  - Onderhoud kapitaalgoederen
  - Financiering
  - Bedrijfsvoering
  - Verbonden partijen
  - Grondbeleid

Bijlagen

1. Totaaloverzicht bezuinigingsmaatregelen
  2. Nieuw beleid
  3. Investerings bestaand beleid
  4. Vervangingsinvesteringen in bedrijfsmiddelen
  5. Overzicht risico's
  6. Verbeterplan
  7. EMU-saldo (komt ter inzage)
-

Aanbiedingsbrief

Begin januari 2013 is vanwege een tweetal ontwikkelingen een proces gestart om te kijken naar de kerntaken van onze gemeente. Op de eerste plaats, het toenemende landelijke besef dat een terugtrekkende overheid en een grotere zelfredzaamheid van de inwoners nodig zijn om in een duurzame samenleving in de behoeften van huidige en toekomstige generaties te kunnen blijven voorzien. In de toekomstvisie 2030 van Lochem is gekozen voor een overheid die regisseert en faciliteert, maar ook de ruimte geeft aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om zelf vorm te geven aan hun samenleving. De tweede ontwikkeling is de financiële noodzaak voor de gemeente om zich aan te passen aan de nieuwe financiële werkelijkheid door de crisis, de bezuinigingen bij het rijk en de drie decentralisaties (Wmo2015, Jeugdzorg en Participatie). De gemeenteraad heeft met de Kadernota 2015 aangegeven dat de begroting 2015 structureel sluitend moet zijn. In deze meerjarenbegroting is aan de opdracht voldaan. De jaarschijf 2018 laat een licht positief saldo van € 21.000 zien. Bij het maken van keuzes voor bezuinigingen, heeft het college zorgvuldige afwegingen gemaakt. Er is rekening gehouden met het Bestuursakkoord, de Toekomstvisie 2030, Kijk op Kerntaken en Regisserend Lochem.

Naast de uitwerking van de richtinggevende uitspraken in concrete bezuinigingsmaatregelen zijn in de Begroting 2015 ook de maatschappelijke effecten van de acht programma's aan een eerste actualisatie onderworpen. Dit in lijn van de wens van de raad om te komen tot vereenvoudiging van de financiële documenten. Wij willen in samenwerking met de raad komen tot duidelijke en meetbare (smart) doelstellingen en afspraken.

In de raadsvergadering van november bieden wij het collegeprogramma 2014 - 2018 aan met daarin de belangrijkste uitgangspunten waarop wij onze koers de komende jaren baseren. Per programma schetsen wij onze ambities en belangrijkste speerpunten. Het collegeprogramma wordt afzonderlijk aangeboden.

Tenslotte willen wij hier nog even stilstaan bij de majeure operatie van de invoering van de drie decentralisaties in 2015. Op 1 januari 2015 is de invoering van de drie decentralisaties in het sociaal domein een feit. Vanaf dat moment is de gemeente Lochem verantwoordelijk voor de uitvoering van de nieuwe Jeugdwet, Participatiewet en de overgehevelde AWBZ taken naar de Wmo. Deze overgang van taken van het rijk en de provincie gaat gepaard met een strikte bezuinigingsoperatie. Het doel van de drie transities is het sociaal domein betaalbaar en doelmatig te maken. Er is een duidelijke en algemeen onderkende noodzaak om de groei in de uitgaven van de sociale zekerheid, AWBZ en de Jeugdzorg te doorbreken. Dat is ook noodzakelijk om deze terreinen op langere termijn betaalbaar te houden. Daarnaast is de verwachting dat de Jeugdzorg, AWBZ/Wmo en een deel van de sociale zekerheid efficiënter en effectiever kunnen worden door inhoudelijke en bestuurlijke taken te bundelen bij de lokale overheid. De drie decentralisaties kunnen niet los van elkaar worden gezien. Er is niet alleen een sterke samenhang maar ook overeenkomst in doelstellingen- ondersteuning voor de minder redzame burger en bevordering participatie- en er is veel overlap in doelgroepen. De financiële middelen met betrekking tot de decentralisaties worden per 1 januari 2015 via een integratie-uitkering Sociaal Domein aan de gemeente beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor de gemeente geheel vrij te besteden.

---

1 Financiële positie

Inleiding

Wij staan voor een solide, ondernemend en verantwoord financieel beleid. Het financieel perspectief is daarbij leidend. In de Kadernota 2015 is aangegeven dat de gemeente Lochem voor ingrijpende keuzes staat om de financiële huishouding op orde te houden. Daarnaast hebben wij de ambitie om middelen vrij te maken voor investeringen om een duurzame toekomst in stand te houden.

Dit met het uitgangspunt dat de gemeentelijke overheid bescheiden en doelmatig moet zijn en gemeentelijke lasten voor de inwoner in verhouding moeten staan met de geboden kwaliteit van diensten en het voorzieningenniveau. In de keuzes voor de bezuinigingsmaatregelen en nieuw beleid zien wij dit terug.

Dit laat onverlet dat er ons geen makkelijke besluiten te wachten staan. In deze Begroting 2015 hebben wij de richtinggevende uitspraken verder uitgewerkt in concrete maatregelen. Deze bezuinigingen kunnen niet allemaal direct worden geëffectueerd. Daar waar de maatregelen nog voorbereiding vragen, bijvoorbeeld door verdere afstemming met betrokkenen, worden de maatregelen vanaf 2015 gefaseerd ingevoerd.

Toelichting financiële ontwikkeling

Met de Begroting 2014 is er voor het jaar 2014 een sluitende begroting gepresenteerd. Het meerjarenperspectief (2015 – 2018) kent substantiële tekorten. Om deze tekorten te kunnen opheffen heeft de gemeenteraad in de Kadernota 2015 ingestemd met de richtinggevende uitspraken. Op basis daarvan hebben wij de bezuinigingsmaatregelen uitgewerkt. Het college heeft de ambitie uitgesproken een meerjarig sluitende begroting te presenteren. Dit betekent dat met de Begroting 2015 er concrete bezuinigingsmaatregelen moeten liggen. In deze meerjarenbegroting is aan de opdracht voldaan en presenteren wij de bezuinigingsmaatregelen. Het financieel overzicht ziet er daardoor als volgt uit:

- = nadeel	Bedrag x € 1.000			
	2015	2016	2017	2018
Begrotingssaldo Kadernota 2015	294	-501	-1.151	-1.151
Bestuursrapportage 2014	-1.240	-1.435	-1.323	-1.555
Bezuinigingsmaatregelen	1.623	2.137	2.636	2.765
Nieuw beleid	-304	-40	-39	-38
Saldo begroting	373	161	123	21

Bezuinigingsmaatregelen

Bij het maken van keuzes voor bezuinigingen, heeft het college zorgvuldige afwegingen gemaakt. Er is rekening gehouden met het Bestuursakkoord, de Toekomstvisie 2030, Kijk op Kerntaken en Regisserend Lochem. Iedereen moet mee kunnen doen, waarbij de eigen verantwoordelijkheid van mensen voorop staat. Op deze wijze kan de gemeente op maat ondersteuning geven aan mensen die dit het meest nodig hebben om zelfredzaam te zijn en mee te doen in de samenleving. Ook verwachten wij een zo hoog mogelijke efficiency van gesubsidieerde instellingen en instanties zodat ook zij bijdragen aan de doelstellingen.

Het door ons college voorgestelde pakket aan bezuinigingsmaatregelen is toegelicht in bijlage 1. In de kolom "voorstel" zijn de gekozen maatregelen aangegeven met een '1' en om zichtbaar te maken welke maatregelen wel zijn onderzocht maar niet zijn gekozen, zijn de niet gekozen maatregelen aangegeven met een '0'.

Sociaal domein

In de raadsvergadering van 22 september heeft de gemeenteraad een afzonderlijk besluit genomen over de wijziging in de uitvoering van de Wmo huishoudelijke hulp. Met de vaststelling van het raadsvoorstel "Wmo uitvoering huishoudelijke hulp vanaf 2015" is het aanbieden van huishoudelijke hulp 1 (schoonmaak) vanaf 2015 beëindigd. Met deze gewijzigde invulling van de Wmo-uitvoering komen middelen beschikbaar om mensen in een kwetsbare situatie te blijven ondersteunen. Immers in

het sociaal domein komen door de decentralisaties omvangrijke en complexe taken op de gemeente af die gepaard gaan met kortingen op het door het rijk overgedragen budget. Met de beëindiging van huishoudelijke hulp 1 ontstaat meer budgettaire vrijheid om de levering van zorg binnen het sociaal domein te continueren. Vanuit deze besparing is vanaf 2015 € 0,5 miljoen beschikbaar voor de verwachte toenemende vraag naar ondersteuning bij regie op het huishouden, voor het faciliteren van de ontwikkeling van algemene oplossingen en maatwerkvoorzieningen. Hierbij worden de zorgaanbieders en andere maatschappelijke organisaties actief betrokken.

Met inbegrip van de reservering van € 0,5 miljoen voor Wmo huishoudelijke hulp, wordt in 2015 op de huishoudelijke hulp € 1.510.000 minder uitgegeven. De korting op de rijksbijdrage bedraagt € 885.000, waardoor per saldo € 625.000 beschikbaar is als bijdrage aan de bezuinigingstaakstelling voor het onderdeel "Inclusieve samenleving". Voor 2016 en verder gaat het om een verminderde uitgave van € 1.900.000, een rijkskorting van € 1.155.000 en een beschikbare bijdrage aan de bezuinigingstaakstelling van € 745.000.

Voor de uitvoering van de nieuwe taken op het gebied van Jeugd, Wmo en participatie binnen het sociaal domein ontvangen wij, van het rijk, met ingang van 2015 een integratie-uitkering. Deze uitkering is voor Jeugd en Wmo gebaseerd op historische uitgaven. Met ingang van 2016 wordt het objectief verdeelmodel ingevoerd. In de septembercirculaire is bekend gemaakt dat wij voor de uitvoering van de Wmo hierdoor minder rijksuitkering ontvangen. Voor Lochem gaat het om circa 4%, ongeveer € 180.000 nadelig. Invoering zal vanaf 2016 fasegewijs gebeuren. Dit verwachte nadeel is nog niet in voorliggende begroting verwerkt. De septembercirculaire wordt verwerkt bij de Kadernota 2016.

Het college stelt voor om vanuit de bezuinigingsmaatregelen Wmo huishoudelijke hulp 1 een structurele stelpost Sociaal Domein in te stellen van € 355.000 in 2015 en € 472.500 voor 2016 en volgende jaren. Deze middelen zijn bestemd voor het continueren van de levering van zorg aan kwetsbare groepen in het kader van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein, mocht het rijksbudget niet afdoende zijn. Preventie, maatwerk en gegarandeerde zorg voor mensen die deze hulp en zorg echt nodig hebben is het uitgangspunt. In lijn hiermee stellen wij een intensivering van de armoede- en schuldenaanpak voor. In voorliggende begroting is hiervoor een structureel bedrag van € 70.000 aan nieuw beleid opgenomen. Financiële dekking wordt gevonden in de nieuw te vormen stelpost Sociaal domein. Zowel landelijke als lokale overheid staan achter de intensivering van armoede- en schuldenaanpak. Het is van groot belang dat mensen met beperkte financiële middelen en/of problematische schulden mee kunnen doen in onze samenleving. Het kabinet vraagt de gemeenten zich met name in te zetten voor kinderen die onvoldoende kunnen meedoen en voor het versterken van een preventieve aanpak.

Personele formatie

In de ombuigingsmaatregelen is voor de organisatie(omvang) een taakstelling van circa 22 formatieplaatsen afgesproken. 75% van de personele taakstelling van 22 fte is gerealiseerd zonder dat taken gestopt of verminderd zijn. Keuzes in de kerntaken zijn nodig om de laatste 25%, ca. € 250.000, van de personele taakstelling op een gerichte en zorgvuldige manier in te kunnen vullen. Met de bezuinigingsmaatregelen wordt invulling gegeven aan de taakstelling. Bij het uitvoeren van de bezuinigingsmaatregelen verwachten wij circa 7.150 aan interne uren (ca. 5 fte) te besparen. Echter hierbij speelt het matchingsprobleem nog steeds een rol. Op dit moment is daarom alleen voor het jaar 2015 financiële dekking voor de resterende personele taakstelling door gebruik te maken van het natuurlijk verloop en € 80.000 ten laste te brengen van de stelpost lonen. Hier is incidenteel financiële ruimte ontstaan vanwege de lagere Cao-stijging.

Afbouw overhead

Het op afstand zetten van taken maakt ook onderdeel uit van de ombuigingen. Één van de gevolgen van het op afstand zetten van taken, zijn de achterblijvende frictie- en desintegratiekosten die binnen de achterblijvende organisatiemoeten worden opgelost. Zonder afbouw van de ondersteunende organisatie krijgt de gemeente te maken met dubbele kosten die leiden tot een tekort in de begroting. Momenteel is er per 2017 sprake van een taakstelling van € 300.000 voor afbouw overhead BBOOR (buitendienst) en de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) van € 60.000.

De tot 2017 olopende taakstelling van de overheadkosten is voor 2015 gerealiseerd, waarbij gekeken is naar materiële budgetten en de loonkosten (zoals opheffing functies als gevolg van BBOOR). Voor 2016 en 2017 moet nog worden voorzien in structurele dekking.

Wij merken hierbij op dat het afbouwen van de frictie- en desintegratiekosten steeds moeilijker wordt.

Nieuw beleid

In het Bestuursakkoord staat aangegeven dat wij onze doelstellingen realiseren door een gecombineerde aanpak van hervormen en investeren. De financiële ruimte voor nieuw beleid gaan wij daarom in eerste instantie zoeken door te herschikken binnen bestaande budgetten of te werken met financieringsarrangementen. Met het voorgestelde pakket aan bezuinigingsmaatregelen is het mogelijk om middelen vrij te maken voor de noodzakelijke investeringen om een duurzame toekomst in stand te houden. Dit met het uitgangspunt dat de gemeentelijke overheid bescheiden en doelmatig moet zijn. In deze begroting stellen wij daarom enkele nieuwe activiteiten voor die met name wettelijk verplicht of onontkoombaar zijn. Ook hier zijn het Bestuursakkoord, de Toekomstvisie 2030, Kijk op Kerntaken en Regisserend Lochem als afwegingskader gehanteerd. De voorstellen met nieuw beleid zijn opgenomen in bijlage 2 en worden in de programmateksten toegelicht.

Zwarte blokjes

In het investeringsplan met de vervanging van bedrijfsmiddelen zijn sommige activiteiten gemarkeerd met een zwart blokje. Dit betekent dat met een afzonderlijk besispunt in voorliggende begroting het betreffende budget beschikbaar wordt gesteld. Deze budgetten betreffen ICT en smartphones en zijn nodig voor de continuïteit van de bedrijfsvoering.

Gemeentefonds (Algemene uitkering)

De septembercirculaire van het Gemeentefonds komt te laat uit om te kunnen verwerken in de begroting. In de planning van de Planning en Control cyclus is opgenomen dat de uitkomsten van de septembercirculaire worden verwerkt in de kadernota. De gemeenteraad wordt daarom voor de begrotingsbehandeling door middel van een afzonderlijke memo geïnformeerd.

---

2 Programma's

Inleiding

In de programma's staan de activiteiten die in 2015 prioriteit krijgen. De activiteiten dragen bij aan onze gezamenlijke ambities. Het gaat hier met name om voor 2015 kenmerkende activiteiten of nieuw beleid. Daarnaast vindt vanzelfsprekend ook de uitvoering van de meer going-concern activiteiten plaats.

De begroting bestaat uit acht programma's die weer onderverdeeld zijn in programma-onderdelen. Bij elk programma-onderdeel staat aangegeven wat we willen bereiken, de maatschappelijke effecten en wat we daarvoor gaan doen in de vorm van concrete activiteiten. Wij hebben de "wat willen we bereiken" vraag en de maatschappelijke effecten aan een eerste actualisatie onderworpen. Het college heeft de insteek om ook de begroting op onder meer deze onderdelen verder te vereenvoudigen en te concretiseren. Dit in lijn van de wens van de raad om te komen tot vereenvoudiging van de financiële documenten. Wij willen in samenwerking met de raad komen tot duidelijke en meetbare (smart) doelstellingen en afspraken. Ook zal daarbij gekeken worden naar relevante en meetbare indicatoren. In 2015 wordt dit traject verder opgepakt.

In de raadsvergadering van november bieden wij het collegeprogramma 2014 - 2018 aan met daarin de belangrijkste uitgangspunten waarop wij onze koers de komende jaren baseren. Per programma schetsen wij onze ambities en belangrijkste speerpunten. Het collegeprogramma wordt afzonderlijk aangeboden.

Indicatoren

In het najaar van 2012 heeft de gemeente Lochem voor de eerste keer meegedaan aan het burgerpeilingsonderzoek van www.waarstaatjegemeente.nl. De planning was dat de gemeente Lochem ook in 2016, 2018 en 2020 mee zou doen met dit onderzoek.

In de loop van 2014 is echter besloten (VNG/KING) om de meetgegevens binnen het onderzoek te vernieuwen waardoor de oude indicatoren niet meer met de nieuwe indicatoren zijn te vergelijken. Wel wordt de mogelijkheid geboden om op basis van beide systematieken over 2014 onderzoek te laten verrichten.

De gemeente Lochem heeft daarop besloten om in ieder geval over het jaar 2014 op basis van de oude indicatoren, onderzoek te laten verrichten en de resultaten te presenteren in de jaarrekening 2014. Genoemd onderzoek zal in het najaar van 2014 plaats vinden.

Voor de begroting 2015 is afgesproken dat de indicatoren zoveel mogelijk worden ingevuld op basis van de kennis van vandaag. Vervolgens wordt het najaar 2014 / voorjaar 2015 gebruikt om samen met de Raad (opnieuw) te onderzoeken welke indicatoren uit de nieuwe systematiek moeten worden onderzocht en welke ambitiescores hier aan toegekend moeten worden. Dit betekent dat zo spoedig mogelijk (voorjaar 2015) opnieuw meegedaan wordt aan de benchmark burgerpeiling volgens de nieuwe thema methode. Op deze manier wordt de 0-meting verkregen waarop in de begroting 2016 (november 2015) de nieuwe ambitiescores voor toekomstige jaren bepaald kunnen worden. Een identiek proces kan dan weer gedraaid worden over de jaren 2018 en 2020.

Programma 1 Burger, bestuur en dienstverlening

Programmaonderdeel:	1.1 Dienstverlening
Wat willen we bereiken:	Een klantgerichte dienstverlenende organisatie als poort naar de overheid voor burgers, bedrijven en instellingen in 2015/2016.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Burgers, bedrijven en instellingen ervaren een klantgerichte, toegankelijke overheid (fysiek én digitaal) die met kennis van zaken snel en doeltreffend handelt. De lokale overheid is voor iedereen duidelijk herkenbaar.	Digitale Informatievoorziening uitbreiden
	Vereenvoudiging financiële rapportages
Programmaonderdeel:	1.2 Binnengemeentelijke samenwerking
Wat willen we bereiken:	Inwoners zijn leidend wat betreft leefbaarheid en zorg voor elkaar. Inwoners en gemeente zijn gelijkwaardige partners, met oog voor ieders rol. De gemeente wil inwoners stimuleren en faciliteren om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor een leefbare samenleving.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
inwoners ervaren onze gemeente een levendige gemeenschap waaraan iedereen naar vermogen een bijdrage levert.	Doorontwikkeling van Lochem als regiegemeente
	Faciliteren van (burger)initiatieven.
	Vorbereiden invoering vennootschapsbelastingplicht
Programmaonderdeel:	1.3 Bovengemeentelijke samenwerking
Wat willen we bereiken:	Gemeentelijke taken uitvoeren en ambities realiseren samen met andere gemeenten en organisaties.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Inwoners van onze gemeente ervaren ondanks de toename van gemeentelijke taken, complexiteit van die taken en de afname van financiële middelen een lokale overheid die daaraan toch goed invulling geeft en beschikt over voldoende bestuurskracht.	Versterken rol opdrachtgever/regievoerder (regiegemeente)
	Samenwerken met andere gemeenten
Programmaonderdeel:	1.4 Gemeentelijke middelen
Wat willen we bereiken:	Ambities realiseren door innovatieve financiering waaraan ook derden een wezenlijke bijdrage leveren.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Initiatieven vanuit de samenleving die het maatschappelijk belang dienen krijgen ondanks de afname van financiële middelen toch een kans om tot bloei te komen.	Mogelijkheden Revolverend fonds onderzoeken

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

- Visie op dienstverlening (2007)
- De nota burgerparticipatie (2008)
- Nota regionale samenwerking (2005)
- Nota verbonden partijen (2011)
- Beleidslijn Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob 2013)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting (2012)	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
1.1 Dienstverlening				
Totaalscore klanttevredenheid publieksbalie (TNS-Nipo) <i>Nulmeting 2008</i>	7,8	-	7,6	7,7
Oordeel burger; duidelijkheid informatie (<i>nulmeting; gem. 7,0</i>)	6,9	6,9	n.b.	7,0
1.2. Binnengemeentelijke samenwerking				
Oordeel burger als kiezer; invloed op bestuur en vertrouwen in bestuur (<i>nulmeting; gem.5,8</i>)	5,8	5,8	n.b.	6,0
Oordeel burger als partner; betrokkenheid bij totstandkoming plannen (<i>nulmeting; gem. 5,7</i>)	5,5	5,5	n.b.	5,8

1.1 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Een klantgerichte dienstverlenende organisatie als poort naar de overheid voor burgers, bedrijven en instellingen in 2015/2016.

Beoogd maatschappelijk effect

Burgers, bedrijven en instellingen ervaren een klantgerichte, toegankelijke overheid (fysiek én digitaal) die met kennis van zaken snel en doeltreffend handelt. De lokale overheid is voor iedereen duidelijk herkenbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Digitale Informatievoorziening uitbreiden
Wat gaan we doen	<p>Al enkele jaren wordt gewerkt aan digitalisering van onze administraties en informatiestromen. Door middel van de geïmplementeerde makelaar suite worden inmiddels de in de basisregistraties beschikbare gegevens digitaal real time aangeboden aan de afnemende applicaties om deze te gebruiken binnen de in die applicaties aanwezige processen volgens het principe: eenmalige verstrekking van gegevens, meervoudig gebruik.</p> <p>Ook binnen de samenwerkingsverbanden (Omgevingsdienst Achterhoek, Het Plein, Decentralisaties in het sociale domein) wordt binnen de werkprocessen, voor zover mogelijk, gebruik gemaakt van de beschikbare digitale gegevens uit de verschillende basisregistraties.</p> <p>Elk jaar worden meer registraties en afnemende administraties aan de makelaar suite gekoppeld. Ook in 2015 zal waar mogelijk verder worden gebouwd aan deze informatiestroom door koppeling van o.a. de BGT (na oplevering van het project) en de BRK (Basisregistratie Kadaster) aan de makelaar suite.</p> <p>In 2015 wordt gewerkt aan de opbouw van de basisregistraties BGT (basisregistratie grootschalige Topografie) en BRP (Basisregistratie Personen) Vooral het efficiënt inrichten van het beheer van deze basisregistraties en van de werkprocessen van binnengemeentelijke afnemende administraties vergt veel aandacht. Daarnaast werken wij aan de introductie van een nieuw zaakstelsel met de daaraan gekoppelde producten als Berichten box en MijnOverheid.nl. Ook vindt de invoering van E-herkenning en de Elektronische handtekening plaats.</p> <p>Voor bewaking van de kwaliteit en juist gebruik van de gegevens maken we gebruik van landelijke instrumenten zoals de I-spiegel.</p>

Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget
---------------------	--------------------------------

Activiteit	Vereenvoudiging financiële rapportages
Wat gaan we doen	Met name de door de wet- en regelgeving voorgeschreven financiële rapportages geven niet altijd het gewenste inzicht en duidelijkheid. In de komende periode wordt samen met de raad gewerkt aan het vereenvoudigen en verder digitaliseren van de budgetcyclus en bijbehorende documenten.
Wat kost het	Voor het aanpassen van de administratie en de eventuele aankoop van software is mogelijk extra budget nodig. Dit is afhankelijk van de nog te maken keuzes.

1.2 Binnengemeentelijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Inwoners zijn leidend wat betreft leefbaarheid en zorg voor elkaar. Inwoners en gemeente zijn gelijkwaardige partners, met oog voor ieders rol. De gemeente wil inwoners stimuleren en faciliteren om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor een leefbare samenleving.

Beoogd maatschappelijk effect

inwoners ervaren onze gemeente een levendige gemeenschap waaraan iedereen naar vermogen een bijdrage levert.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Doorontwikkeling van Lochem als regiegemeente
Wat gaan we doen	Naast het stimuleren en faciliteren van burgerinitiatieven ontwikkelt de gemeente, samen met inwoners en organisaties, haar kennis en ervaring op het zijn van regiegemeente. In overleg met partijen en intern moeten keuzes worden gemaakt. Hoe en wanneer laten we invloed en werkzaamheden op terreinen waar de samenleving dat zonder overheidsbemoeienis kan los, waar blijft regie of sturing nodig en welke regulerende maatregelen nemen we om een goed woon- en leefklimaat te kunnen waarborgen. Een leerproces dat in 2015 verder vorm krijgt.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Faciliteren van (burger)initiatieven
Wat gaan we doen	De gemeente faciliteert (burger) initiatieven die bijdragen aan een woon- en leefomgeving die bijdraagt aan de zelfredzaamheid en participatie van inwoners.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Vorbereiden invoering vennootschapsbelastingplicht
Wat gaan we doen	Vanaf 1 januari 2016 gaan overheidsondernemingen belasting betalen over hun winst. Voor 1 januari 2016 moet een inventarisatie gemaakt worden van zaken (bezittingen en de financiering daarvan) die momenteel gebruikt worden voor activiteiten die volgens de wet in de belastingheffing zullen worden betrokken of onder een van de vrijstellingen zullen vallen. De belastingplichtig geworden overheidsondernemingen moeten op 1 januari 2016 starten met een openingsbalans. Uit het wetsvoorstel valt af te leiden dat de gemeente Lochem activiteiten heeft die onder de vennootschapsbelasting gaan

	vallen. Het betreft onder andere de verhuur van onroerend goed, grondexploitaties, de begraafplaatsen, de exploitatie van de sportaccommodaties, de weekmarkten en de havenexploitatie. Voor het inventariseren, het maken van keuzes (blijft de gemeente zelf vennootschapsplichtige activiteiten uitvoeren of worden deze geprivatiseerd c.q. afgestoten), in beeld brengen van de financiële gevolgen, het aanpassen van de administratie en de aankoop van software om de aangiften vennootschapsbelasting te verzorgen is extra budget nodig. De financiële gevolgen voor de begroting 2016 en volgende zijn nu nog niet aan te geven.
Wat kost het	De eenmalige kosten voor externe ondersteuning en aanpassingen van de financiële administratie worden geschat op € 30.000.

1.3. Bovengemeentelijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Gemeentelijke taken uitvoeren en ambities realiseren samen met andere gemeenten en organisaties.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners van onze gemeente ervaren ondanks de toename van gemeentelijke taken, complexiteit van die taken en de afname van financiële middelen een lokale overheid die daaraan toch goed invulling geeft en beschikt over voldoende bestuurskracht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Versterken rol opdrachtgever/regievoerder (regiegemeente)
Wat gaan we doen	Om nog beter te kunnen sturen op resultaten en de rol van opdrachtgever dan wel regievoerder uit te kunnen voeren is versterking van de positie nodig. De volgende acties vinden plaats in 2015: <ul style="list-style-type: none"> • Een ambtelijk/bestuurlijke werkgroep gaat bezien wat het gewenste sturingsniveau per samenwerking is. • Er wordt gestart met een professionaliseringstraject voor medewerkers. • Verbonden partijen waarbij meerdere beleidsvelden zijn betrokken worden belegd bij één medewerker (o.a. Sociaal Cultureel Werk en Regio Stedendriehoek)
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Samenwerken met andere gemeenten
Wat gaan we doen	Randvoorwaarden samenwerkingsvormen nader uitwerken, een en ander afhankelijk van de resultaten van de eerste inventariserende onderzoeken naar kansen, mogelijkheden, kosten en baten. De gemeenteraad wordt daarover geïnformeerd zodra er keuzes moeten worden gemaakt.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

1.4. Gemeentelijke middelen

Wat willen we bereiken?

Ambities realiseren door innovatieve financiering waaraan ook derden een wezenlijke bijdrage leveren.

Beoogd maatschappelijk effect

Initiatieven vanuit de samenleving die het maatschappelijk belang dienen krijgen ondanks de afname van financiële middelen toch een kans om tot bloei te komen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Mogelijkheden Revolverend fonds onderzoeken
Wat gaan we doen	Het college heeft een oriënterend onderzoek gedaan naar het instrument van een revolverend fonds. Het is geen eenvoudig financieel instrument, schaalgrootte speelt hierbij ook een rol. Bij een mogelijke inzet moeten beleidsvelden, risico's en reeds bestaande fondsen goed bekeken en afgewogen worden. Wij gaan de oriëntatie verdiepen en willen ons eerst beraden op welke beleidsvelden dit instrument mogelijk een rol kan spelen. Maar mogelijk dat er ook andere (financiële) oplossingen beter passend zijn bij het te behalen resultaat. In de verdere verdieping zullen wij, gezien het specialistische karakter van het instrument, ook externe partijen vragen daarin mee te denken. Vervolgens betrekken wij ook de gemeenteraad, om verdere kaderstellende uitspraken te doen. De uitkomsten van het onderzoek worden uiterlijk het eerste kwartaal 2015 met de gemeenteraad gedeeld.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

1 Burger, bestuur en dienstverlening							
Overzicht baten en lasten		- = nadeel (bedragen x € 1.000)					
Item	Omschrijving	Werkelijk Begroting Begroting jarenbegroting					
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten		3.145	1.650	951	801	751	751
1.2	binnengemeentelijke samenwerking						
1.3	bovengemeentelijke samenwerking						
1.4	gemeentelijke middelen	3.145	1.650	951	801	751	751
Lasten		11.142	11.203	9.149	9.417	9.845	10.097
1.2	binnengemeentelijke samenwerking	118	414	330	334	343	343
1.3	bovengemeentelijke samenwerking	86	73	73	73	73	73
1.4	gemeentelijke middelen	10.938	10.716	8.746	9.010	9.429	9.681
Totaal programma 1		-7.997	-9.553	-8.198	-8.616	-9.094	-9.346

Programma 2 Veiligheid en Handhaving

Programmaonderdeel:	2.1 Openbare orde
Wat willen we bereiken:	We zorgen voor een grotere sociale veiligheid voor de inwoners van de gemeente Lochem door gerichte aanpak van overlast, woninginbraken en hennepsteelt.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Inwoners en bezoekers kunnen op een goede en veilige wijze met en naast elkaar wonen, werken en ontspannen	Opstellen uitvoeringsplannen veiligheid
Programmaonderdeel:	2.2 Handhaving
Wat willen we bereiken:	Een zo veilig mogelijke leef/werkomgeving voor burgers en bedrijven realiseren, waarbij de administratieve lasten voor burgers en bedrijven zo laag mogelijk zijn.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Inwoners, bedrijven en instellingen ervaren een overheid die de regels die zij oplegt daadwerkelijk handhaaft en waar dat kan de regeldruk vermindert en/of de verantwoordelijkheid mede belegt bij diegenen die aan bepaalde regels moeten voldoen (bouwregelgeving). Er vinden minder overtredingen plaats.	Opstellen nieuw Wabo beleid (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht)
	Handhaven op het juiste gebruik van voorzieningen, op veiligheid en op ruimtelijke kwaliteit

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

- Integraal Veiligheidsplan (IVP) district IJsselstreek 2012 – 2015
- Beleidsnota Handhaving 2011 – 2014 Samen zijn we één (2011)
- Notitie inzake permanente bewoning recreatieverblijven (1994)
- Vervolgotitie inzake permanente bewoning van recreatieverblijven (1997)
- Voortgangsnota bestrijding permanente bewoning recreatieverblijven (2002)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting (2012)	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
2.1. Openbare orde				
Oordeel burger over veiligheid in de buurt (nulmeting; gem. 7,0)	7,1		n.b.	7,2
Oordeel burger over leefbaarheid in de buurt (nulmeting; gem. 7,5)	7,6		n.b.	7,7
2.2. Handhaving				
Algemeen				
Klachten/meldingen met een prioritair karakter worden binnen 24 uur opgepakt. (Nulmeting 2011)	90%	90%	95%	90%
Bij projecten in het kader van slim handhaven wordt door de klant spontaan meegewerkt. (Nulmeting 2011)	30%	40%	n.b.	60%
Oordeel burgers duidelijkheid regels (nulmeting; gem. 6,7)	6,7		n.b.	6,7
Oordeel burger controle handhaving regels (nulmeting; gem. 6,0)	5,9		n.b.	6,0

2.1. Openbare orde

Wat willen we bereiken?

We zorgen voor een grotere sociale veiligheid voor de inwoners van de gemeente Lochem door gerichte aanpak van overlast, woninginbraken en hennepsteelt.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners en bezoekers kunnen op een goede en veilige wijze met en naast elkaar wonen, werken en ontspannen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Opstellen uitvoeringsplannen veiligheid
Wat gaan we doen	In 2014 is een aantal bijeenkomsten in de gemeente gehouden over het voorkomen van inbraken en brandveiligheid. In samenwerking met gemeenten in Oost Nederland, politie en het Openbaar ministerie gezamenlijk richting geven aan de sociale veiligheid van inwoners in onze gemeente en Oost Nederland. In de Veiligheidsstrategie 2015 – 2018 is een drietal speerpunten benoemd: <ul style="list-style-type: none"> - Aanpak van ernstige overlast door personen in de woonomgeving - Aanpak van woninginbraken - Aanpak van hennepsteelt. Voor bovenstaande thema's worden (binnen de samenwerking) nadere uitvoeringsplannen opgesteld. Op de gezamenlijke thema's zoals hierboven beschreven worden resultaten behaald: minder overlast, minder woninginbraken en effectieve aanpak van hennepsteelt.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

2.2. Handhaving

Wat willen we bereiken?

Een zo veilig mogelijke leef/werkomgeving voor burgers en bedrijven realiseren, waarbij de administratieve lasten voor burgers en bedrijven zo laag mogelijk zijn.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners, bedrijven en instellingen ervaren een overheid die de regels die zij oplegt daadwerkelijk handhaaft en waar dat kan de regeldruk vermindert en/of de verantwoordelijkheid mede belegt bij diegenen die aan bepaalde regels moeten voldoen (bouwregelgeving). Er vinden minder overtredingen plaats.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Opstellen nieuw Wabo-beleid (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht)
Wat gaan we doen	Door het opstellen van het Wabo-beleidsplan gaan we inhoud geven aan de landelijke kwaliteitscriteria. Op basis van dit stelsel moet het ruimtelijk, en milieubeleid op een effectievere manier doorwerken. Dit zal uiteindelijk leiden tot minder administratieve lasten, minder overtredingen en minder bestuurlijke drukte.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Handhaven op het juiste gebruik van voorzieningen, op veiligheid
-------------------	---

en op ruimtelijke kwaliteit	
Wat gaan we doen	<ul style="list-style-type: none"> - Toezicht houden op prioriteiten brandveiligheid, constructieve veiligheid en duurzaamheid. - Doe het zelf controles. Bouwwerken met een lage prioriteit door de houder van de vergunning zelf laten controleren (hiermee anticiperen we ook op de toekomstige privatisering van het bouwtoezicht)
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

2 Veiligheid en handhaving							
Overzicht baten en lasten				- = nadeel			(bedragen x € 1.000)
Item	Omschrijving	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten		68	22	22	22	22	22
2.1	openbare orde	68	22	22	22	22	22
2.2	handhaving						
Lasten		3.056	3.003	2.946	3.080	3.072	3.072
2.1	openbare orde	2.186	2.072	2.045	2.202	2.195	2.195
2.2	handhaving	870	931	901	878	878	878
Totaal programma 2		-2.988	-2.981	-2.924	-3.058	-3.050	-3.050

Programma 3 Natuur en milieu

Programmaonderdeel:	3.1 Duurzaamheid
Wat willen we bereiken:	Een klimaatneutrale gemeente in 2030.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
In 2030 is Lochem voor een belangrijk deel zelfvoorzienend in energie door optimaal gebruik te maken van lokale duurzame energiebronnen, zoals zon, wind en bio-energie en door het gebruik van (fossiele) energie zoveel mogelijk te beperken.	Energiekracht Lochem verder uitbouwen
	Samenwerken in Frisse Wind projecten
Nieuwe woningen worden duurzaam gebouwd. Huurders en woningeigenaren maken de stap om hun woning te verduurzamen.	Energiebesparing bij woningen huursector ondersteunen
	Duurzaam renoveren van woningen in samenwerking met Opgewekt Lochem facilitairen
Er wordt efficiënt en duurzaam gebruik gemaakt van vrijkomende biomassa.	Regionaal biomassa project realiseren
Programmaonderdeel:	3.2 Milieu
Wat willen we bereiken:	Verder verminderen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
De hoeveelheid ongescheiden restafval per inwoner per jaar wordt verminderd tot 80 kg per inwoner in 2020 en betere zowel kwantitatieve als kwalitatieve inzamelresultaten van de afzonderlijk ingezamelde fracties glas, oud papier en kunststof.	Inzamelstructuur verfijnen
Programmaonderdeel:	3.3 Groen
Wat willen we bereiken:	De kwaliteit van natuur en landschap behouden en versterken Het basisniveau van onderhoud en de veiligheid van het openbaar groen volgens de doelen die zijn gesteld voor het opzetten van BBOOR en een kostenneutraal beheer van bomen in het buitengebied realiseren.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Inwoners van en bezoekers aan onze gemeente beschikken over aantrekkelijke natuur en landschap.	Onderzoeken of het Landschapsontwikkelingsplan voldoet aan nieuwe opgaven
De openbare ruimte blijft aantrekkelijk om in te verblijven.	Areaaluitbreiding openbaar ruimte onderhouden
	Onderzoeken of kostenneutraal bomenbeheer in het buitengebied mogelijk is
Programmaonderdeel:	3.4 Riolering
Wat willen we bereiken:	Het op een efficiënte en duurzame wijze inzamelen en transporteren van regen- en afvalwater
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Het beheer van het rioolstelsel voldoet aan het Bestuursakkoord Water en aan het geldende verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Regen- en afvalwater wordt op een duurzame, effectieve en efficiënte manier verwerkt.	Afvalwaterakkoord en het Afvalwaterplan uitvoeren
	Vervangen en renoveren bestaande riolering en onderzoek naar innovatief rioolbeheer

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

Nationale en provinciale nota's

- Programmaplan energietransitie (provincie Gelderland)
- Gelders Milieu Plan 4
- Contourennota Gelders Milieuplan 5
- Green Deals Ministerie I en M
- Hoofdlijnennotitie Biobased Economy

Nota's van de gemeente:

- Milieujaarprogramma (2012)
- Energiekracht Lochem (2014)
- Raamprogramma klimaatbeleid (2009)
- Duurzaam bouwen beleid (2009)
- Programma Duurzame Energielandschappen (2011)
- Rural Alliances (2012)
- Groenvisie (2006)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2012 - 2016
- Nota Begraafplaatsen deel 1 en 2 (2011 en 2012)
- Strategische visie beheer en onderhoud openbare ruimte gemeente Lochem (2012)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting 2009	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
3.2. Milieu				
Restafval in kg per inwoner	250	249	116	110
Glas in kg per inwoner	24	24	33	35
Oud papier in kg per inwoner	79	78	71	79
Kunststof in kg per inwoner	8	9	20	22
3.3. Groen				
Oordeel burger onderhoud groenvoorziening in de buurt (Nulmeting 2012, gem. 6,7)	6,1	-	-	6,5

3.1 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Een klimaatneutrale gemeente in 2030.

Beoogd maatschappelijk effect

In 2030 is Lochem voor een belangrijk deel zelfvoorzienend in energie door optimaal gebruik te maken van lokale duurzame energiebronnen, zoals zon, wind en bio-energie en door het gebruik van (fossiele) energie zoveel mogelijk te beperken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Energiekracht Lochem verder uitbouwen
Wat gaan we doen	Het platform Energiekracht Lochem verder uitbouwen met als doel een stimulerende en inspirerende werking naar de bewoners om met het

	energiethema aan de slag te gaan. Via dit communicatieplatform worden lokale, regionale en nationale ideeën, projecten, en initiatieven getoond en gedeeld. Bovendien worden projecten gevolgd van A tot Z, zoals windprojecten, aanleg van een zonneweide, realisatie energieneutrale nieuwbouw, en aanpak bestaande bouw.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget (duurzaamheid).

Activiteit	Samenwerken in Frisse Wind projecten
Wat gaan we doen	Actief samenwerken met Lochem Energie en Werkgroep in Eefde om één of meerdere windmolens te realiseren in de omgeving van Eefde. Het project kan model staan om ook elders in de gemeente Lochem windmolens te realiseren.
Wat kost het	€ 20.000 voor wijziging bestemmingsplan en onderzoeken t.b.v. twee windparken(jes), dekking binnen bestaand budget (innovatiebudget route klimaatneutraliteit 2030) en externe bijdragen. Op het moment van schrijven heeft besluitvorming m.b.t. het raadsvoorstel innovatiebudget route klimaatneutraliteit 2030 (raad 13 oktober 2014) nog niet plaatsgevonden. Beschikbaarstelling budget is voorwaardelijk.

Beoogd maatschappelijk effect

Nieuwe woningen worden duurzaam gebouwd. Huurders en woningeigenaren maken de stap om hun woning te verduurzamen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Energiebesparing bij woningen huursector ondersteunen
Wat gaan we doen	De gemeente zoekt actief contact met de woningcorporaties om delen van de bestaande woningvoorraad minimaal twee labelstappen te laten maken en minimaal vijf woningen energieneutraal te renoveren. Hiertoe zal, indien de woningcorporatie hiervoor openstaat, de gemeente financierings- en landelijke subsidiemogelijkheden onderzoeken. De gemeente zal in samenwerking met IJsseldal Wonen en Viverion één of meerdere proefprojecten van de grond proberen te krijgen.
Wat kost het	Niet van toepassing

Activiteit	Duurzaam renoveren van woningen in samenwerking met Opgewekt Lochem facilitairen
Wat gaan we doen	In samenwerking met het bouwinitiatief Opgewekt Lochem worden mogelijkheden onderzocht om bestaande particuliere woningen duurzaam te renoveren. Ook wordt een wijkgerichte aanpak beproefd. De gemeente levert communicatie-ondersteuning aan Opgewekt Lochem en zal financierings- en landelijke subsidiemogelijkheden onderzoeken.
Wat kost het	€ 20.000 voor wijkgerichte aanpak met onafhankelijke procesbegeleiding en EPA-adviseurs, dekking binnen bestaand budget (innovatiebudget route klimaatneutraliteit 2030) en externe bijdragen. Op het moment van schrijven heeft besluitvorming m.b.t. het raadsvoorstel innovatiebudget route klimaatneutraliteit 2030 (raad 13 oktober 2014) nog niet plaatsgevonden. Beschikbaarstelling budget is voorwaardelijk.

Beoogd maatschappelijk effect

Er wordt efficiënt en duurzaam gebruik gemaakt van vrijkomende biomassa.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Regionaal biomassa project realiseren
Wat gaan we doen	Zoeken naar gezamenlijke afzet van vrijkomende biomassa bij het beheer van de openbare ruimte in de regio Stedendriehoek. Doelstellingen hierbij zijn hoogwaardige toepassing van vrijkomende materialen en kostenbesparing voor het beheer.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget en externe bijdragen.

3.2 Milieu

Wat willen we bereiken?

Verder verminderen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval.

Beoogd maatschappelijk effect

De hoeveelheid ongescheiden restafval per inwoner per jaar wordt verminderd tot 80 kg per inwoner in 2020 en betere zowel kwantitatieve als kwalitatieve inzamelresultaten van de afzonderlijk ingezamelde fracties glas, oud papier en kunststof.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Inzamelstructuur verfijnen
Wat gaan we doen	Onder het nieuwe verwerkingscontract voor kunststofverpakkingen, kunnen, met het kunststofafval, ook andere verpakkingsmaterialen (zoals drank- en sap pakken) huis-aan-huis worden ingezameld. Voor andere waardevolle materialen, zoals textiel, e-goed, boeken en speelgoed wordt een inzamelstructuur opgezet, waarbij het voor burgers eenvoudig wordt om hun afval te scheiden (BEST-tas = boeken, elektra, speelgoed, textiel). Het is nog niet duidelijk hoeveel de invoering van de BEST-tas kost. De pilot met de BEST-tas is in het werkgebied van Berkel Milieu nog niet afgerond, en is op dit moment onvoldoende duidelijk wat de kosten en de opbrengsten zijn als deze wijze van inzameling in Lochem wordt ingevoerd. De verruiming om met de inzameling van kunststof verpakkingen ook andere verpakkingsmateriaal in te zamelen, levert naar voorlopige inschatting geld op. Aangezien de aanbesteding voor de verwerking van deze afvalstroom echter nog niet is afgerond en er nog geen opdracht is gegund, kan op dit moment nog geen exacte raming worden gemaakt van kosten en opbrengsten.
Wat kost het	€ p.m. invoering incidenteel dekking via reserve afvalstoffenheffing + € p.m. structureel dekking via door meeropbrengsten herbruikbare goederen en indien nodig afvalstoffenheffing (budgettair neutraal).

3.3 Groen

Wat willen we bereiken?

- De kwaliteit van natuur en landschap behouden en versterken
- Het basisniveau van onderhoud en de veiligheid van het openbaar groen volgens de doelen die zijn gesteld voor het opzetten van BBOOR en een kostenneutraal beheer van bomen in het buitengebied realiseren.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners van en bezoekers aan onze gemeente beschikken over aantrekkelijke natuur en landschap.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Onderzoeken of het Landschapsontwikkelingsplan voldoet aan nieuwe opgaven
Wat gaan we doen	Natuur- en landschapsbeleid wordt steeds meer een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Daarnaast zijn er nieuwe opgaven die in het buitengebied gaan spelen. In de 2 ^e helft van 2015 worden de resultaten en een uitgangspuntennotitie voor het vervolg voorgelegd. De verwachting is dat de gemeenten Zutphen en Bronckhorst niet participeren in dit traject.
Wat kost het	Dekking via bestaand budget.

Beoogd maatschappelijk effect

De openbare ruimte blijft aantrekkelijk om in te verblijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Areaaluitbreiding openbare ruimte onderhouden
Wat gaan we doen	Sinds de herindeling is het budget voor onderhoud van de openbare ruimte (openbaar groen, wegen, etc.) niet structureel opgehoogd bij uitbreiding van het areaal. Jaarlijks zijn diverse bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd waardoor het onderhoud binnen het taakstellend budget kon worden uitgevoerd. In 2015 gaan we een onderzoek doen naar een integrale aanpak. Om het areaal integraal te kunnen onderhouden op het gewenste kwaliteitsniveau is extra onderhoudsbudget nodig bij areaaluitbreiding. Om in ieder geval het huidige onderhoudsniveau te continueren is structureel € 20.000 nodig.
Wat kost het	€ 20.000 per jaar, structureel.

Activiteit	Onderzoeken of kostenneutraal bomenbeheer in het buitengebied mogelijk is
Wat gaan we doen	Het goed beheren en waar nodig kappen van bomen langs de wegen in ons buitengebied op een duurzame wijze. Mensen moeten er veilig kunnen wonen, werken en recreëren. Een samenwerkingsvorm met lokale aannemers wordt uitgewerkt om middels langlopende contracten kostenneutraal bomenbeheer uit te voeren. Kosten van onderhoud worden betaald uit opbrengst uit biomassa.
Wat kost het	Budgettair neutraal.

3.4 Riolering

Wat willen we bereiken?

Het op een efficiënte en duurzame wijze inzamelen en transporteren van regen- en afvalwater.

Beoogd maatschappelijk effect

Het beheer van het rioolstelsel voldoet aan het Bestuursakkoord Water en aan het geldende verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Regen- en afvalwater wordt op een duurzame, effectieve en efficiënte manier verwerkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Afvalwaterakkoord en het Afvalwaterplan uitvoeren
Wat gaan we doen	In samenwerking met de gemeente Zutphen en het Waterschap Rijn en IJssel voeren we het Afvalwaterakkoord en het Afvalwaterplan volgens het jaarplan uit.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Vervangen en renoveren bestaande riolering en onderzoek naar innovatief rioolbeheer
Wat gaan we doen	We gaan diverse rioolssystemen vervangen, renoveren en onderhouden. Verder doen we onderzoek naar duurzame ontwikkelingen en innovatief rioolbeheer.
Wat kost het	De investeringen zijn gebaseerd op bijlage 1.1 e.v. van het vGRP 2012-2016. In de bijlagen bij deze begroting is een totaaloverzicht van de vervangingsinvesteringen, milieumaatregelen en de incidentele onderzoeksuitgaven voor de periode 2014-2018 opgenomen. Dekking via rioolheffing.

3 Natuur en milieu									
Overzicht baten en lasten				- = nadeel				(bedragen x € 1.000)	
Item	Omschrijving	Werkelijk Begroting		Begroting		Meerjarenbegroting			
		2013	2014	2015	2016	2017	2018		
Baten		8.879	9.514	9.055	8.557	8.557	8.557		
3.2	milieu	3.888	4.385	3.847	3.565	3.565	3.565		
3.3	groen	491	459	539	322	322	322		
3.4	riolering	4.500	4.669	4.669	4.669	4.669	4.669		
Lasten		10.577	11.445	10.457	10.103	10.072	10.072		
3.2	milieu	4.113	4.258	3.593	3.356	3.357	3.357		
3.3	groen	2.771	2.753	2.477	2.358	2.410	2.410		
3.4	riolering	3.693	4.434	4.387	4.390	4.306	4.306		
Totaal programma 3		-1.698	-1.932	-1.401	-1.547	-1.516	-1.516		

Programma 4 Verkeer, vervoer en wegen

Programmaonderdeel:	4.1 Verkeer
Wat willen we bereiken:	Verkeersveiligheid bevorderen met speciale aandacht voor de kwetsbare groepen Fiets- en voetverkeer stimuleren Bereikbaarheid woon- en bedrijfsgebieden bevorderen door eenduidige weginrichting Voldoende parkeergelegenheid in de binnenstad van de kern Lochem
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
In 2020 zijn door de getroffen verkeersveiligheidsmaatregelen er minder verkeersslachtoffers. Automobieliteit is teruggedrongen en fietsverkeer voor zowel woon-werkverkeer als recreatief is toegenomen.	Actualiseren en uitvoeren Nota mobiliteit Lochem
	Inlopen achterstallig onderhoud bewegwijzering
	Bruggen Twentekanaal versterken
Het fietsverkeer voor zowel woon-werkverkeer als recreatief is toegenomen.	Stimuleren fietsgebruik
Weggebruikers voelen zich veilig en/of zijn zich bewust van een onveilige situatie door een goede weginrichting passend bij de functie van de weg.	Saneren verkeersborden
Programmaonderdeel:	4.2 Openbaar vervoer
Wat willen we bereiken:	Verschillende openbaar vervoerswijzen zijn goed op elkaar afgestemd en er zijn adequate voorzieningen voor op- en overstappen.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Aantal en kwaliteit van bus- en treinverbindingen met bijbehorende voorzieningen blijft minimaal op het niveau van 2010.	Programma Hoogfrequent Spoor monitoren
	LED-verlichtingabri's aanbrengen
Programmaonderdeel:	4.3 Wegen
Wat willen we bereiken:	Een goede afwikkeling van regionaal en lokaal verkeer op provinciale wegen met minimale belemmeringen Leefbaarheid kernen verhogen Verkeersveilige wegen (inclusief civiele kunstwerken (bruggen, tunnels, viaducten)) waarbij het onderhoud afgestemd is op het karakter van de weg (intensiteit van het weggebruik en de snelheden die gereden mogen worden)
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Inwoners en bezoekers ervaren een goede en veilige afwikkeling van het verkeer. De leefbaarheid wordt verhoogd.	Flankerende maatregelen N348 ondersteunen
	Realisatie Rondweg Lochem faciliteren
De leefbaarheid in de kernen Eefde en Lochem gaat omhoog.	Uitvoeren traverse Eefde – zuidelijk deel
	Opstellen inrichtingsplan Lochem centrum
Inwoners en bezoekers ervaren verkeersveiligheid	Opstellen wegenlegger

op de wegen in de kernen en het buitengebied. De leefbaarheid wordt verhoogd.	
	Beleidskader integraal functiegericht wegbeheer uitvoeren
	Interreg Vb LAND
	Uitvoeren van andere methode van onkruidbestrijding
	Uitvoeren onderhoud civiele kunstwerken
De openbare verlichting voldoet aan het gemeentelijke beleidsplan 2013-2023	Beleidsplan Openbare Verlichting uitvoeren

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

Nota's van de provincie

Provinciaal Verkeer en vervoer plan 2004 – 2014 (2004)
Omgevingsvisie Gelderland (2013/2014)
Gelderland aan kop (2011)

Nota's van de regio Stedendriehoek

Mobiliteitsagenda Stedendriehoek (2013)
Fietsvisie Stedendriehoek (2012)

Nota's van de gemeente

Nota Mobiliteit (2008)
Wegenbeheersplan 2008 – 2011 (2007)
Beleidskader functiegericht wegbeheer (2013)
Ruimtelijke structuurvisie Lochem 2012-2020 (2012)
Beleidsplan Openbare Verlichting (2014; vast te stellen door de raad in december 2014)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting (2012)	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
4.1. Verkeer				
Oordeel burger parkeermogelijkheden in buurt (nulmeting; gem. 6,7)	7,0	7,0	-	7,0
Oordeel burger verkeersveiligheid gemeente (nulmeting; gem. 6,6)	6,5	6,5	-	6,6

4.1. Verkeer

Wat willen we bereiken?

- Verkeersveiligheid bevorderen met speciale aandacht voor de kwetsbare groepen
- Fiets- en voetverkeer stimuleren
- Bereikbaarheid woon- en bedrijfsgebieden bevorderen door eenduidige weginrichting
- Voldoende parkeergelegenheid in de binnenstad van de kern Lochem

Beoogd maatschappelijk effect

In 2020 zijn door de getroffen verkeersveiligheidsmaatregelen er minder verkeersslachtoffers. Automobilititeit is teruggedrongen en fietsverkeer voor zowel woon-werk verkeer als recreatief is toegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Actualiseren en uitvoeren Nota mobiliteit Lochem
Wat gaan we doen	In 2008 is het gemeentelijke verkeer- en vervoersbeleid vastgelegd in de Nota mobiliteit Lochem. Inmiddels is het economisch tij veranderd en hebben wij ook nieuwe inzichten verkregen uit het project 'functiegericht wegbeheer'. Daarbij spelen er allerlei ontwikkelingen op het gebied van de fiets (bijvoorbeeld de regionale fietsruggengraat, e-bikes, etc.). Op basis van de geactualiseerde Nota mobiliteit Lochem wordt een bestedingsvoorstel opgesteld voor de middelen die in het bestuursakkoord zijn opgenomen.
Wat kost het	€ 50.000 voor de actualisatie in 2015. Voor de uitvoering: € 800.000 per jaar voor de jaren 2016 en 2017.

Activiteit	Inlopen achterstallig onderhoud bewegwijzering
Wat gaan we doen	Het reguliere budget voor bewegwijzering wordt jaarlijks grotendeels besteed voor regulier onderhoud aan verkeersborden en kan slechts voor een klein deel ingezet worden voor het inlopen van achterstallig onderhoud aan de bewegwijzering. Door een inhaalslag wordt een langdurig traject voorkomen en is het bestand tijdig op orde voor een beheersoverdacht naar BBOOR.
Wat kost het	Incidenteel € 40.000 in 2015

Activiteit	Bruggen Twentekanaal versterken
Wat gaan we doen	De Lochemsebrug is aangemerkt als een belangrijke schakel in het wegtransport. Aan de Ehzerbrug is een belangrijke landbouwfunctie toegekend. De mogelijke komst van de Rondweg Lochem, biedt voor de Lochemsebrug mogelijkheden versterkingen door te voeren die een veel kortere periode moeten functioneren. Dit wordt met Rijkwaterstaat uitgewerkt. Voor de Mogenzompse- en Dochterensebrug moet bekeken worden hoe hier mee omgegaan wordt.
Wat kost het	€ p.m.

Beoogd maatschappelijk effect

Het fietsverkeer voor zowel woon-werk verkeer als recreatief is toegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Stimuleren fietsgebruik
Wat gaan we doen	Fietsen is een belangrijke pijler uit de Nota mobiliteit Lochem. Eind 2014 wordt er een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd hoe een budget uit de Nota mobiliteit Lochem in te zetten om het fietsgebruik zoveel mogelijk te stimuleren. In 2015 wordt uitvoering gegeven aan de projecten die hierin zijn opgenomen.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Beoogd maatschappelijk effect

Weggebruikers voelen zich veilig en/of zijn zich bewust van een onveilige situatie door een goede weginrichting passend bij de functie van de weg.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Saneren verkeersborden
Wat gaan we doen	In 2013 is een sanering doorgevoerd in de kernen Barchem, Laren en Exel. Doel is overtollige verkeersborden te verwijderen en de resterende verkeersborden planmatig te beheren. In 2015 wordt een vervolg gegeven aan de sanering in andere kernen, afhankelijk van de beschikbare personele capaciteit.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

4.2 Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Verschillende openbaar vervoerswijzen zijn goed op elkaar afgestemd en er zijn adequate voorzieningen voor op- en overstappen.

Beoogd maatschappelijk effect

Aantal en kwaliteit van bus- en treinverbindingen met bijbehorende voorzieningen blijft minimaal op het niveau van 2010.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Programma Hoogfrequent Spoor monitoren
Wat gaan we doen	De staatssecretaris heeft een keus gemaakt voor wat betreft het vormgeven van de goederenrouting door middel van het zogenaamde kopmaken in Deventer en te wachten met vervolgstappen totdat de ontwikkelingen van het goederenvervoer uitbreiding van de capaciteit noodzakelijk maakt. Dit betekent dat de tweede fase van de MER wordt uitgesteld tot 2020. Ondertussen zal de regio continu de ontwikkeling van het goederenvervoer door middel van metingen blijven monitoren. Daarnaast verschuift de focus naar de gevolgen van de omleidingsroutes van het goederenvervoer tijdens de aanleg van het 3 ^e spoor . De Betuweroute is dan beperkt bruikbaar. De gemeente Lochem monitort in regioverband de ontwikkeling van het goederenvervoer door middel van metingen.
Wat kost het	Niet van toepassing.

Activiteit	LED-verlichtingabri's aanbrengen
Wat gaan we doen	Lochem heeft 21abri's in eigendom. Dezeabri's zijn nu voorzien van TL-verlichting. Door dezeabri's te voorzien van LED-verlichting kan jaarlijks € 2.400 aan elektriciteitskosten worden bespaard. In het kader van de Wet Milieubeheer zijn bedrijven wettelijk verplicht duurzame investeringen aan te gaan die zich binnen vijf jaar terugverdienen.
Wat kost het	€ 9.000 voor LED-verlichting.

4.3 Wegen

Wat willen we bereiken?

- Een goede afwikkeling van regionaal en lokaal verkeer op provinciale wegen met minimale belemmeringen
- Leefbaarheid kernen verhogen
- Verkeersveilige wegen (inclusief civiele kunstwerken (bruggen, tunnels, viaducten)) waarbij het onderhoud afgestemd is op het karakter van de weg (intensiteit van het weggebruik en de snelheden die gereden mogen worden)

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners en bezoekers ervaren een goede en veilige afwikkeling van het verkeer. De leefbaarheid wordt verhoogd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Flankerende maatregelen N348 ondersteunen
Wat gaan we doen	De raad heeft ingestemd met de maatregelen nabij de kruisingen Jodendijk – N348 en de Quatre Brasweg – N348. Voor de Quatre Brasweg heeft de provincie een inpassingsplan in voorbereiding. Het inpassingsplan voor de Jodendijk gaat binnenkort formeel als ontwerp in de inspraak. Naar verwachting zal op zijn vroegst in 2016 een aanvang met de uitvoering kunnen worden gemaakt.
Wat kost het	Niet van toepassing

Activiteit	Realisatie Rondweg Lochem faciliteren
Wat gaan we doen	Nu de raad heeft ingestemd met de gepresenteerde voorkeursvariant wordt deze verder in detail uitgewerkt. Tevens stelt de provincie een inpassingsplan op. Een nieuwe overeenkomst tussen provincie en gemeente krijgt komend jaar nader invulling. Hierin moet helder worden wat de reikwijdte van de overeenkomst is, afspraken worden vastgelegd over taakverdeling in procedures en financiële afspraken. Het gaat over de bijdrage van de gemeente aan de rondweg en de vraag in hoeverre de gemeente aanvullende maatregelen in voorbereiding moet nemen om de stad Lochem verder verkeersluw te maken en welke investeringen dat vraagt.
Wat kost het	Afhankelijk van overeenkomst en overige maatregelen. In het verleden is voor de realisatie van de rondweg een bestemmingsreserve gevormd. Deze bedraagt per 1.1.2014 € 2.180.000.

Beoogd maatschappelijk effect

De leefbaarheid in de kernen Eefde en Lochem gaat omhoog.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitvoeren traverse Eefde – zuidelijk deel
Wat gaan we doen	De afronding van het midden- en noordelijke deel van de traverse Eefde vindt in 2015 plaats. Afhankelijk van de verwerving van nieuwe middelen kan uitvoering van het zuidelijke deel in 2015 aan de orde komen.
Wat kost het	€ p.m.

Activiteit	Opstellen inrichtingsplan Lochem centrum
Wat gaan we doen	Nu de rondweg Lochem er lijkt te gaan komen, is er een noodzaak om het onderliggend wegennet aan te passen aan de nieuwe situatie. Hierbij ontstaan er ook kansen om een hogere ruimtelijke kwaliteit te halen. Zo zijn er wensen om de grachten terug te brengen en kan de fietsruggengraat nu worden gerealiseerd. Een inrichtingsplan wordt uitgewerkt met ondersteuning van een ruimtelijk/stedenbouwkundig ontwerper.
Wat kost het	€ 20.000 voor externe ondersteuning, voor het maken van een technisch ontwerp en het opstellen van een kostenraming + € p.m. voor realisatie.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners en bezoekers ervaren verkeersveiligheid op de wegen in de kernen en het buitengebied. De leefbaarheid wordt verhoogd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Opstellen wegenlegger
Wat gaan we doen	Gemeentes zijn vanuit de Wegenwet wettelijk verplicht om een wegenlegger te voeren waarin onder andere beschreven is welke wegen er openbaar zijn en wie de beheersverantwoordelijkheid draagt. De meest actuele wegenleggers van voormalig Lochem en Gorssel hebben inmiddels al geruime tijd hun geldigheid verloren. Het opstellen van een nieuwe wegenlegger is dus nodig. Ook in het kader van de toekomstige ontwikkelingen van BBOOR is het raadzaam de wegenlegger opnieuw op te stellen.
Wat kost het	€ 40.000 externe ondersteuning.

Activiteit	Beleidskader integraal functiegericht wegbeheer uitvoeren
Wat gaan we doen	In januari 2015 bieden we een raadsvoorstel aan met betrekking tot functiegericht wegbeheer in de pilot Laren. De uitkomsten van de pilotfase voeren we vervolgens in de praktijk uit.
Wat kost het	Afhankelijk van verdere besluitvorming/onderzoek voor de jaren 2015 e.v. € p.m.

Activiteit	Interreg Vb LAND
Wat gaan we doen	Een projectvoorstel 'LAND' in het kader van de Europese subsidieregeling Interreg Vb is in overleg met West-europese partners in voorbereiding. De Lochemse projecten functiegericht wegbeheer, laanbomenbeheer en bermbeheer (samen: integraal wegbeheer) worden onderdeel van het voorstel 'LAND'. Begin 2015 zal het projectvoorstel worden ingebracht bij de Europese Unie. In de loop van het jaar zal bekend worden of de subsidieaanvraag wordt gehonoreerd. Bij honorering van het project komt procesgeld beschikbaar voor bovengenoemde activiteiten.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget en externe bijdragen (subsidies).

Activiteit	Uitvoeren van andere methode van onkruidbestrijding
Wat gaan we doen	De gemeenteraad is op 10 oktober 2011 middels een memo geïnformeerd over de consequenties van het verbod op glyfosaat. De uitvoering van de onkruidbestrijding vindt sinds 1 januari 2014 plaats door BBOOR. Wettelijk is het gebruik van glysofaat (Round Up)

	per november 2015 verboden. Er zijn verschillende alternatieve mogelijkheden van bestrijding, bijv. mechanische en handmatige bestrijding in combinatie met bespuiting met ecologische middelen. De kosten van die alternatieven zijn aanmerkelijk hoger dan de huidige methode. Ook is er twijfel bij de kwaliteit van bestrijden. De wijziging kan tot gevolg hebben dat de kwaliteit van bestrijden van het onkruid omlaag gaat. We gaan kijken welke alternatieven er zijn, welke voor- en nadelen er zijn in kwaliteit en duurzaamheid per alternatief en wat de bijbehorende kosten zijn.
Wat kost het	P.m. vanaf 2016; afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek.

Activiteit	Uitvoeren onderhoud civiele kunstwerken
Wat gaan we doen	Op grond van uitgevoerde inspectie en het beheerplan civiele kunstwerken (bruggen, tunnels, viaducten, et cetera) maken we een werkprogramma. In 2015 stellen we het totale beheersplan op.
Wat kost het	Structureel onderhoud afhankelijk van beleids- en beheerplan € p.m.

Beoogd maatschappelijk effect

De openbare verlichting voldoet aan het gemeentelijke beleidsplan 2013-2023.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Beleidsplan Openbare Verlichting uitvoeren
Wat gaan we doen	Het beleidsplan 2013-2023 wordt uitgevoerd. De accenten liggen op energiebesparing, bewuster verlichten en een onderzoek naar innovatieve manier van aanbesteden.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget. Raadsvoorstel beleidsplan openbare verlichting wordt aan de raad voorgelegd.

4 Verkeer, vervoer en wegen							
Overzicht baten en lasten		-- = nadeel			(bedragen x € 1.000)		
Item	Omschrijving	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten		289	234	109	109	102	102
4.1	verkeer	57	170	45	45	38	38
4.2	openbaar vervoer						
4.3	wegen	233	64	64	64	64	64
Lasten		7.223	6.072	3.979	3.997	4.004	3.984
4.1	verkeer	864	1.165	566	574	563	563
4.2	openbaar vervoer	43	45	48	48	48	48
4.3	wegen	6.316	4.861	3.364	3.375	3.392	3.372
Totaal programma 4		-6.934	-5.838	-3.869	-3.888	-3.902	-3.882

Programma 5 Wonen en werken

Programmaonderdeel:	5.1 Ruimte
Wat willen we bereiken:	Een evenwichtige en duurzame ruimtelijke inrichting en ontwikkeling van het grondgebied bevorderen voor de hoofdfuncties wonen, werken, voorzieningen, zorg, mobiliteit, natuur en milieu. Een actueel sturings- en toetsingskader voor ruimtelijke ordening.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Ruimtelijke kwaliteit van het grondgebied is verhoogd door integrale toepassing van beleidsuitgangspunten en aandacht voor maatwerk. Rechtsgelijkheid en duidelijkheid voor burgers en instellingen gecreëerd wat regelgeving RO betreft en vermindering van regeldruk gerealiseerd	Visie op leegstand ontwikkelen
	Integrale Visie op de Openbare Ruimte (IVOR) opstellen
	Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) en bestemmingsplannen synchroniseren
	Welstandsbeleid aanpassen
	Integrale ruimtelijk structuurvisie uitvoeren
Programmaonderdeel:	5.2 Wonen
Wat willen we bereiken:	Een evenwichtig gedifferentieerd woningaanbod, passend in de markt.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
De huidige inwoners kunnen blijven wonen in onze gemeente en voor nieuwe inwoners is Lochem een aantrekkelijke vestigingsplaats om te wonen.	Prestatieafspraken met woningbouwcorporaties vastleggen
	Zorginitiatieven ondersteunen
	Woonvisie uitvoeren
Woningbouwprojecten gerealiseerd in alle kernen van de gemeente Lochem.	Planbegeleiding woningbouwprojecten
	Uitwerken stationsomgeving Lochem
Programmaonderdeel:	5.3 Economie
Wat willen we bereiken:	In 2030 is groei van de Lochemse werkgelegenheid gerealiseerd in de sectoren duurzaamheid, agribusiness, recreatie, zorg, cultuur en ruimtelijke beheer en onderhoud.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Het programma Lochem Stad zorgt voor een versterking van de kern Lochem.	Gasfabrieksterrein ontwikkelen
	TKF-terrein (Kwinkweerd 3) revitaliseren
	Hanzeweg: Kop van Oost ontwikkelen
	Hanzeweg: Hanzepoort ontwikkelen
Een voldoende aanbod van bedrijven in de gemeente Lochem.	Economische activiteiten ondersteunen en faciliteren
	Toekomstige bedrijfsterreinen voorbereiden
	Glasvezel buitengebied realiseren
	Cleantech-congres Regio Stedendriehoek organiseren

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

Nota's van het Rijk

- Nota Ruimte

Nota's van de provincie

- Structuurvisie
- Ruimtelijke Verordening
- Reconstructieplan

Nota's van de regio

- Regionale structuurvisie Stedendriehoek (bundelingsgebied en de Voorlanden)
- Regionale Economische Visie
- Jaarplan Strategische Board Regio Stedendriehoek

Gemeentelijke nota's

- Bestemmingsplannen kernen en buitengebied (2007-2013)
- Integrale ruimtelijke structuurvisie (2013)
- Toekomstvisie
- Woonvisie (2013)
- Visie buitengebied (2007)
- Landschapsontwikkelingsplan (2009)
- Masterplan Etalage naar de Toekomst (2009)
- Beleidskader Functieverandering Lochem 2011

Indicatoren

Indicator	Nulmeting 2009	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
5.2. Wonen				
Aantal te bouwen woningen:				
Totaal	161	93	99	90
Waarvan geschikt voor starters	26	37	27	35
Waarvan geschikt voor ouderen	54	26	49	55
5.3. Economie				
Aantal arbeidsplaatsen	14.800	14.775	14.520	14.800

5.1 Ruimte

Wat willen we bereiken?

- Een evenwichtige en duurzame ruimtelijke inrichting en ontwikkeling van het grondgebied bevorderen voor de hoofdfuncties wonen, werken, voorzieningen, zorg, mobiliteit, natuur en milieu.
- Een actueel sturings- en toetsingskader voor ruimtelijke ordening.

Beoogd maatschappelijk effect

Ruimtelijke kwaliteit van het grondgebied is verhoogd door integrale toepassing van beleidsuitgangspunten en aandacht voor maatwerk. Rechtsgelijkheid en duidelijkheid voor burgers en instellingen gecreëerd wat regelgeving RO betreft en vermindering van regeldruk gerealiseerd

---

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Visie op leegstand ontwikkelen
Wat gaan we doen	In de eerste helft van 2014 is door een student van Saxion onderzoek verricht naar leegstand in de gemeente Lochem. In het onderzoeksrapport zijn suggesties aangedragen voor de aanpak van leegstand en het voorkomen daarvan. We gaan deze suggesties verder uitbouwen tot een visie op leegstand.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Integrale Visie op de Openbare Ruimte (IVOR) opstellen
Wat gaan we doen	We gaan een visie opstellen waarin de integrale eisen staan voor de inrichting, het gebruik en het beheer van de openbare ruimte. Ook de rol van de gemeente wordt beschreven. Op het moment van schrijven wordt er een analyse uitgevoerd naar het beheer van de openbare ruimte. Hiermee wordt een eerste stap gezet naar de overgang van een deel van het team Civiel en Groen naar Berkel Milieu/BBOOR.
Wat kost het	€ 100.000 voor externe ondersteuning, dekking binnen bestaand budget (reserve organisatieontwikkeling). Op het moment van schrijven van deze begroting moet besluitvorming over het beschikbaar stellen van budget nog plaatsvinden (Bestuursrapportage 2014, raad 13 oktober 2014).

Activiteit	Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) en bestemmingsplannen synchroniseren
Wat gaan we doen	Bij de invoering van de wet BAG zijn huisnummers toegekend aan verblijfsobjecten met een woonfunctie terwijl de bestemmingsplannen wonen niet altijd toestaan. Hierdoor is onze administratie (BAG) niet in overeenstemming met de praktijk. Voor de betreffende inwoners brengt dit rechtsonzekerheid met zich mee. We brengen de omvang van de problematiek in beeld, analyseren de impact en bepalen vervolgens een aanpak.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Welstandsbeleid aanpassen
Wat gaan we doen	In het bestuursakkoord "Koersvast en betrokken" is uitgesproken de beoogde proef welstandsvrij (ver-)bouwen uit te breiden tot de hele gemeente, met uitzondering van de stads- en dorpscentra en de monumenten. Begin 2015 kan de proef van start en in 2017 kan de gemeenteraad een besluit nemen over het gewijzigde welstandsbeleid.
Wat kost het	€ p.m.

Activiteit	Integrale ruimtelijk structuurvisie uitvoeren
Wat gaan we doen	In 2015 gaan we verder met de verdere uitvoering van de integrale ruimtelijke structuurvisie en de uitvoeringsparagraaf.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

5.2 Wonen

Wat willen we bereiken?

Een evenwichtig gedifferentieerd woningaanbod, passend in de markt.

Beoogd maatschappelijk effect

De huidige inwoners kunnen blijven wonen in onze gemeente en voor nieuwe inwoners is Lochem een aantrekkelijke vestigingsplaats om te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Prestatieafspraken met woningbouwcorporaties vastleggen
Wat gaan we doen	De perspectieven en ambities van de gemeente en de beide woningbouwverenigingen vastleggen in prestatieafspraken die de basis vormen voor de samenwerking met de gemeente Lochem.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Zorginitiatieven ondersteunen
Wat gaan we doen	In overleg met de partners in de zorg samenwerken ter verbetering van de kwaliteit van het woon/zorgaanbod en het ondersteunen van vernieuwende initiatieven in de zorg.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Activiteit	Woonvisie uitvoeren
Wat gaan we doen	De in de woonvisie vastgelegde beleidsafspraken voeren we uit. Deze beleidsafspraken zijn leidend om samen met de partijen actief te zijn op de woningmarkt en de gemeenschappelijke ambities te realiseren. De gevolgen van de aanstaande herziening van de woningwet brengen we in beeld en zo nodig passen we de woonvisie en de afspraken met de woningcorporaties aan.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.

Beoogd maatschappelijk effect

Woningbouwprojecten gerealiseerd in alle kernen van de gemeente Lochem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Planbegeleiding woningbouwprojecten
Wat gaan we doen	Op basis van de regionale afspraken zijn de woningbouw mogelijkheden tot 2020 in beeld gebracht. In de woonvisie en de structuurvisie zijn deze verdeeld over het Lochemse grondgebied. We verzorgen de planbegeleiding van de woningbouwprojecten Epse-West, Kazerneterrein Eefde, Harfsen-West, Almen-Zuid, Barchem-Zuid, Laren Schoneveld, De Cloese Lochem en diverse inbreidingslocaties in de diverse kernen.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget en bijdragen uit subsidies, grondverkoop of van initiatiefnemers.

Activiteit	Uitwerken stationsomgeving Lochem
Wat gaan we doen	De nieuwe rondweg N346 Lochem verandert de stationsomgeving en er ontstaan ook kansen voor ruimtelijke ontwikkelingen op deze locatie. Dit jaar is een eerste beeld opgesteld hoe de stationsomgeving ontwikkeld kan worden. Wij gaan in 2015 dit verder uitwerken.

Wat kost het	€ 10.000 voor externe ondersteuning, voor het maken van een technisch ontwerp en het opstellen van een kostenraming + € p.m. voor realisatie. Dekking wordt gevonden binnen een nog te openen grondexploitatie.
---------------------	---

5.3 Economie

Wat willen we bereiken?

In 2030 is groei van de Lochemse werkgelegenheid gerealiseerd in de sectoren duurzaamheid, agribusiness, recreatie, zorg, cultuur en ruimtelijke beheer en onderhoud.

Beoogd maatschappelijk effect

Het programma Lochem Stad zorgt voor een versterking van de kern Lochem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Gasfabrieksterrein ontwikkelen
Wat gaan we doen	Het terrein aan de Julianaweg is gesaneerd en ligt klaar voor herontwikkeling. De onderzoeksfase ronden we verder af en we beslissen of een supermarktontwikkeling op deze locatie mogelijk is.
Wat kost het	

Activiteit	TKF-terrein (Kwinkweerd 3) revitaliseren
Wat gaan we doen	We faciliteren in 2015 de hervestiging van TKF en de aanleg van een havenvoorziening in het Twentekanaal. Verder faciliteren we bedrijfsverplaatsingen naar het resterende TKF-terrein. Gebruik kan worden gemaakt van een provinciale subsidie.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget. Op het moment van schrijven heeft besluitvorming m.b.t. het raadsvoorstel grondexploitatie TKF en aanleg open havenvoorziening (raad 13 oktober 2014) nog niet plaatsgevonden. Beschikbaarstelling budget is voorwaardelijk. Ook het besluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland m.b.t. de subsidieaanvraag is nog niet bekend.

Activiteit	Hanzeweg: Kop van Oost ontwikkelen
Wat gaan we doen	Mogelijk het gebied transformeren tot woonwijk en de tussenliggende percelen (Stemin en particuliere kavel) daarvoor verwerven. We faciliteren mogelijke bedrijfsverplaatsingen naar locaties elders in Lochem. Ontwikkeling is afhankelijk van besluitvorming grondexploitatie TKF (raad 13 oktober 2014) en besluit GS provincie Gelderland m.b.t. subsidieaanvraag. Op het moment van opstellen van deze begroting is de uitkomst van besluitvorming niet bekend.
Wat kost het	€ p.m.

Activiteit	Hanzeweg: Hanzepoort ontwikkelen
Wat gaan we doen	Er is een intentieovereenkomst gesloten voor de ontwikkeling van woonwerkkavels op de kavel tussen de Aldi en de Berkel en op het perceel Hanzeweg 14, 14a t/m F. We stellen een beeldkwaliteitsplan op, wijzigen het bestemmingsplan om woonwerkkavels mogelijk te maken en realiseren deze vervolgens gefaseerd.

Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget.
---------------------	---------------------------------

Beoogd maatschappelijk effect

Een voldoende aanbod van bedrijven in de gemeente Lochem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Economische activiteiten ondersteunen en faciliteren
Wat gaan we doen	Ter bevordering en behoud van de werkgelegenheid in de gemeente Lochem een aantal economische activiteiten (financieel) ondersteunen en uitvoeren. Het gaat om de Lochemse uitdaging en het regionaal uitvoeringsprogramma Economische Visie Stedendriehoek.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget. Op het moment van schrijven is nog niet duidelijk hoe de besluitvorming loopt m.b.t. het raadsvoorstel bijdragen economische maatregelen (raad 13 oktober 2014).

Activiteit	Toekomstige bedrijfsterreinen voorbereiden
Wat gaan we doen	<ul style="list-style-type: none"> • In 2015 e.v. een bestemmingsplan in voorbereiding nemen voor het bedrijventerrein Diekink. • Voor het SKL-terrein aan de Larenseweg te Lochem de mogelijkheden van een herontwikkeling onderzoeken. • Mede in relatie tot de aanleg van de noord-westelijke rondweg, de ontwikkelingsmogelijkheden van het Markerinkterrein onderzoeken.
Wat kost het	Vooralsnog alleen reguliere personele inzet. Eventuele organisatiekosten worden ingebracht bij de kadernota 2016.

Activiteit	Glasvezel buitengebied realiseren
Wat gaan we doen	In samenwerking met de regio Achterhoek en de provincie Gelderland proberen in 2015 / 2016 een glasvezelnetwerk in het buitengebied te realiseren. Hiermee zijn voorbereidingskosten gemoeid (plankosten, inventarisatie, vraagbundeling etc.).
Wat kost het	€ 100.000 incidenteel budget.

Activiteit	Cleantech-congres Regio Stedendriehoek organiseren
Wat gaan we doen	Teneinde de Regio Stedendriehoek meer herkenbaar te maken is voor het begrip Cleantech als groene draad voor de regio gekozen. Cleantech is het geheel aan producten en diensten die bijdragen aan een schoner milieu en/of zorgen voor energiebesparing. Inbedding en verdere uitwerking van het thema Cleantech zal in de strategische agenda worden meegenomen. Na Deventer in 2014 en Apeldoorn in 2015, ligt het in de planning het regionale Cleantech congres in 2016 in Lochem te organiseren.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget. Organisatiekosten congres 2016 € p.m..

5 Wonen en werken

Overzicht baten en lasten

- = nadeel

(bedragen x € 1.000)

Item	Omschrijving	Werkelijk Begroting			Meerjarenbegroting		
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten		-494	3.237	2.579	2.581	3.770	3.770
5.1	ruimte	-557	2.917	2.294	2.296	3.475	3.475
5.2	wonen	54	58	41	41	51	51
5.3	economie	10	261	244	244	244	244
Lasten		1.817	5.188	4.295	4.257	4.267	4.267
5.1	ruimte	1.045	4.493	3.700	3.684	3.684	3.684
5.2	wonen	418	211	169	147	157	157
5.3	economie	355	484	425	426	426	426
Totaal programma 5		-2.311	-1.951	-1.716	-1.676	-498	-498

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

Programmaonderdeel:	6.1 Sport en spel
Wat willen we bereiken:	Het stimuleren van voldoende sport en bewegen, met name bij de prioritaire doelgroepen jongeren, ouderen, mensen met een beperking en sociale minima.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Gezonde inwoners.	Uitvoeren sportvisie
	Subsidiesystematiek sport
	Subsidie vernieuwing kleedkamergebouw sportcomplex De Wolzak Eefde
Sport- en spelactiviteiten in sportvoorzieningen die in goede staat van onderhoud verkeren waarbij de gemeentelijke bijdrage vooraf duidelijk is afgebakend.	Exploitatie sportaccommodaties
	Vervanging chloortanks zwembad De Boskoele en zwembad De Berkel
De verschillende doelgroepen kunnen gebruik maken van veilige en kwalitatief goede speelvoorzieningen.	Controle speelvoorzieningen
Programmaonderdeel:	6.2 Cultuur
Wat willen we bereiken:	Veelzijdig en hoogwaardig cultureel leven dat bijdraagt aan het samenspel in Lochem met meer cultuuruitingen vanuit bewonersinitiatieven. In 2030 is het aantal culturele evenementen met één derde toegenomen
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Een levendige samenleving met een hoogwaardig cultureel aanbod. Lochem is en blijft aantrekkelijk als woonplaats maar heeft ook op bezoekers en toeristen een grote aantrekkingskracht.	Cultuuraanbod intensiveren
Een afname van laaggeletterdheid, er wordt meer gelezen en inwoners weten waar zij in de digitale wereld informatie kunnen halen.	Een nieuwe subsidie overeenkomst met de Graafschap bibliotheken afsluiten
Een rijk cultureel leven waarbij door educatie bewoners in staat wordt gesteld hier zelf een actieve bijdrage aan te leveren.	Een nieuwe subsidie overeenkomst met de Muzehof afsluiten
Toegankelijke en volwaardige programmering in de schouwburg in Lochem.	Schouwburg Lochem; een gezonde financiële basis
Toegankelijk informatiecentrum voor regionaal erfgoed en streekcultuur.	De toegankelijkheid van het informatiecentrum voor regionaal erfgoed en streekcultuur evalueren
Stichting of vereniging van eigenaren van gemeentelijke monumenten die grotendeels verantwoordelijk zijn voor het beleid en uitvoering op dit terrein	Burgerinitiatief gemeentelijke monumenten faciliteren
Programmaonderdeel:	6.3 Recreatie en toerisme
Wat willen we bereiken:	Een duurzame toeristisch-recreatieve sector, voor inwoners en bezoekers van Lochem en bijdragend aan versterking van de lokale economie.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Onze gemeente beschikt over een gedifferentieerd en onderscheidend aanbod van kwalitatief hoogwaardige recreatieve voorzieningen en toeristische attracties, blijkend uit 50% meer bezoekers in 2030 t.o.v. 2010.	Lochem 3.0 ondersteunen

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

- De nota Sport- en Speelruimtebeleid (2009), met de beleidsregels sportstimulering en sportevenementen (2010) en de beleidsregels voor speelvoorzieningen (1-1-2011)
- Sportvisie (2013)
- Beleidsregels subsidieregelingen (2010)
- Het accommodatiebeleidsplan (2009)
- De nota Cultuurbeleid (2009)
- Het toeristisch beleidsplan "Recreatie en toerisme in Lochem, voortuin van de Achterhoek" (2007)
- Integraal jeugdbeleid 2008-2012 (2007)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
6.1 Sport en spel				
Kwaliteitsniveau sportvoorzieningen	Niveau 4	Niveau 3	Niveau 3	Niveau 3
Aantal veilige speelvoorzieningen (<i>nulmeting 2009</i>)	23	44	45	50
Oordeel burger sportvoorzieningen (<i>nulmeting 2012, gem 7,7</i>)	7,7	7,7	-	7,7
6.2 Cultuur				
Inwoners lid van gesubsidieerde culturele verenigingen: (uitgedrukt in aantal leden bij gesubsidieerde culturele verenigingen) (<i>nulmeting 2009</i>)	1.085	1.680	n.b.	n.b.
<i>Aantal bezoekers aan</i>				
- schouwburg	28.500	15.200	14.000	13.000
- muzehof (<i>indicator wordt herzien</i>)				
- bibliotheek (bezoeken)	125.000	110.000	110.000	110.000
(<i>nulmeting 2009</i>)				
Oordeel burger aanbod van culturele voorzieningen (<i>nulmeting 2012, gem 6,6</i>)	7,1	7,1	-	6,6
Oordeel burger aanbod van verenigingen en clubs (<i>nulmeting 2012, gem 7,5</i>)	7,5	7,5	-	7,5
6.3 Recreatie en toerisme				
Aantal toeristische overnachtingen	410.000	328.308	330.836	n.b.

6.1 Sport en spel

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van voldoende sport en bewegen, met name bij de prioritaire doelgroepen jongeren, ouderen, mensen met een beperking en sociale minima.

Beoogd maatschappelijk effect

Gezonde inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitvoeren sportvisie
Wat gaan we doen	Zoals beschreven in de sportvisie betreft de rol van de gemeente het verbinden van maatschappelijke organisaties en het stimuleren van onderlinge samenwerking. De sportvisie is in 2014 vastgesteld. Eind 2014 moet het plan van aanpak voortvloeien uit de sportvisie gereed zijn. In 2015 wordt er vervolgens uitvoering gegeven aan het plan van aanpak.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Subsidiesystematiek sport
Wat gaan we doen	De huidige subsidiesystematiek wordt in 2015 anders ingericht. De gemeente wil sport- en beweegactiviteiten subsidiëren die een breed maatschappelijk doel dienen en in samenwerking met andere maatschappelijke organisaties worden uitgevoerd. Sportverenigingen dienen subsidie te ontvangen voor wat zij doen en niet omdat ze er zijn (waarderingssubsidies). Met de sportverenigingen en maatschappelijke organisaties worden voorstellen ontwikkeld om te komen tot een ombuiging. In 2015 worden deze aan de raad voorgelegd.
Wat kost het	Financiële gevolgen zijn opgenomen in de bezuinigingsmaatregelen. € 20.000 in 2016, oplopend naar € 60.000 in 2018.

Activiteit	Subsidie vernieuwing kleedkamergebouw sportcomplex De Wolzak Eefde
Wat gaan we doen	Vanaf 2010 is de subsidieregeling sportvoorzieningen in werking getreden. Verenigingen en stichtingen zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer, de exploitatie en instandhouding van hun buitensportaccommodaties. De gemeente biedt financiële ondersteuning door middel van subsidie. De subsidieaanvraag heeft betrekking op de vernieuwing van het kleedkamergebouw op het voetbalcomplex De Wolzak in Eefde. Uit een bouwtechnische keuring is gebleken dat maatregelen noodzakelijk zijn voor de instandhouding van dit gebouw. De aanvraag voldoet aan de gemeentelijke criteria van de subsidieregeling.
Wat kost het	Incidenteel € 36.000 in 2015.

Beoogd maatschappelijk effect

Sport- en spelactiviteiten in sportvoorzieningen die in goede staat van onderhoud verkeren waarbij de gemeentelijke bijdrage vooraf duidelijk is afgebakend.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Exploitatie sportaccommodaties
Wat gaan we doen	In 2015 zal het uitvoeringsplan accommodatiebeleid worden afgerond. De exploitatie van sportaccommodaties, de verhuurconstructie van binnensportaccommodaties en het beleid rondom de openluchtbaden zullen integraal deel uitmaken van het uitvoeringsplan.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Vervanging chloortanks zwembad De Boskoele en zwembad De Berkel
Wat gaan we doen	Op basis van verscherpte veiligheidseisen in de milieuwetgeving (BRL) dienen voor beide baden de chloortanks te worden vervangen. Vanuit de verantwoordelijkheid van de gemeente voor het groot onderhoud, maar ook voor de veiligheid en gezondheid van burgers dient deze investering begin 2015 te worden gerealiseerd.
Wat kost het	Inclusief de kosten voor bouwkundige aanpassing van de ruimte waarin de chloortanks staan opgesteld, wordt de investering begroot op € 100.000 per zwembad.

Beoogd maatschappelijk effect

De verschillende doelgroepen kunnen gebruik maken van veilige en kwalitatief goede speelvoorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Controle speelvoorzieningen
Wat gaan we doen	In samenwerking met Het Plein wordt er een traject opgezet voor een werkzoekende die opgeleid wordt als speeltuininspecteur. Deze persoon kan hierbij werkervaring behouden/opdoen.
Wat kost het	Het opleidingstraject wordt bekostigd door Het Plein.

6.2 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Veelzijdig en hoogwaardig cultureel leven dat bijdraagt aan het samenspel in Lochem met meer cultuuruitingen vanuit bewonersinitiatieven. In 2030 is het aantal culturele evenementen met één derde toegenomen.

Beoogd maatschappelijk effect

Een levendige samenleving met een hoogwaardig cultureel aanbod. Lochem is en blijft aantrekkelijk als woonplaats maar heeft ook op bezoekers en toeristen een grote aantrekkingskracht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Cultuuraanbod intensiveren
Wat gaan we doen	<ul style="list-style-type: none"> - Continueren van de functie cultuurmakelaar in 2015. - De actiepunten uit de per eind 2014 vastgestelde Visie op Cultuur uitvoeren en hiermee structuur aanbrengen in de toekenning van de incidentele subsidies. - Beoordelen of de subsidie aan de beiaardier gecontinueerd wordt op basis van het verdienmodel van Stichting Vrienden van de Beiaard.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget, rekening houdend met de bezuinigingstaakstelling van € 100.000 per 2016.

Beoogd maatschappelijk effect

Een afname van laaggeletterdheid, er wordt meer gelezen en inwoners weten waar zij in de digitale wereld informatie kunnen halen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Een nieuwe subsidie overeenkomst met de Graafschap bibliotheken afsluiten
Wat gaan we doen	Vaststellen van een nieuw productenboek en daarmee draagvlak creëren voor vernieuwde dienstverlening van de bibliotheek in de grote kernen. De beschreven producten hebben onder andere betrekking op leesbevordering, preventie laaggeletterdheid en mediawijsheid.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget, rekening houdend met de bezuinigingstaakstelling van € 100.000 per 2016.

Beoogd maatschappelijk effect

Een rijk cultureel leven waarbij door educatie bewoners in staat wordt gesteld hier zelf een actieve bijdrage aan te leveren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Een nieuwe subsidie overeenkomst met de Muzehof afsluiten
Wat gaan we doen	De nieuwe koers van de Muzehof vaststellen, verwoord in het ondernemersplan 2014-2017 'Verbindingen'. Daarmee bijdragen aan het vormen van De Muzehof tot een duurzame basis- en netwerkorganisatie om zoveel mogelijk bewoners van Lochem in aanraking te brengen en kennis te laten maken met kunst- en cultuureducatie.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget, rekening houdend met de bezuinigingstaakstelling van € 100.000 per 2016.

Beoogd maatschappelijk effect

Toegankelijke en volwaardige programmering in de schouwburg in Lochem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Schouwburg Lochem; een gezonde financiële basis										
Wat gaan we doen	In de raad van 13 oktober 2014 is het voorstel voorgelegd de schouwburg Lochem meer financiële ruimte te bieden om hun culturele ondernemerschap vorm te geven. Schouwburg Lochem heeft in haar Strategisch Beleidsplan 2013-2016 beschreven hoe zij als cultureel ondernemer wil groeien van een theaterzaal naar een cultureel en sociaal centrum en daarmee extra inkomen kan genereren. De daarin geschetste ontwikkelingen en beoogde resultaten worden nauwgezet gevolgd om een lagere gemeentelijke bijdrage mogelijk te maken.										
Wat kost het	Tijdens het opstellen van deze begroting moet besluitvorming over het raadsvoorstel van oktober nog plaatsvinden. De financiële gevolgen in het raadsvoorstel zijn: <table border="1" data-bbox="466 842 1109 925"> <thead> <tr> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-70.000</td> <td>-86.000</td> <td>-101.000</td> <td>-114.000</td> <td>-64.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Deze financiële gevolgen zijn niet verwerkt in voorliggende begroting omdat tijdens het opstellen van de begroting besluitvorming door de gemeenteraad omtrent de schouwburg nog niet heeft plaatsgevonden.</p>	2014	2015	2016	2017	2018	-70.000	-86.000	-101.000	-114.000	-64.000
2014	2015	2016	2017	2018							
-70.000	-86.000	-101.000	-114.000	-64.000							

Beoogd maatschappelijk effect

Toegankelijk informatiecentrum voor regionaal erfgoed en streekcultuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	De toegankelijkheid van het informatiecentrum voor regionaal erfgoed en streekcultuur evalueren
Wat gaan we doen	Onderzoeken of de bijdrage aan het informatiecentrum voor regionaal erfgoed en streekcultuur voldoende rendement oplevert.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Stichting of vereniging van eigenaren van gemeentelijke monumenten die grotendeels verantwoordelijk zijn voor het beleid en uitvoering op dit terrein.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Burgerinitiatief gemeentelijke monumenten faciliteren
Wat gaan we doen	Een werkgroep van eigenaren van gemeentelijke monumenten is gevormd. Samen met de werkgroep worden stappen gezet tot het opstellen van een visie op cultuur-historisch erfgoed en monumenten. Op basis van de visie wordt bekeken welke beleidslijnen uitgezet kunnen worden en welke uitvoeringsmaatregelen nodig zijn.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

6.3 Recreatie en Toerisme**Wat willen we bereiken?**

Een duurzame toeristisch-recreatieve sector, voor inwoners en bezoekers van Lochem en bijdragend aan versterking van de lokale economie.

Beoogd maatschappelijk effect

Onze gemeente beschikt over een gedifferentieerd en onderscheidend aanbod van kwalitatief hoogwaardige recreatieve voorzieningen en toeristische attracties, blijkend uit 50% meer bezoekers in 2030 t.o.v. 2010.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Lochem 3.0 ondersteunen
Wat gaan we doen	We gaan de werkgroep Lochem 3.0/VVV ondersteunen en de structurele verbinding tussen Lochem 3.0/VVV en gemeente verder uitwerken. Dit kan leiden tot de vertegenwoordiging van de VVV en Lochem 3.0 van de gemeente op het gebied van toerisme en recreatie.
Wat kost het	€ p.m. algemene reserve. Op het moment van schrijven is nog niet duidelijk wat de financiële consequenties zijn. Hierover vindt afzonderlijke besluitvorming plaats.

Activiteit	Stichting Achterhoek Toerisme (STAT)
Wat gaan we doen	De STAT heeft tot doel het verder uitbouwen van de marktpositie van de toeristisch-recreatieve sector in de Achterhoek om maximaal rendement te halen uit de werkgelegenheids- en bestedingseffecten voor de regio Achterhoek.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

6 Sport, cultuur en recreatie

Overzicht baten en lasten

		- = nadeel			(bedragen x € 1.000)		
Item	Omschrijving	Werkelijk Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenbegroting 2016	2017	2018
Baten		448	793	507	507	507	507
6.1	sport en spel	423	412	412	412	412	412
6.2	cultuur		90	90	90	90	90
6.3	recreatie en toerisme	24	290	4	4	4	4
Lasten		4.199	4.917	3.903	3.793	3.744	3.744
6.1	sport en spel	2.072	2.858	2.130	2.034	2.025	2.025
6.2	cultuur	1.730	1.663	1.444	1.430	1.417	1.417
6.3	recreatie en toerisme	397	395	329	328	302	302
Totaal programma 6		-3.751	-4.124	-3.396	-3.286	-3.238	-3.238

Programma 7 Zorg en Welzijn

Programmaonderdeel:	7.1 Werk en inkomen
Wat willen we bereiken:	Inwoners die geheel of gedeeltelijk zijn aangewezen op inkomensondersteuning of werkzoekend zijn zo snel mogelijk laten participeren door betaalde of onbetaalde arbeid.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Inwoners van Lochem hebben een minimum bestaansniveau. Bewoners zijn zelfstandig en zelfvoorzienend doordat zij beschikken over werk. Door actieve begeleiding naar werk is er een afname in de behoefte om inkomensondersteuning te ontvangen.	Uitvoering Participatiewet-inkomen
	Uitvoering Participatiewet-werk
Er zijn minder inwoners met schulden. Het hebben van schulden leidt tot minder grote problemen omdat inwoners die wel schulden hebben daarin goed worden begeleid.	Schulddienstverlening
Inwoners met een inkomen op of rond het bijstandsniveau zijn in staat om deel te nemen aan onze samenleving.	Wijzigingen Wet Werk en Bijstand (WWB)
	Armoede- en schuldenaanpak intensiveren
Statushouders hebben goede huisvesting en nemen deel aan onze samenleving.	Huisvesting statushouders
Programmaonderdeel:	7.2 Samenleving / welzijn
Wat willen we bereiken:	Voor alle inwoners een aantrekkelijk maatschappelijk leefklimaat realiseren, mensen in een kwetsbare situatie worden ondersteund bij hun zelfredzaamheid en participatie.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Onze gemeente beschikt over passende accommodaties voor maatschappelijke voorzieningen. Inwoners zijn mede daardoor in staat elkaar te ontmoeten wat een positieve uitwerking heeft op de mogelijkheden om elkaar te ondersteunen.	Dorpshuizen Epse, Exel en Harfsen
Door passende ondersteuning zijn vrijwilligers en mantelzorgers in staat hun activiteiten uit te voeren	Voortzetting beleid vrijwilligers en mantelzorgers
Ouderen blijven zolang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam.	Voortzetten subsidie aan ouderenwerk
Meetbare prestatieafspraken met instellingen als basis voor subsidiëring	Heroriëntatie samenwerking met maatschappelijke partners en netwerken
Programmaonderdeel:	7.3 Zorg
Wat willen we bereiken:	Inwoners worden ondersteund bij zelfredzaamheid en participatie.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Mensen in een kwetsbare situatie zijn zoveel als mogelijk zelfredzaam en in staat deel te nemen aan onze samenleving.	Uitvoering Wmo huishoudelijke hulp
	Uitvoering Wmo2015
Er zijn algemene oplossingen en maatwerk-	Toegang tot ondersteuning

voorzieningen beschikbaar voor mensen die ondersteuning nodig hebben bij hun zelfredzaamheid en participatie.	
Gezondheid op lokaal niveau wordt verbeterd of in stand gehouden	Uitvoeren lokaal gezondheidszorgbeleid
	Uitvoering geven aan project "Jongeren op gezond gewicht"

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

- Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg
- Visie op welzijn (2013)
- Nota Ouderenbeleid
- Beleidsplan ondersteuning mantelzorg en vrijwilligers Lochem 2012 – 2015 (2011)
- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid (2009)
- Visiedocument "Bouwen op kracht van de lokale samenleving" (2013)
- Armoedebeleid 2009-2012 "Niemand uitgesloten" en Evaluatie van de pilot armoede- en minimabeleid (2013)
- Kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen 2012 (2011)
- Beleidsregels bijzondere bijstand en armoede- en minimabeleid 2013.
- Beleidsplan integrale schulddienstverlening Gemeente Lochem 2013-2016
- Nota Verbonden Partijen (2011)
- Algemeen beleidskader Sociaal Domein (2014)
- Beleidsplan Participatiewet (besluitneming najaar 2014)
- Maatwerk in solidariteit (Stadsbank) (2014)
- Beleidsplan Wmo2015 (besluitneming najaar 2014)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting (2012)	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
7.1. Werk en inkomen				
Aantal BUIG-klienten (<i>nulmeting 2010</i>)	290	320	366	461 *
7.2. Samenleving/ Welzijn				
Oordeel burger welzijnsvoorzieningen (zoals een buurthuis of jongerencentrum) (<i>nulmeting gem. 6,1</i>)	5,7	5,7		6,0
7.3. Zorg				
Oordeel burger gezondheidsvoorzieningen (<i>nulmeting gem. 7,3</i>)	7,4	7,4		7,4

* Ambitie 2015 is gebaseerd op de begroting van het Plein voor 2015. De toename komt door de "reguliere" toename a.g.v. de economische- en arbeidsmarktontwikkelingen (9% toename) plus de nieuwe doelgroepen a.g.v. de Participatiewet (3% toename). Naar verwachting wordt het jaar 2014 afgesloten met een bestand van 412 BUIG-klienten.

Sociaal Domein

Op 1 januari 2015 is de invoering van de drie decentralisaties in het sociaal domein een feit. Vanaf dat moment is de gemeente Lochem verantwoordelijk voor de uitvoering van de nieuwe Jeugdwet, Participatiewet en de overgehevelde AWBZ taken naar de Wmo. Deze overgang van taken van het rijk en de provincie gaat gepaard met een strikte bezuinigingsoperatie. Het doel van de drie transitie is het sociaal domein betaalbaar en doelmatig te maken. Er is een duidelijke en algemeen onderkende noodzaak om de groei in de uitgaven van de sociale zekerheid, AWBZ en de Jeugdzorg te doorbreken. Dat is ook noodzakelijk om deze terreinen op langere termijn betaalbaar te houden. Daarnaast is de verwachting dat de Jeugdzorg, AWBZ/Wmo en een deel van de sociale zekerheid efficiënter en effectiever kunnen worden door inhoudelijke en bestuurlijke taken te bundelen bij de lokale overheid. De drie decentralisaties kunnen niet los van elkaar worden gezien. Er is niet alleen een sterke samenhang maar ook overeenkomst in doelstellingen- ondersteuning voor de minder redzame burger en bevordering participatie- en er is veel overlap in doelgroepen.

Jeugd

Per 1-1-2015 maakt het rijk de gemeente verantwoordelijk voor de gehele jeugdzorg; daarmee treedt het nieuwe jeugdstelsel in werking. Nieuwe taken zijn de geïndiceerde, meer curatieve jeugdzorg (geestelijke gezondheidszorg en de zorg voor jeugdigen met een (licht) verstandelijke beperking) evenals kindbescherming en jeugdreclassering. De gemeente Lochem heeft, in samenwerking met de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe, een visie op de uitgangspunten en kaders voor dit beleidsveld opgesteld. In deze visie staan persoonlijke ontwikkeling en een positief opgroeklimaat centraal. Het gaat niet alleen om het overnemen van taken (de transitie), het gaat ook om de vraag hoe de gemeenten het anders gaan doen (de transformatie). De transitie is een verantwoordelijkheid van het Rijk en wordt vooral ingevuld door wetgeving. Het klaarstaan voor de cliënten en de invulling van de vernieuwing zijn taken van de gemeente. In 2015 zal de nadruk vooral liggen op de transitie, met een open oog voor vernieuwingen die al doorgevoerd kunnen worden (de quick wins). Voor de komende jaren is de uitdaging om een effectieve samenwerking tot stand te brengen tussen de gebiedsgerichte sociale teams, het ambulante CJG4krachtteam, het onderwijs, leerplicht, de politie, de multiprobleem-aanpak, de aanpak vanuit het NOG-Veilighuis en het expertteam. Dit kan alleen lukken met goede afstemming tussen vrijwillig en gedwongen kader en een goede organisatie van de toegang.

Wmo

Per 1-1-2015 is de gemeente verantwoordelijk voor het ondersteunen van mensen die een belemmering ervaren in hun zelfredzaamheid en deelname aan de samenleving. De Wmo voorziet vanaf dat moment ook in ondersteuning die voorheen deel uitmaakte van de AWBZ, zoals onder andere de extramuraal begeleiding. Hiervoor krijgt de gemeente budget. Dit budget is o.a. bedoeld voor begeleiding van volwassenen (inclusief bijbehorend vervoer), voor de inrichting van gebiedsgerichte sociale teams, cliëntondersteuning (o.a. voor MEE), ondersteuning en waardering van mantelzorgers, doventolk, 7x24-uurs bereikbaarheid, inkomensregelingen als gevolg van de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en de Compensatie eigen risico (Cer), vernieuwing van het aanbod, persoonlijke verzorging die samenhangt met begeleiding, cliëntondersteuning en de uitvoeringskosten van de gemeente.

Participatie

Per 1-1-2015 wordt de Participatiewet ingevoerd. Meer nog dan voorheen moeten mensen met een beperking een arbeidsplaats worden aangeboden. Hiervoor moet in vrijwel alle gevallen een loonkostensubsidie worden verstrekt. De doelgroep voor de Participatiewet bestaat uit de mensen met een WWB-uitkering, aangevuld met mensen die voorheen voor een Wajong-uitkering en/of een Wsw-indicatie in aanmerking zouden komen. Daarnaast is er de groep Beschut Werken (oude stijl) die nog recht heeft op het volledige loon cf. de WSW-cao. Omdat het budget hiervoor lager wordt, terwijl deze loonkosten gelijk blijven, dient het verschil vanuit het Participatiebudget te worden aangevuld. In samenwerking met de zorgaanbieders en de maatschappelijke partners, en in samenwerking met de transitie Wmo wordt onderzocht hoe dit beschut werk, in de vorm van arbeidsmatige dagbesteding, financieel verantwoord kan worden ingericht.

Financiën

De financiële middelen met betrekking tot de decentralisaties van de jeugdzorg, Wmo en participatie worden per 1 januari 2015 via een integratie-uitkering Sociaal Domein aan de gemeente beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor de gemeente geheel vrij te besteden.

Het toegewezen budget voor 2015 van de Wmo en Jeugd is gebaseerd op historische uitgaven. Met ingang van 2016 zal er door het rijk een objectief verdeelmodel worden ingevoerd. In de septembercirculaire is bekend gemaakt dat wij voor de uitvoering van de Wmo minder rijksuitkering ontvangen. Voor Lochem gaat het om circa 4%, ongeveer € 180.000 nadelig. Invoering zal fasegewijs gebeuren, dit is nog onderwerp van bestuurlijk overleg.

In het participatiebudget zijn de budgetten uit het zittende WSW-bestand, bestaande re-integratiemiddelen en budget voor nieuwe doelgroepen samengevoegd.

Onderstaande tabel laat de omvang zien van de integratie-uitkering Sociaal Domein voor de gemeente Lochem in 2015.

Omvang integratie-uitkering Sociaal Domein 2015	
Transitie	Bedrag
Wmo	€ 4.462.428
Jeugd	€ 6.469.316
Participatie	€ 3.535.235
Totaal	€ 14.466.979

De bovenstaande bedragen zullen wij budgettair neutraal in onze gemeentelijke begroting verwerken. Dit zullen wij in eerste instantie doen door het opnemen van een drietal (Jeugd, Wmo en Participatie) stelposten. Met het verder uitwerken van het beleid rond de nieuwe Wmo, Participatiewet en Jeugdzorg zullen de budgetten nader worden toegedeeld.

Daarnaast wordt voorgesteld vanuit de bezuinigingsmaatregelen een stelpost van structureel € 472.500 (2015: € 355.000) in te stellen voor het opvangen van mogelijke tegenvallers binnen het sociaal domein.

Risico's

Met de invoering van de decentralisaties is een groot budget gemoeid. Een toelichting op de risico's is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

7.1 Werk en inkomen

Wat willen we bereiken?

Inwoners die geheel of gedeeltelijk zijn aangewezen op inkomensondersteuning of werkzoekend zijn zo snel mogelijk laten participeren door betaalde of onbetaalde arbeid.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners van Lochem hebben een minimum bestaansniveau. Bewoners zijn zelfstandig en zelfvoorzienend doordat zij beschikken over werk. Door actieve begeleiding naar werk is er een afname in de behoefte om inkomensondersteuning te ontvangen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitvoering Participatiewet-inkomen
Wat gaan we doen	Inkomensondersteuning bieden aan inwoners die hier recht op hebben. De uitvoering ligt bij de projectorganisatie DeltaPlein.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Uitvoering Participatiewet-werk
Wat gaan we doen	De doelgroepen van de Participatiewet toeleiden naar werk, indien nodig met een loonkostensubsidie en begeleiding. De uitvoering ligt bij de projectorganisatie DeltaPlein.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Er zijn minder inwoners met schulden. Het hebben van schulden leidt tot minder grote problemen omdat inwoners die wel schulden hebben daarin goed worden begeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Schulddienstverlening
Wat gaan we doen	De schulddienstverlening hervormen en inbedden in het lokale netwerk. Samenwerking van Stadsbank met maatschappelijke partners.
Wat kost het	Tijdens het opstellen van deze begroting moet nog besluitvorming plaatsvinden over de Bestuursrapportage 2014 (raadsvergadering oktober 2014). In de bestuursrapportage 2014 staat een eenmalig nadeel van € 135.000 voor 2014. We moeten ons beleid aanpassen om kosten te besparen. Het beleid is vastgesteld voor de jaren 2013 t/m 2016. De wet geeft aan dat de raad hierover moet beslissen. We onderzoeken of we voor 2015 ons beleid kunnen aanpassen waarbij we rekening houden met de kosten. Ook voeren wij een quick-scan uit om te bezien bij welke organisatie de taken met betrekking tot schulddienstverlening het beste kunnen worden uitgevoerd.

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners met een inkomen op of rond het bijstandsniveau zijn in staat om deel te nemen aan onze samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Wijzigingen Wet Werk en Bijstand (WWB)
Wat gaan we doen	Invulling geven aan de wijzigingen in het minimabeleid als gevolg van de wijzigingen in de WWB. Hierdoor komt de categoriale bijzondere bijstand gedeeltelijk te vervallen. Categoriale bijzondere bijstand ouderen (€ 8.000) en chronisch zieken & gehandicapten (€ 22.000) vervallen. De uitgaven voor bijzonder bijstand voor kinderen € 20.000 blijft bestaan en wordt ondergebracht in de nieuwe Meedoenregeling. Een ander gevolg is het inrichten van een maatwerkvoorziening (via WMO).
Wat kost het	Besparing als gevolg van het gedeeltelijk vervallen van de categoriale bijzondere bijstand van € 30.000 is opgenomen in het overzicht met bezuinigingsmaatregelen.

Activiteit	Armoede- en schuldenaanpak intensiveren
Wat gaan we doen	Zowel landelijke als lokale overheid staan achter de intensivering van armoede- en schuldenaanpak. Het is van groot belang dat mensen met beperkte financiële middelen en/of problematische schulden mee kunnen doen in onze samenleving. Het kabinet vraagt de gemeenten zich met name in te zetten voor kinderen die onvoldoende kunnen meedoen en voor het versterken van een preventieve aanpak. Voor Lochem gaat het om € 70.000 in 2014 en € 82.000 vanaf 2015.
Wat kost het	Benodigd budget is € 70.000 vanaf 2015. Voorgesteld wordt dit structurele bedrag ten laste van de nieuw in te stellen stelpost Sociaal Domein te brengen.

Beoogd maatschappelijk effect

Statushouders hebben goede huisvesting en nemen deel aan onze samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Huisvesting statushouders
Wat gaan we doen	Uitvoering geven aan de taakstelling. De uitvoering hiervan ligt bij Vluchtelingenwerk, in samenwerking met de woningcorporaties. Vanuit de bijzondere bijstand wordt leenbijstand verstrekt voor woninginrichting.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

7.2 Samenleving / welzijn

Wat willen we bereiken?

Voor alle inwoners een aantrekkelijk maatschappelijk leefklimaat realiseren, mensen in een kwetsbare situatie worden ondersteund bij hun zelfredzaamheid en participatie.

Beoogd maatschappelijk effect

Onze gemeente beschikt over passende accommodaties voor maatschappelijke voorzieningen. Inwoners zijn mede daardoor in staat elkaar te ontmoeten wat een positieve uitwerking heeft op de mogelijkheden om elkaar te ondersteunen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Dorpshuizen Epse, Exel en Harfsen
Wat gaan we doen	In de raad van 24 februari 2014 zijn kredieten beschikbaar gesteld voor het realiseren van dorpshuizen in Epse, Exel en Harfsen. De verschillende bouwprocessen worden door initiatiefgroepen in de kernen gedaan. Vanuit de gemeente worden deze processen in 2015 gevolgd en gefaciliteerd.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Door passende ondersteuning zijn vrijwilligers en mantelzorgers in staat hun activiteiten uit te voeren

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Voortzetting beleid vrijwilligers en mantelzorgers
Wat gaan we doen	Het beleid, dat is vastgelegd in het beleidsplan ondersteuning mantelzorg en vrijwilligers Lochem 2012-2015, zal in 2015 worden voortgezet. De uitvoering berust bij Stichting Welzijn Lochem en VIT en wordt ingevuld in nauwe samenwerking met de gemeente.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Ouderen blijven zolang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Voortzetten subsidie aan ouderenwerk
Wat gaan we doen	De gemeente verstrekt in 2015 subsidies aan maatschappelijke partners (Stichting Welzijn Lochem, ANBO en AKKU) voor de uitvoering van het ouderenwerk.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Meetbare prestatieafspraken met instellingen als basis voor subsidiëring

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Heroriëntatie samenwerking met maatschappelijke partners en netwerken
Wat gaan we doen	Door de transities in het Sociaal Domein en de vastgestelde visie op welzijn ontstaan nieuwe vormen van samenwerking (onder andere vanuit het bestuurlijk aanbesteden) en overleg met de maatschappelijke partners en netwerken. Deze nieuwe vormen van samenwerking worden in 2015 uitgewerkt en doorgevoerd.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

7.3 Zorg**Wat willen we bereiken?**

Inwoners worden ondersteund bij zelfredzaamheid en participatie.

Beoogd maatschappelijk effect

Mensen in een kwetsbare situatie zijn zoveel als mogelijk zelfredzaam en in staat deel te nemen aan onze samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitvoering Wmo huishoudelijke hulp
Wat gaan we doen	In 2015 wijzigt de uitvoering van de huishoudelijke hulp conform de wettelijke taken die de gemeente heeft als gevolg van de Wmo2015. Indien de regie op het huishouden een obstakel vormt bij de zelfredzaamheid en participatie, wordt hieraan ondersteuning gegeven.
Wat kost het	Met inbegrip van de reservering van € 0,5 miljoen voor Wmo huishoudelijke hulp, wordt in 2015 op de huishoudelijke hulp € 1.510.000 minder uitgegeven. De korting op de rijksbijdrage bedraagt € 885.000, waardoor per saldo € 625.000 beschikbaar is als bijdrage aan de bezuinigingstaakstelling voor het onderdeel "Inclusieve samenleving". Voor 2016 en verder gaat het om een verminderde uitgave van € 1.900.000, een rijkskorting van € 1.155.000 en een beschikbare bijdrage aan de bezuinigingstaakstelling van € 745.000. Het college stelt voor om vanuit deze beschikbare middelen een structurele stelpost Sociaal Domein in te stellen van € 355.000 in 2015 en € 472.500 voor 2016 en volgende jaren.

Activiteit	Uitvoering Wmo2015
Wat gaan we doen	Uitvoering geven aan de Wmo2015 volgens de daarin genoemde sturingsfilosofie.
Wat kost het	Uitvoering vindt plaats binnen de beschikbare budgetten.

Beoogd maatschappelijk effect

Er zijn algemene oplossingen en maatwerkvoorzieningen beschikbaar voor mensen die ondersteuning nodig hebben bij hun zelfredzaamheid en participatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Toegang tot ondersteuning
Wat gaan we doen	Ook in 2015 hebben we als gemeente de verantwoordelijkheid om mensen te ondersteunen bij hun zelfredzaamheid en participatie. We zullen mensen met een ondersteuningsvraag in de eerste plaats met informatie en advies van dienst zijn. Wanneer mensen begeleiding in de woonsituatie of bij het invullen van hun dag nodig hebben, zorgen we dat er algemene oplossingen zijn waarvan een ieder gebruik van kan maken. Wanneer een algemene oplossing niet adequaat of passend is voor een cliënt, kan die cliënt (met een indicatie) gebruik maken van een maatwerkvoorziening. Met zorgaanbieders die maatwerkvoorzieningen verzorgen in Lochem gaan we contracten afsluiten. Met algemene oplossingen beginnen we op 1 januari 2015 niet vanuit een 0-punt. Er zijn al veel algemene oplossingen reeds aanwezig, waarvan sommige door de gemeente gesubsidieerd worden. In de loop van het jaar 2015 krijgen wij steeds beter inzicht in de zorgbehoefte van cliënten Wmo. Met deze kennis zullen we het totale aanbod van algemene en maatwerkoplossingen doorontwikkelen, zodanig dat het steeds beter gaat aansluiten bij de totale zorgbehoefte in onze gemeente.
Wat kost het	Uitvoering vindt plaats binnen de beschikbare budgetten.

Beoogd maatschappelijk effect

Gezondheid op lokaal niveau wordt verbeterd of in stand gehouden

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitvoeren lokaal gezondheidszorgbeleid
Wat gaan we doen	Maatschappelijke partners (o.a. GGD, MD Veluwe, Yunio) opdracht geven tot uitvoering van taken t.a.v. lokaal gezondheidsbeleid met specifieke aandacht voor de Lochemse speerpunten.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Uitvoering geven aan project "Jongeren op gezond gewicht"
Wat gaan we doen	In 2015 wordt uitvoering gegeven aan het project 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) samen met buurgemeenten Brummen, Voorst en Apeldoorn. De GGD is hiervan projectleider. In Lochem stellen we een lokale regisseur aan die volgens de landelijke JOGG-methodiek een lokaal plan van aanpak opstelt met maatschappelijke partners.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

---

7 Zorg en Welzijn							
Overzicht baten en lasten							
				- = nadeel			(bedragen x € 1.000)
Item	Omschrijving	Werkelijk Begroting			Meerjarenbegroting		
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten		9.380	8.931	8.864	8.863	8.864	8.864
7.1	werk en inkomen	8.247	7.771	7.704	7.704	7.704	7.704
7.2	samenleving/welzijn	19	133	133	132	133	133
7.3	zorg	1.115	1.027	1.027	1.027	1.027	1.027
Lasten		19.689	21.224	20.378	20.396	20.396	20.396
7.1	werk en inkomen	10.739	10.611	10.431	10.429	10.429	10.429
7.2	samenleving/welzijn	1.973	2.407	1.926	1.926	1.926	1.926
7.3	zorg	6.977	8.206	8.021	8.041	8.041	8.041
	Totaal programma 7	-10.309	-12.293	-11.514	-11.533	-11.532	-11.532

Programma 8 Onderwijs en jeugd

Programmaonderdeel:	8.1 Onderwijs
Wat willen we bereiken:	Zorgen dat er goede en nabije onderwijsvoorzieningen beschikbaar zijn voor alle inwoners van de gemeente.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Een passend onderwijsaanbod voor leerlingen van divers niveau	Uitwerking passend onderwijs
	Aanvalsplan laaggeletterdheid
Er is geen ongeoorloofd verzuim en alle jongeren hebben een startkwalificatie. Alle jongeren zijn toegerust op het vinden van werk.	Geen ongeoorloofd verzuim en een startkwalificatie voor alle jongeren.
Leerlingenvervoer dat voldoet aan de vastgestelde criteria.	Voorsorteren op regionaal collectief vervoer
Onderwijsvoorzieningen die voldoen aan de afgesproken kwaliteit.	Onderwijsvoorzieningen in stand houden en bouwen
Programmaonderdeel:	8.2 Voorschoolse voorzieningen
Wat willen we bereiken:	Goede voorschoolse voorzieningen voor alle kinderen van 0-4 jaar realiseren
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Kinderen ondervinden een soepele overgang naar het primair onderwijs en er is een afname van achterstanden die ontstaan in de voorschoolse periode (taal).	Aansluiting Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE) trajecten kinderopvang richting Primair Onderwijs
Programmaonderdeel:	8.3 Jeugd
Wat willen we bereiken:	Een samenhangend patroon van voorzieningen en regelingen voor jeugd, ouders, en betrokkenen bij de jeugd realiseren. Dit is afgestemd op hun wensen, behoeften en mogelijkheden. Daarnaast streven we naar optimale toegankelijkheid.
Beoogd maatschappelijk effect	Activiteiten
Een sluitende keten realiseren rondom jeugd en gezin. Uitgangspunt hierbij is een positief en preventief jeugdbeleid. De jeugd staat centraal en er is een participatieve benadering.	Uitvoering Jeugdgezondheidszorg (JGZ) optimaliseren
Er is minder alcoholgebruik onder jongeren en zij zijn zich bewust van de gevolgen van alcoholgebruik.	Preventie en voorlichting alcoholmatiging
Een sluitende keten realiseren rondom jeugd en gezin. Uitgangspunt hierbij is een positief en preventief jeugdbeleid. De jeugd staat centraal, en er is een participatieve benadering.	Doorontwikkeling Centrum Jeugd en Gezin

Het beleid voor dit programma is onder andere vastgelegd in de beleidsnota's:

- Subsidiebeleid Lochem, vastgelegd in de Bestuursopdrachten Welzijn (2009)
- Onderwijs Achterstanden Beleid 2006-2010 (2005)
- Integraal jeugdbeleid 2008-2012 (2007)
- Verzelfstandiging Openbaar Basisonderwijs (2010)
- Wijziging Bestuursvorm Voortgezet Onderwijs (2009)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs
- Integraal Huisvestingsplan 2010-2020 (2009)
- Beleidskader Leegstand, Verhuur en Medegebruik schoolgebouwen basisonderwijs (2012)
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Lochem
- Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid gemeente Lochem
- Visie op de brede school ontwikkeling in de gemeente Lochem (2011)
- Regio Stedendriehoek Convenant Voortijdig School Verlaten 2008-2012 (2008)

- Beleidsnota Leerplicht 2011 – 2014 (2011)

Indicatoren

Indicator	Nulmeting (2010)	Werkelijk 2012	Werkelijk 2013	Ambitie 2015
8.1. Onderwijs				
Aantal leerlingen in:				
- PO	3.232	3.043	3.080	2.650
- VO	1.305	1.329	1.300	1.350
- SO	173	155	162	158
Bron: leerlingenprognose januari 2013				
8.2. Voorschoolse voorzieningen				
Kinderdagopvang doelgroep ouders	20	20	15	20
Voor- en Voorschoolse Educatie (VVE)	22	22	24	24
Indicator	Nulmeting (2012)	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Ambitie 2015
8.1. Onderwijs				
Oordeel burger onderwijs (nulmeting 2012, gem. 7,6)	7,5	7,5	-	7,6

8.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Zorgen dat er goede en nabije onderwijsvoorzieningen beschikbaar zijn voor alle inwoners van de gemeente.

Beoogd maatschappelijk effect

Een passend onderwijsaanbod voor leerlingen van divers niveau

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitwerking passend onderwijs
Wat gaan we doen	In augustus 2014 wordt het passend onderwijs ingevoerd op het primair onderwijs (PO), voorgezet onderwijs (VO) en middelbaar beroepsonderwijs (MBO). Lopende het schooljaar 2014-2015 houdt de gemeente extra de vinger aan de pols wat betreft kwaliteit en veranderingen voor leerlingen middels extra ingeplande overleggen met het onderwijs.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Activiteit	Aanvalsplan laaggeletterdheid
Wat gaan we doen	In samenwerking met Stichting Welzijn Lochem en de onderwijsinstellingen zal er in 2015 een plan van aanpak worden gemaakt om het aantal mensen dat niet (goed) kan lezen en schrijven terug te dringen. Voordat het plan van aanpak wordt gemaakt, zal er een inventarisatie plaatsvinden waarin de omvang van de laaggeletterdheid in de gemeente Lochem in beeld wordt gebracht.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Er is geen ongeoorloofd verzuim en alle jongeren hebben een startkwalificatie. Alle jongeren zijn toegerust op het vinden van werk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Geen ongeoorloofd verzuim en een startkwalificatie voor alle jongeren.
Wat gaan we doen	In 2015 worden de leerplichtambtenaren extra geschoold op het gebied van passend onderwijs en de nieuwe Jeugdwet. De jeugdcoaches van Het Plein en de coördinator van het Centrum Jeugd en Gezin hebben actief toegang tot het nieuwe kindvolgsysteem (JVS). Tevens wordt dit systeem in 2015 aangesloten op het regionale Living Lab proces.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Leerlingenvervoer dat voldoet aan de vastgestelde criteria.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Voorsorteren op regionaal collectief vervoer
Wat gaan we doen	In verband met de opzet van regionaal collectief vervoer (leerling vervoer, AWBZ vervoer, regiotali en openbaar vervoer) wordt er in 2015 door de gemeente actief gestuurd op samenwerking tussen AWBZ-vervoerders en leerlingenvervoer vervoerders.

Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget
---------------------	--------------------------------

Beoogd maatschappelijk effect

Onderwijsvoorzieningen die voldoen aan de afgesproken kwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Onderwijsvoorzieningen in stand houden en bouwen
Wat gaan we doen	<p><i>Scholenbouw op locatie De Garve</i> De gemeente is opdrachtgever voor het realiseren van tijdelijke onderwijshuisvesting in het bestaande gebouw Merlijn. Het gaat dan om het opvangen van de piekbelasting van het aantal leerlingen in de periode 2016-2021. Daarnaast is de gemeente opdrachtgever voor de eventuele verkeersmaatregelen. Deze trajecten lopen gelijk op met de ontwerpfase voor het nieuwe gebouw. Vanaf medio 2015 voeren we deze maatregelen uit. Daarnaast heeft de gemeente een adviserende rol en houdt zij toezicht op het proces, de besteding van middelen en de subsidievoorwaarden rond dit project.</p> <p><i>Scholenbouw op locatie Zuiderenk</i> Vanuit actuele ontwikkelingen op het gebied van onderwijs (huisvesting) komen tot uitgangspunten voor vervangende huisvesting voor de St. Joseph school. Het doel is om in 2015 de initiatieffase af te ronden op basis waarvan de raad een bouwkrediet voor dit project beschikbaar stelt. Vervolgens gaan de schoolbesturen aan de slag met het ontwerp.</p> <p><i>Scholenbouw op het terrein Intermetzo.</i> In 2015 wordt de nieuwbouw van de school op het terrein van Intermetzo Eefde opgeleverd. Intermetzo is bouwheer.</p>
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

8.2 Voorschoolse voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Goede voorschoolse voorzieningen voor alle kinderen van 0-4 jaar realiseren

Beoogd maatschappelijk effect

Kinderen ondervinden een soepele overgang naar het primair onderwijs en er is een afname van achterstanden die ontstaan in de voorschoolse periode (taal).

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Aansluiting Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE) trajecten kinderopvang richting Primair Onderwijs
Wat gaan we doen	In alle kernen kunnen de kinderopvangorganisaties VVE trajecten opstarten voor de kinderen die geïndiceerd zijn door het consultatiebureau. Samen met het Primair Onderwijs en kinderopvang organisaties worden er in 2015 verbetertrajecten opgezet die zijn voorgesteld vanuit de monitor VVE 2014 (in gesprek met VVE organisaties Lochem).
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

8.3 Jeugd

Wat willen we bereiken?

Een samenhangend patroon van voorzieningen en regelingen voor jeugd, ouders, en betrokkenen bij de jeugd realiseren. Dit is afgestemd op hun wensen, behoeften en mogelijkheden. Daarnaast streven we naar optimale toegankelijkheid.

Beoogd maatschappelijk effect

Een sluitende keten realiseren rondom jeugd en gezin. Uitgangspunt hierbij is een positief en preventief jeugdbeleid. De jeugd staat centraal en er is een participatieve benadering.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Uitvoering Jeugdgezondheidszorg (JGZ) optimaliseren
Wat gaan we doen	Optimaliseren van de uitvoering van de JGZ door maatschappelijke partners (GGD en Yunio).
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Er is minder alcoholgebruik onder jongeren en zij zijn zich bewust van de gevolgen van alcoholgebruik.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Preventie en voorlichting alcoholmatiging
Wat gaan we doen	Voortzetten preventie-activiteiten door maatschappelijke partners (GGD, Tactus). Sinds 2014 is het schenken van alcoholhoudende drank aan jongeren onder de 18 jaar verboden. Naast preventie en voorlichting richt de gemeente zich in 2015 op een heroriëntatie van de handhaving van de Drank & Horecawet.
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

Beoogd maatschappelijk effect

Een sluitende keten realiseren rondom jeugd en gezin. Uitgangspunt hierbij is een positief en preventief jeugdbeleid. De jeugd staat centraal, en er is een participatieve benadering.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Doorontwikkeling Centrum Jeugd en Gezin
Wat gaan we doen	<ul style="list-style-type: none"> - Het CJG moet met de invoering van de nieuwe Jeugdwet per januari 2015 een grotere sturende en regisserende rol krijgen. - Het CJG krijgt in 2015 de beschikking over een goed registratie en volg systeem voor kinderen van 0 tot aan 23 jaar en hun gezin. - Het CJG is de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp (hulp op maat).
Wat kost het	Dekking binnen bestaand budget

8 Onderwijs en jeugd							
Overzicht baten en lasten					- = nadeel	(bedragen x € 1.000)	
Item	Omschrijving	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten		260	325	325	325	325	325
8.1	onderwijs	260	325	325	325	325	325
8.2	voorschoolse voorzieningen						
8.3	jeugd						
Lasten		7.072	6.457	5.841	5.835	5.836	5.836
8.1	onderwijs	4.044	4.569	4.380	4.375	4.376	4.376
8.2	voorschoolse voorzieningen	1.847	513	578	576	576	576
8.3	jeugd	1.182	1.375	884	884	884	884
Totaal programma 8		-6.812	-6.132	-5.516	-5.510	-5.511	-5.511

TOTAAL OVERZICHT BATEN EN LASTEN PROGRAMMA'S 1 TOT EN MET 8:

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenbegroting		
				2016	2017	2018
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN						
BATEN DEKKINGSMIDDELEN	37.888	37.865	35.974	35.747	35.849	35.849
• Algemene uitkeringen	28.534	29.115	27.196	27.178	27.015	27.015
• Dividend	784	663	743	506	506	506
• Lokale heffingen	5.443	5.529	5.552	5.552	5.552	5.552
• Overige algemene dekkingsmiddelen	3.127	2.559	2.484	2.511	2.776	2.776
PROGRAMMA'S						
BATEN	21.976	24.706	22.412	21.765	22.897	22.897
P1 Burger, bestuur en dienstverlening	3.145	1.650	951	801	751	751
P2 Veiligheid en handhaving	68	22	22	22	22	22
P3 Natuur en milieu	8.879	9.514	9.055	8.557	8.557	8.557
P4 Verkeer, vervoer en w egen	289	234	109	109	102	102
P5 Wonen en werken	-494	3.237	2.579	2.581	3.770	3.770
P6 Sport, cultuur en recreatie	448	793	507	507	507	507
P7 Zorg en Welzijn	9.380	8.931	8.864	8.863	8.864	8.864
P8 Onderw ijs en jeugd	260	325	325	325	325	325
LASTEN	64.776	69.509	60.947	60.878	61.236	61.468
P1 Burger, bestuur en dienstverlening	11.142	11.203	9.149	9.417	9.845	10.097
P2 Veiligheid en handhaving	3.056	3.003	2.946	3.080	3.072	3.072
P3 Natuur en milieu	10.577	11.445	10.457	10.103	10.072	10.072
P4 Verkeer, vervoer en w egen	7.223	6.072	3.979	3.997	4.004	3.984
P5 Wonen en werken	1.817	5.188	4.295	4.257	4.267	4.267
P6 Sport, cultuur en recreatie	4.199	4.917	3.903	3.793	3.744	3.744
P7 Zorg en Welzijn	19.689	21.224	20.378	20.396	20.396	20.396
P8 Onderw ijs en jeugd	7.072	6.457	5.841	5.835	5.836	5.836
Onvoorzien						
• Onvoorzienne baten en lasten		-98	-149	-149	-149	-149
RESULTAAT VOOR BESTEMMING	-4.912	-7.036	-2.710	-3.516	-2.640	-2.872
Reserveringen						
• Mutaties reserves	4.690	7.730	1.764	1.580	166	166
RESULTAAT NA BESTEMMING	-223	694	-946	-1.936	-2.474	-2.706

NB: In dit financieel overzicht is het saldo van de bestuursrapportage 2014 verwerkt. Op het moment van opstellen van dit overzicht heeft besluitvorming door de raad over de bestuursrapportage nog niet plaats gevonden.

3 Paragrafen

Lokale heffingen

In de Kadernota 2015 zijn richtlijnen en uitgangspunten voor de verhoging van belastingen en tarieven opgenomen. De tarieven worden in beginsel kostendekkend gemaakt. In de berekening van de belastingtarieven voor 2015 wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,3%. De berekening van de tarieven voor rioolheffing, afvalstoffenheffing en de havengelden zijn afwijkend en worden hieronder toegelicht.

	Verhoging inflatie %	Toelichting
Leges	Ja	-
Havengelden	Nee	Ten tijde van het opstellen van de Begroting 2015 is een afzonderlijk raadsvoorstel "Gemeenschappelijk havenbeheer Twentekanal" in voorbereiding. Op basis van besluitvorming vindt verwerking in de begroting plaats.
Rioolheffing	Nee	Conform raadsbesluit 19 maart 2012 worden de tarieven met 2% en de inflatiecorrectie verhoogd. Het tarief voor 2015 is € 293.
Afvalstoffenheffing	Nee	<p>Per 1 januari 2015 wordt de stort- en verbrandingsbelasting door het Rijk ingevoerd. Deze maatregel zorgt ervoor dat gemeenten de belasting die betaald moet worden aan het Rijk over het verbranden van ongeveer 4 miljoen ton restafval (€ 52 miljoen) aan burgers doorberekenen door verhoging van de afvalstoffenheffing. De gevolgen voor Lochem zijn dat het verwerkingstarief met € 13 per ton restafval omhoog gaat; dit is ca. € 3,70 per aansluiting.</p> <p>Bij de behandeling van de 'Nota reserves en voorzieningen 2014' (raad 30 juni en 7 juli 2014) is een amendement aangenomen met betrekking tot het maximeren van de reserve afvalstoffenheffing. Besloten is om de reserve afvalstoffenheffing te maximeren op een saldo van € 250.000 en het eventuele meerdere terug te geven aan de inwoners middels een tariefsverlaging. Na behandeling van de Bestuursrapportage 2014 (raad 13 oktober 2014) komt het saldo van deze reserve uit op ruim € 910.000. Per saldo kan dus € 660.000 ingezet kan worden voor tariefsverlaging.</p> <p>Voorgesteld wordt om in 2015 een bedrag van € 325.000 uit de reserve afvalstoffenheffing in te zetten voor tariefsverlaging. Het restant van de reserve afvalstoffenheffing blijft beschikbaar voor toekomstige tariefsverlaging(en) én nieuw beleid.</p> <p>Door de inzet van € 325.000 uit de reserve afvalstoffenheffing in 2015 daalt het vastrecht van € 122,38 in 2014 naar € 104,52 in 2015. De ledigingstarieven veranderen in 2015 niet ten opzichte van 2014.</p> <p>Het bedrag dat een gemiddeld huishouden gaat betalen is berekend op € 214,26. Dit is opgebouwd uit het jaarlijkse vastrecht, 14 ledigingen restafval en 12 ledigingen gft-afval.</p>
Grafrechten	Ja	Met uitzondering van een paar geringe aanpassingen in de tarientabel vanwege marktwerking en dienstverlening.

Onroerende zaakbelasting	Ja	Verhoging van de opbrengsten van de onroerend zaakbelastingen met de inflatiecorrectie van 1,3% geeft de volgende tarieven: OZB eigenaren woningen 0,0947% OZB eigenaren niet-woningen 0,1113% OZB gebruikers niet-woningen 0,0995%
Kwijtscheldingsbeleid	n.v.t.	In 2015 is € 213.000 in de begroting opgenomen voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

Overzicht lastendruk

Eigenaar en gebruiker	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gemiddelde WOZ-waarde woning	303.033	297.572	291.580	284.901	272.023	262.503
Onroerend zaakbelasting eigenaar	223,20	232,11	236,47	241,03	243,92	248,59
Afvalstoffenheffing	266,50	263,75	266,60	242,14	232,12	214,26
Rioolheffing <350 m3	253,00	258,70	263,90	273,20	283,55	293,00
Totaal	742,70	754,56	766,97	756,37	759,59	755,85
Gebruiker	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Afvalstoffenheffing	266,50	263,75	266,60	242,14	232,12	214,26
Rioolheffing < 350m3	253,00	258,70	263,90	273,20	283,55	293,00
Totaal	519,50	522,45	530,50	515,34	515,67	507,26

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft de mate van financiële robuustheid van de gemeente aan ("Hoe goed kan de gemeente tegen een stootje").

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, de middelen en mogelijkheden die de gemeente beschikbaar heeft om onverwachte tegenvallers op te vangen mochten deze zich voordoen;
- b. alle risico's waarvoor (nog) geen maatregelen zijn getroffen.

Het gaat in deze paragraaf niet alleen om een inventarisatie en beschrijving van risico's en de middelen en mogelijkheden van de gemeente om deze op te vangen, maar zeker ook om de wijze waarop en de processen en systemen waarmee de gemeente de risico's beheerst.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit binnen de gemeente Lochem bestaat uit het vrij aanwendbare deel binnen de algemene reserve en bedraagt:

Tabel **Incidentele weerstandscapaciteit**

bedragen x € 1.000	
Algemene reserve:	
- minimale hoogte	3.000
- vrij aanwendbaar deel algemene reserve	10.995
Geprognosticeerde stand per 31-12-2018	13.995

De stand per 31 december 2018 is de werkelijke stand per 1 januari 2014 (jaarrekening 2013) bijgewerkt met de raadsbesluiten met financiële gevolgen tot en met de raad van oktober 2014.

De minimale hoogte (harde ondergrens) van € 3 miljoen is het bodembedrag van de algemene reserve om onvoorziene omstandigheden (risico's) op te kunnen vangen. Dit is besloten in de raad van 7 juli 2014 bij de vaststelling van de 'Nota reserves en voorzieningen 2014'.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit binnen de gemeente Lochem kent het volgende verloop:

Tabel **Structurele weerstandscapaciteit**

bedragen x € 1.000	
Onbenutte belastingcapaciteit:	
- onroerende zaakbelastingen (OZB)	4.337
- rioolheffing	-
- afvalstoffenheffing	-
onvoorzien	50
Geprognosticeerde stand per 31-12-2018	4.387

De onbenutte belastingcapaciteit, onderdeel OZB, heeft betrekking op de mogelijkheid de OZB tarieven te verhogen. Voor de berekening is als uitgangspunt de door het Rijk gehanteerde artikel 12 norm van 0,179% van de WOZ waarde genomen (meicirculaire 2014). Het verschil tussen artikel 12 norm en de OZB tarieven die wij in 2015 en volgende jaren heffen is de onbenutte belastingcapaciteit.

Doordat we bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing uitgaan van 100% kostendekking is daar geen sprake van onbenutte capaciteit.

De post onvoorzien is verlaagd naar € 50.000. Dit wordt voorgesteld als een van de te nemen bezuinigingsmaatregelen in de Begroting 2015.

Inventarisatie risico's

Om de risico's te kunnen afzetten tegen de weerstandscapaciteit is het noodzakelijk om de risico's te kwantificeren. Hiervoor is de volgende werkwijze gevolgd:

- voor het risico is een boven- en een ondergrens bepaald;
- gekeken is of het risico een incidenteel of structureel karakter heeft;
- daarna schatten wij in hoe groot de kans is dat het risico zich werkelijk voordoet uitgedrukt in een waarschijnlijkheidspercentage.

Bij het vaststellen van de Kadernota 2015 is toegezegd om bij de Begroting 2015 een uitgebreidere risicoparagraaf op te nemen. In bijlage 5 is een toelichting per risico opgenomen.

In de volgende tabellen zijn de risico's financieel vertaald naar haar incidentele dan wel structurele aard. De incidentele en structurele risico's brengen wij afzonderlijk in beeld, omdat de benodigde financiële maatregelen verschillend van aard zijn. Zo moeten voor de structurele risico's, structurele maatregelen als een OZB-verhoging of een structurele ombuigingsmaatregel getroffen worden. De reserves staat als incidentele maatregel tegenover de incidentele risico's.

Tabel **Risico's met incidentele gevolgen**

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving		t/m 2018
1	Garanties		310
1	Risicotoeslag		AF
3	Vaststellingsovereenkomst Regio Stedendriehoek-Stivam-VAM		53
4	Lochemsebrug / Bruggen Twentekanaal		300
	Risico's grondexploitaties		
5	Grondexploitaties	1.652	
5	Etalage naar de Toekomst	840	
5	Gasfabriekterrein	210	
	Saldo risico's grondexploitaties		2.702
5	Verkoop aandelen Nuon		997
	Totaal gekwantificeerde incidentele risico's		4.362

Ondergrens van € 10.000

Uit bovenstaande tabel blijkt dat als alle incidentele risico's zich zullen voordoen zoals gekwantificeerd dan is er een bedrag benodigd van bijna € 4,4 miljoen (periode tot en met 2018).

Dit bedrag is natuurlijk niet in beton gegoten. Het kwantificeren van een risico is geen gemakkelijke opgave. De bandbreedte van de financiële gevolgen is vaak aanzienlijk en ook de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet is niet eenvoudig vast te stellen.

Tabel **Risico's met structurele gevolgen**

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving		t/m 2018
1	Wet houdbaarheid overheidsfinanciën		AF
1	Toerekening interne uren aan investeringen en grondexploitaties		135
5	Planschadeverzoeken		AF
7	Sociaal domein		320
	Totaal gekwantificeerde structurele risico's		455

Ondergrens van € 10.000

Conclusie weerstandsvermogen en risicobeheersing

De gekwantificeerde risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit laat het volgende beeld zien:

Confrontatie algemene reserve met incidentele risico's

Stand per 31-12-2018

bedragen x € 1.000

Algemene reserve (incl. bodembedrag)	13.995
Incidentele risico's	4.362
Ruimte incidenteel weerstandsvermogen	9.633

De totaal aanwezige vrij besteedbare ruimte binnen de algemene reserve (incl. bodembedrag á € 3 miljoen) bedraagt eind 2018 bijna € 14 miljoen. Op basis van de risicoanalyse bedraagt het totaal aan incidentele risico's ruim € 4 miljoen. Deze € 4 miljoen houden wij daarom in de Begroting 2015 aan als minimale hoogte van de algemene reserve om deze risico's te kunnen opvangen, de zogenaamde "dynamische buffer". Dit betekent dat een vrij besteedbaar deel van ruim € 9 miljoen resteert in de algemene reserve.

Confrontatie onbenutte belastingcapaciteit en onvoorzien met structurele risico's

Stand per 31-12-2018

bedragen x € 1.000

Onbenutte belastingcapaciteit	4.337
Onvoorzien	50
Saldo	4.387
Structurele risico's	455
Ruimte structureel weerstandsvermogen	3.932

De structurele weerstandscapaciteit is voldoende om de structurele risico's op te kunnen vangen. Oftewel eventuele structurele tegenvallers in de begroting kunnen 'in theorie' opgevangen worden door het verhogen van het OZB-tarief.

Toekomstige ontwikkelingen

De reservepositie is solide en de wens is dat zo te houden. De gemeente staat voor ongekend forse taakuitbreidingen waarbij de financiën van de gemeente onder grote druk blijven staan. De transitie naar regiegemeente en de decentralisaties staan hoog op de agenda. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de robuustheid van de financiële positie

Om de brede invoering van het risicomanagement in de organisatie beter te ondersteunen wordt gezocht naar een geschikt systeem om risicoanalyses te kunnen uitvoeren en vast te leggen. Daarna vindt uitrol in de organisatie plaats. Actualisering van de uit 2005 daterende Nota weerstandsvermogen en risicomanagement vindt plaats in het 1^e kwartaal 2015.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Het beleid van het onderhoud van kapitaalgoederen komt tot uiting in (meerjarige) beleids- en beheerplannen. De plannen beschrijven de huidige en gewenste staat van onderhoud, hoe deze te bereiken dan wel te handhaven is en wat de benodigde financiële middelen zijn.

Openbare verlichting

Beleidskader

Er is een nieuw beleidsplan Openbare Verlichting dat aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden. Middels dit beleidsplan willen we de leefbaarheid binnen de gemeente vergroten. Niet alleen door overal goed te verlichten, maar ook door alleen daar te verlichten waar dit gewenst is en op een passende manier. Deze wijze van verlichten bespaart kosten, is beter voor het milieu en levert een betere ruimtelijke kwaliteit op. De visie is gericht op een duurzaam beleid dat wordt gecreëerd door doelmatig verlichten en gericht gebruik maken van nieuwe technieken. Het uitgangspunt is “niet verlichten, tenzij.. “. Dus verlichten als het moet en donker als het kan, openbare verlichting moet recht doen aan alle functies die verlichting kan hebben wanneer de situatie er om vraagt.

Voor de periode 2013-2023 zijn de volgende doelstellingen van beleid benoemd:

- Het realiseren van een goede verkeersveiligheid
- Het realiseren van een goede ruimtelijke inrichting een leefbaarheid
- Het realiseren van een grotere sociale veiligheid
- Het verduurzamen van de openbare verlichting
- Het vastleggen van de financiële gevolgen van dit nieuwe beleid

Ontwikkelingen/beleidsvoornemens

De ontwikkelingen zijn weergegeven in het beleidsplan Openbare Verlichting.

Financiën

Voor het verduurzamen van de openbare verlichting zijn in het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting een viertal scenario's nader uitgewerkt, waarbij per scenario is aangegeven wat de benodigde investeringen en de gevolgen voor de exploitatielasten zullen zijn. In eerder genoemd raadsvoorstel zal worden voorgesteld in te stemmen met scenario 4 aangezien deze het meest duurzaam is van alle varianten en waarbij de meeste besparing in onderhoud- en energielasten is te realiseren. De financiële consequenties van scenario 4 zijn als nieuw beleid opgenomen in de begroting.

Wegen

Beleidskader

Er zijn geen veranderingen.

Ontwikkelingen/beleidsvoornemens

Op 13 mei 2013 heeft de gemeenteraad ingestemd met het beleidskader 'Integraal functiegericht wegbeheer' ten behoeve van een pilot in (het buitengebied van) Laren. Hierbij is gekozen voor scenario 2 (Optimale variant) waarbij gekeken wordt naar de haalbaarheid van het wijzigen van wegfuncties in het buitengebied wanneer dit een besparing in beheer en onderhoud oplevert. Een manier is om de inrichting van wegen te veranderen, zodat er minder onderhoud nodig is. Aan de hand van de pilot kan bezien worden of de beoogde kostenvermindering ook inderdaad bereikt wordt.

Het aanpassen van wegen heeft verkeerskundige gevolgen, dit zal nader onderzocht moeten worden. Een goede communicatie en draagvlak creëren voor de wegfunctie-veranderingen is van groot belang. In de pilot Laren doen we hier thans veel ervaringen mee op. Bewoners, bedrijven en andere belanghebbende doen actief mee. Ook zijn infrabedrijven betrokken bij de pilot. In januari 2015 wordt de raad geïnformeerd over de opgedane ervaringen.

Financiën

In de huidige begroting is geen rekening gehouden met de benodigde investeringen voor de functieveranderingen van bepaalde wegen. In de loop van de pilot Laren zullen ook over de financiële gevolgen van het nieuwe beleidskader concretere voorstellen worden gedaan.

Groen

Beleidskader

Er zijn geen veranderingen.

Ontwikkelingen/beleidsvoornemens

De groenvisie wordt in 2015 herzien. Gekeken wordt naar de mogelijkheden voor een integrale visie voor de openbare ruimte waarbij verschillende beleidsterreinen in de openbare ruimte nauw op elkaar kunnen worden afgestemd.

Met de bezuinigingsmaatregelen wordt voorgesteld het kapvergunningstelsel af te schaffen. Een nieuw regime dient te worden gezocht voor wat wel en niet vrij kan worden gegeven. En er wordt voorgesteld om het onderhoud groen te verminderen. De ruimtelijke effecten worden nog nader in beeld gebracht.

Financiën

Het afschaffen van de kapvergunningen verloopt budgettair neutraal in de begroting en voor het verminderen van onderhoud groen wordt een besparing van € 100.000 ingeboekt. De inhoudelijke toelichting van deze bezuinigingsmaatregelen is opgenomen in bijlage 1.

Riolering

Beleidskader

Er zijn geen veranderingen.

Ontwikkelingen/beleidsvoornemens

Innovatief rioolbeheer is een doorlopend proces. Het traditioneel beheer maakt hierbij plaats voor asset-management. Ook voeren we vele rioolinspecties uit, waardoor we inzicht krijgen in de kwalitatieve toestand van het rioolstelsel.

Financiën

Er zijn geen veranderingen.

Speelvoorzieningen

Beleidskader

Er zijn geen veranderingen.

Ontwikkelingen/beleidsvoornemens

Wij stimuleren de extra inzet van inwoners door het zelf onderhouden en eventueel vernieuwen van speelvoorzieningen. Op het moment van schrijven is nog niet duidelijk hoe de besluitvorming loopt m.b.t. het raadsvoorstel Realiseren en in stand houden van speelvoorzieningen in Lochem (raad 13 oktober 2014). In 2015 concentreert de gemeente zich op controle en onderhoud van de bestaande voorzieningen en komen er geen nieuwe speelplaatsen bij.

Financiële consequenties

Er zijn geen veranderingen.

Gebouwen

Beleidskader

Er zijn geen veranderingen.

Ontwikkelingen/beleidsvoornemens

Ombuigingen en bezinning op gemeentelijke kerntaken hebben ook betrekking op de rol van de gemeente bij (maatschappelijk) vastgoed en daarin gehuisveste voorzieningen of functies. Via het project "uitwerking accommodatiebeleid" wordt op dit moment onderzocht welke voorzieningen en accommodaties per kern kunnen worden gehandhaafd. Ook wordt onderzocht of er alternatieve constructies qua eigendom en beheer van accommodaties toepasbaar zijn die efficiënter en kostenbesparend zijn. In dit proces zal een belangrijke bijdrage van vertegenwoordigers uit de kernen zelf worden gevraagd. De uitwerking van het accommodatiebeleid is in 2015 gereed.

Financiën

Vanuit de bezuinigingsmaatregelen wordt met ingang van 2017 gerekend met een structurele besparing van € 160.000 op de verdere invulling van het accommodatiebeleid.

Financiering

Inleiding

Voor de uitvoering van de programma's zijn financiële middelen nodig. Om tijdig en tegen gunstige tarieven gelden aan te trekken of uit te zetten is de uitvoering van de treasuryfunctie belangrijk. In het treasurystatuut wordt de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zullen op de deposito's een rente vergoed krijgen die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Door deze maatregel kunnen gemeenten hun spaargeld niet meer bij een gewone bank uitzetten. Dat levert minder rendement op. Voor onze gemeente heeft het schatkistbankieren voor 2015 geen financiële gevolgen, omdat in de liquiditeitsbegroting een tekort is geprognosticeerd.

Eigen financieringsmiddelen en bespaarde rente

De eigen financiële middelen worden ingezet om de gemeentelijke investeringen te financieren. Door gebruik te maken van eigen financiële middelen wordt minder beroep gedaan op externe financiers. Deze handelwijze zorgt voor een rentebesparing. Bij de berekening van de rentelasten wordt ook deze bespaarde rente meegenomen. Voor de berekening van de bespaarde rente wordt voor 2015 een rentepercentage van 4,25 gehanteerd.

Opgenomen vaste geldleningen

De opgenomen vaste geldleningen hebben op 1 januari 2015 een boekwaarde van € 17.049.433. In 2015 wordt hierop € 1.443.717 afgelost en aan rente is € 688.154 verschuldigd. De leningen hebben op 1 januari 2015 een gemiddeld gewogen rentepercentage van 4,23.

Renteomslag

Voor de bepaling van de juiste kostprijs van gemeentelijke producten worden ook de rente en afschrijvingen over de investeringen meegenomen. Voor 2015 is het renteomslagpercentage 4,25, dit is het gemiddeld percentage van de opgenomen langlopende leningen.

Liquiditeitsprognose

In onderstaande tabel zijn de liquiditeitsbegrotingen over de periode 2015 tot en met 2018 opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

- = tekort

	2015	2016	2017	2018
Saldo liquide middelen begin begrotingsjaar	-11.838	-3.682	-3.591	-6.274
Afname liquide middelen:				
Investeringen	5.800	5.600	4.300	4.700
aflossingen opgenomen geldleningen	1.444	1.446	1.448	1.451
onttrekkingen aan voorzieningen	1.000	1.000	1.000	1.000
Investeringen in bouwgrondexploitaties	-3.078	-2.722	1.350	1.275
<i>sub-totaal verminderingen</i>	5.166	5.324	8.098	8.426
Toename liquide middelen:				
Investeringsbijdragen derden	250	250	250	250
afschrijvingen	4.000	4.000	4.000	4.000
aflossingen verstrekte geldleningen	165	165	165	165
toevoegingen aan voorzieningen	1.000	1.000	1.000	1.000
Opgenomen vaste geldleningen	0	0	0	0
Opbrengst verkoop aandelen NUON	7.907	0	0	0
<i>sub-totaal vermeerderingen</i>	13.322	5.415	5.415	5.415
Saldo liquide middelen eind begrotingsjaar	-3.682	-3.591	-6.274	-9.285

Geprognosticeerd renteresultaat

Uit de liquiditeitsprognose blijkt dat gedurende het jaar 2015 sprake zal zijn van een liquiditeitstekort. Dit tekort wordt opgevangen door kasgeldleningen op te nemen. In de begroting 2015 wordt rekening gehouden met een rente van gemiddeld 0,50 procent voor het aantrekken van tijdelijke liquide middelen. De te betalen rente daarvoor wordt begroot op € 38.000.

De kasgeldlimiet voor het jaar 2015 bedraagt € 5,3 miljoen. Tot het bedrag van de kasgeldlimiet mogen kortlopende geldleningen worden aangetrokken. Indien dit niet mogelijk is zal een lening moeten worden aangetrokken met een looptijd van minimaal 1 jaar.

Risiconorm

De gemeente Lochem loopt geen renterisico, omdat alleen leningen zijn aangetrokken met een vast rentepercentage voor de gehele looptijd van de lening.

Bedrijfsvoering

Organisatie

De ambtelijke organisatie is ingericht volgens het directiemodel. De directie heeft beslissingsbevoegdheid. Het Managementteam (MT) heeft naast adviserende bevoegdheden, een informatie- en afstemmingsfunctie.

Omvang ambtelijke organisatie

Onderstaande tabel geeft informatie over de omvang van de organisatie en de personeelskosten.

Omschrijving	Werkelijk 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Toelichting
Gemiddelde loonsom (inclusief werkgeverslasten) per fte	€ 61.234	€ 58.732	€ 62.460	De afslanking van de formatie betreft vooral functies in de lagere schalen, daarom stijgt de gemiddelde loonsom. De stijging van de loonsom als gevolg van de nieuwe cao is hier nog niet verwerkt.
Fte's	179	226,8	160,4	
Opleidingsbudget	€ 132.946	€ 181.875	€ 172.300	

Personele bezuinigingstaakstelling (€ 1 mln. / 21,7 fte)					
	2012	2013	2014	2015	totaal
Realisatie taakstelling formatie in fte	4,3	6,1	5,1	6,3	21,7 fte
Realisatie formatie in € (cumulatief)	€ 106.500	€ 364.750	€ 644.250	€ 1.087.000	€ 1.087.000

Personeel

De gemeente zal als regiegemeente een compacter en flexibeler personeelsbestand hebben dan nu. Deze nieuwe positionering van de gemeente als regiegemeente heeft gevolgen voor de eisen die we aan personeel stellen. Er zal een verschuiving plaatsvinden van functies naar rollen, van experts en specialisten naar rollen als netwerker, regisseur en coördinator. Daarbij zal een optimale mix van vakkennis en regiecompetenties van cruciaal belang zijn. De verandering in de eisen die gesteld worden aan medewerkers wat betreft hun competenties, zal gevolgen hebben voor het beleid op het gebied van opleiding, ontwikkeling en coaching en ook werving en selectie van nieuw personeel. Met behulp van de strategische personeelsplanning voor 2015 e.v. wordt hier onder meer invulling aangegeven. In 2015 wordt de overgang per 2016 van het team Civiel en Groen naar Berkel Milieu voorbereid.

Samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering

De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen hebben in 2013 het initiatief genomen om op een aantal onderdelen van de bedrijfsvoering zich te oriënteren op samenwerking. Zij hebben zich verenigd in de stuurgroep bedrijfsvoering. De onderdelen die onderwerp van onderzoek zijn betreffen: ICT, P&O, Inkoop en belastingen. Momenteel wordt parallel aan de verkenning op onderdelen, getracht te komen tot een gezamenlijke ambitie en een gedeeld perspectief.

Sociaal domein

De overdracht van taken binnen het sociaal domein (3 decentralisaties) naar de gemeente per 1 januari 2015 heeft gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. Om de taken ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren wordt in het laatste kwartaal 2014 de organisatie hierop ingericht. De beleidsplannen Participatie, Jeugd en WMO met de bijbehorende verordeningen zijn in de raadsvergadering van 13 oktober 2014 ter vaststelling voorgelegd en vormen de basis voor de inrichting.

Integriteit

Van ambtenaren en bestuurders wordt verwacht dat zij integer handelen. Ter ondersteuning van dit handelen zijn er gedragscodes vastgesteld. In aanvulling op de gedragscodes wordt de Regeling Melden vermoeden misstanden (voorheen de klokkenluidersregeling) vastgesteld en een interne vertrouwenspersoon (VPI) opgeleid en benoemd waar zorgen of klachten over integriteitsschendingen kunnen worden gemeld en besproken. De VPI vervult een belangrijke rol in het proces van integriteitsbewustwording en het adviseren over en eventueel doorgeleiden van een vermoeden van misstand. Hiervoor wordt ook aansluiting gezocht bij de Onderzoeksraad Integriteit Overheid als externe instantie welke onafhankelijk onderzoek verricht en advies kan geven.

Integer handelen lijkt vanzelfsprekend maar is dat niet altijd. Reden om daarover met elkaar het gesprek aan te gaan. Hiervoor worden in 2015 bewustwordingsbijeenkomsten voor medewerkers georganiseerd.

Communicatie

Uitgangspunt bij het gemeentelijk beleid is om de komende jaren een sluitende begroting te presenteren. Daarvoor moeten ingrijpende keuzes gemaakt worden. Inwoners, verenigingen en bedrijven moeten zich aanpassen aan de nieuwe financiële werkelijkheid. In 2015 zorgen de drie transitievoor meer taken die met minder middelen moeten worden uitgevoerd. Dit alles vraagt om zorgvuldige communicatie met als doel om naast informeren, begrip en draagvlak te creëren bij de doelgroepen. Daarnaast is voor de gemeente communicatie essentieel bij het vervullen van de regierol. Het stimuleren, regisseren en ondersteunen van initiatieven vanuit de samenleving vraagt om duidelijke uitleg en heldere communicatie.

Informatievoorziening

Vervanging zaaksysteem

Lochem werkt digitaal. Digitaal werken vraagt een andere werkwijze van de medewerkers en andere hulpmiddelen die hen daarbij moet helpen. Het belangrijkste hulpmiddel is InProces. InProces is sinds de herindeling het MidOfficeSysteem en is inmiddels een spin in het web van processen binnen onze organisatie. De software is reeds 10 jaar in gebruik en is aan vervanging toe. De leverancier levert op de huidige versie ook geen ondersteuning meer. Een project om deze software te vervangen is opgestart. Het huidige, en daarom straks ook het nieuwe systeem, wordt door alle medewerkers gebruikt. De impact van de vervanging is derhalve groot. Uiteindelijke doel is te komen tot een nieuw en toekomstbestendig systeem, wat alle werkprocessen kan ondersteunen. Het systeem zal worden aangeschaft in een Europese aanbesteding.

Informatievoorziening sociaal domein

In het sociale domein zijn grote veranderingen aanstaande. Bij die veranderingen is de informatievoorziening van groot belang. Op dit moment wordt in samenwerking met de gemeente Zutphen (programmabureau) gewerkt aan de exacte invulling van de informatievoorziening. Naar verwachting zal de invulling ook in 2015 nog de nodige aandacht vergen.

Inkoop

Net als in 2014 zal het jaar 2015 in het teken staan van het Sociaal Domein. De interne processen moeten goed ingericht en afgestemd worden zodat de veelheid aan (nieuwe) contracten die zijn en worden afgesloten, goed beheerd en gemanaged kunnen worden. De inkoop op basis van deze (raam)contracten moeten op de juiste en een efficiënte wijze kunnen plaatsvinden. In het verlengde hiervan zal worden ingezet op participatie door bij aanbestedingen het creëren van sociale werkgelegenheid te stimuleren en uitvoering te geven aan het convenant met Infra-Werkt.

Samenwerking en afstemming met Zutphen en met regio gemeenten is van belang voor het delen van kennis en bij het uitvoeren van het contract- en leveranciersmanagement van regionale en landelijke aanbieders in met name het Sociaal domein. In 2015 zal, na besluitvorming door het college, de business case voor een intensievere samenwerking in de Stedendriehoek worden uitgewerkt.

Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur hetzij door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking wordt gesteld en niet verhaalbaar is, danwel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt. Als alleen sprake is van een financieel of een bestuurlijk belang dan valt deze organisatie niet onder de definitie.

In deze paragraaf staat een opsomming van de partijen waarmee de gemeente (college, dan wel raad) een samenwerking op bestuurlijk én financieel gebied is aangegaan. Partijen waar ontwikkelingen gaande zijn of waarbij de gemeente toenemend risico loopt worden nader toegelicht.

Verbonden partijen

De gemeente Lochem heeft de volgende verbonden partijen:

Gemeenschappelijke regelingen	Vestigingsplaats	Begrote bijdrage van de gemeente Lochem voor 2015
Regio Stedendriehoek	Deventer	€ 80.859
Veiligheidsregio NOG	Apeldoorn	€ 1.614.985
Werkvoorzieningschap regio Zutphen "Delta"	Zutphen	€ 15.780
Stadsbank Oost Nederland	Enschede	€ 200.000
GGD – Noord Oost Gelderland	Apeldoorn	€ 455.484
Het Plein	Zutphen	€ 7.754.000
Omgevingsdienst Achterhoek	Bronckhorst	€ 508.600
Stichtingen		
Stichting Grote Kerk	Lochem	n.v.t.
Deelnemingen		
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Den Haag	n.v.t.
NV Vitens	Velp	n.v.t.
B.V. Alliander	Amsterdam	n.v.t.
Berkel Milieu NV	Zutphen	€ 37.957 dividend
Dienstverleningsovereenkomsten:		
- Afval	€ 2.300.000	
- BBoor	€ 3.800.000	

In de jaarrekening 2013 zijn de doelstellingen van de verbonden partijen opgenomen. Ook bij de jaarrekening 2014 worden deze weer opgenomen.

Ontwikkelingen

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

De VNOG heeft als gemeenschappelijke regeling voor 22 gemeenten taken op het gebied van brandweerbijstand en is verantwoordelijk voor de geneeskundig hulpverlening bij zware ongevallen en rampen. Dit is nader uitgewerkt in een zevental programma's voor de clusters (waaronder risicobeheersing, repressie, preparatie etc) een programma voor de GHOR en een programma voor het Regionaal veiligheidsbureau. De VNOG heeft voor 2015 een primitieve begroting vastgesteld waarbij rekening is gehouden met de overdracht van vrijwilligers van nog een aantal

brandweerclusters en de overdracht van materieel. Ook is in de begroting voor 2015 ten opzichte van de begroting 2014 een aanvullende besparing opgenomen van € 66.000 voor de laatste fase van de reductie van de topstructuur.

De VNOG heeft gewerkt aan het project MOED (masterplan optimale effectieve doelmatige brandweerorganisatie). De uitgangspunten van het project hebben instemming gekregen van de deelnemende gemeenten maar wel is ook de opdracht gegeven nader onderzoek te doen naar de financieringsstructuur (ofwel verdeelsleutel) voor de VNOG. Voor 2015 is berekening van de gemeentelijke bijdrage gebaseerd op de harmonisatie afspraken van het cluster IJsselstreek en regionale afspraken uit het verleden.

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

Het college van de gemeente Lochem is samen met de colleges van negen andere gemeenten uit de Achterhoek en GS van de provincie Gelderland op 1 april 2013 een gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam aangegaan, de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA).

De belangrijkste taken die de ODA uitvoert voor de partners zijn vergunningverlening, toezicht en handhaving van milieuregelgeving. De ODA werkt als netwerkorganisatie en volgens de principes van "het nieuwe werken". De afgelopen periode is duidelijk gebleken dat de ODA nog een lerende organisatie is. Deze periode mag getypeerd worden als een grote ontdekkingsreis. Het bereiken van de missie is nog ver weg.

Missie: De ODA draagt op efficiënte wijze samen met de opdrachtgevers zorg voor een gezonde, schone veilige en duurzame leefomgeving in de Achterhoek.

Het jaar 2015 staat in het teken van het aanpakken van diverse knelpunten. Met name op het terrein van ICT, informatie uitwisseling en organisatieondersteuning zijn er nog flinke stappen te maken. Hierbij vormt de informatie uitwisseling een cruciale factor voor het efficiënt kunnen werken.

Berkel Milieu

Rondom Berkel Milieu speelt een fusie met Circulus, de inzamelaar van de gemeenten Apeldoorn, Deventer en Epe. De fusie heeft in 2014 zijn beslag niet gekregen. De verwachting is dat de fusie wel in 2015 wordt gerealiseerd.

Werkvoorzieningschap Delta

De Participatiewet, die op 1 januari 2015 in werking treedt, bundelt de WWB, Wsw en Wajong in één regeling. Hierbij wordt onder meer beoogd om het bestand aan Wsw-geïndiceerden af te bouwen. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor Delta en zal leiden tot een nieuwe structuur van Delta.

Vanaf 2015 is Delta mede-uitvoerder van de Participatiewet, samen met Het Plein, in de vorm van een tijdelijke projectorganisatie onder de naam "DeltaPlein". Hiermee is geborgd dat inwoners die vanaf 1 januari 2015 een beroep doen op de Participatiewet een adequate begeleiding naar werk krijgen. Tegelijkertijd biedt deze projectmatige opzet ruimte voor een zorgvuldige besluitvorming over de uiteindelijke uitvoeringsstructuur.

Het Plein

Het Plein, een gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam geeft voor de gemeente Zutphen en Lochem uitvoering aan de Wet werk en bijstand en aanverwante regelingen als ook Inburgering, Jongerenloket en een deel van de Kinderopvang.

Stadsbank Oost Nederland

De schulddienstverlening voor de gemeente Lochem wordt uitgevoerd door de Stadsbank. Nog steeds is er sprake van een sterke toename van het aantal mensen dat een beroep doet op schulddienstverlening, een trend die ook landelijk duidelijk zichtbaar is. Vanaf 2015 werkt de Stadsbank volgens een nieuw dienstverleningsmodel. Hierin wordt meer flexibiliteit en maatwerk geboden voor de gemeenten. De inbedding in het lokale netwerk en de samenwerking met lokale partners staat hierin centraal. We moeten ons beleid aanpassen om kosten te besparen. Het beleid is vastgesteld voor de jaren 2013 t/m 2016. De wet geeft aan dat de raad hierover moet beslissen. We onderzoeken of we voor 2015 ons beleid kunnen aanpassen waarbij we rekening houden met de kosten.

Grondbeleid

Wonen, werken en recreëren zijn belangrijke onderwerpen in de gemeente Lochem. Om te wonen, te werken en voor de recreatie heb je ruimte nodig. In de Ruimtelijke Ordening gaat het over de vraag waar we dit gaan doen in onze gemeente. Het grondbeleid gaat over de manier hoe de gemeente deze plannen voor woningbouw, industrieterreinen en recreatie denkt te gaan realiseren. Het grondbeleid wordt gebruikt om bijvoorbeeld te helpen de volkshuisvestingsplannen die de gemeente heeft, te realiseren. Het gebruik van de ruimte en het geld zijn daarbij ook belangrijk.

Bij raadsbesluit van 9 december 2013 is de nota Grondbeleid 2013-2016 vastgesteld. Het grondbeleid van een gemeente is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling en openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. Bij nieuwe plannen voor nieuwe woonwijken of industrieterreinen moet er een keuze gemaakt worden welk grondbeleid de gemeente voert. Tot op heden heeft de gemeente Lochem zich gekenmerkt door een vooral proactieve en ondernemende rol op de grondmarkt. Bij diverse projecten heeft de gemeente het initiatief genomen bij het realiseren van de gewenste ontwikkelingen en hoofdzakelijk afgesloten met een positief resultaat. Ook bij veel plannen is samenwerking gezocht met andere partijen over realisatie van de plannen. Maar er zijn ook veel plannen in de gemeente Lochem waarbij de gemeente niet proactief optrad en de ontwikkeling overliet aan marktpartijen.

Ontwikkelingen 2015

a. In exploitatie genomen gronden

De gemeente heeft plannen voor woningbouw en industrieterreinen in uitvoering. Bij deze plannen horen ook berekeningen van de kosten en de opbrengsten. Met deze berekeningen zien we of er winst of verlies gemaakt wordt. Deze berekeningen noemen we exploitatieopzetten. Regelmatig maken we nieuwe exploitatieopzetten voor deze plannen. Dit gebeurt omdat de markt verandert. De laatste keer dat de nieuwe berekeningen zijn gemaakt is bij de jaarrekening 2013. De exploitatieopzet van het complex Stijgoord is vastgesteld bij raadsbesluit van 20 januari 2014.

In de tabel hieronder staan de verwachte eindresultaten van de plannen:

Complex	geraamd eindresultaat	prognose einddatum	contante waarde (1-1-2015)
Aalsvoort West	€ 4.745.519	2021	€ 3.546.103
Stijgoord	€ 166.593	2022	€ 119.412
Exel II fase 2	€ 16.892	2019	€ 13.718
Van Disselweg	€ 1.433.684	2021	€ 1.071.324
Barchem Zuid	€ 0	2017	€ 0
Harfsen West	€ 2.026.604	2023	€ 1.393.428
Almen Zuid I	€ 0	2017	€ 0
Manege Koedijk	€ 145.016	2015	€ 139.104
Etalage naar de Toekomst	€ 0	2023	€ 0
totaal	€ 8.534.308		

b. Gronden in voorbereiding

In de toekomst hebben we voor de woningbouw en industrieterreinen nieuwe plannen nodig. De gemeente Lochem is bezig met het voorbereiden van deze nieuwe plannen. In de jaarrekening 2013 is een overzicht gemaakt van deze plannen. In dit overzicht staat hoeveel m² grond de gemeente heeft in de plannen en voor welk bedrag de plannen op de balans staan.

Bedrag in €

Complex	boekwaarde 1 januari 2014	aantal m ²	boekwaarde per m ² (€)
Eefde-Eefde Noord	€ 249.383	67.383 m ²	€ 3,70
Almen-Almen zuid II-a	€ 857.444	9.071 m ²	€ 94,53
Lochem-Diekink	€ 3.941.149	102.199 m ²	€ 38,56
Lochem Oost	€ 197.640	43.920 m ²	€ 4,50
Exel Clusterlocatie	€ 130.801	15.290 m ²	€ 8,55
Lochem De Garve	€ 32.402	5.935 m ²	€ 5,46
Totaal	€ 5.408.819	243.798 m²	€ 22,19

Risico's grondexploitaties in relatie tot reserves

Het in uitvoering hebben van plannen voor woningbouw en industrieterreinen brengt risico's met zich mee. Deze risico's zijn er ook voor de plannen die in de toekomst uitgevoerd gaan worden. We hebben geen aparte reserve voor deze risico's maar wel een algemene reserve. Dit is een afspraak die we met elkaar gemaakt hebben. De gemeenteraad besloot daartoe op 14 november 2005. Een deel van de algemene reserve gebruiken wij om de risico's van de plannen voor woningbouw en industrieterreinen op te kunnen vangen als dat nodig mocht blijken te zijn.

Beslispunten

Programma's

1. Vaststellen van de programma's 1 t/m 8 met de activiteiten die worden uitgevoerd en de bijbehorende budgetten.

Paragraaf Lokale heffingen

2. Instemmen met de aanwending van een bedrag van € 325.000 uit de reserve afvalstoffenheffing voor tariefsverlaging in 2015.

Bezuinigingsmaatregelen

3. Instemmen met de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen en het vormen van een stelpost Sociaal domein van € 355.000 (2015) en € 472.500 voor 2016 en volgende jaren.

Investeringsplan

4. Instemmen met het voorgestelde nieuw beleid.
  5. Voor de activiteiten die met een zwart blokje zijn aangegeven in bijlage 4 de budgetten beschikbaar stellen.
-

Bijlagen

1. Totaaloverzicht bezuinigingsmaatregelen met toelichting
  2. Nieuw beleid
  3. Investeringsbestaand beleid
  4. Vervangingsinvesteringen in bedrijfsmiddelen
  5. Overzicht risico's
  6. Verbeterplan
  7. EMU-saldo (komt ter inzage)
-

Bijlage 1

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
		Financieel instrumentarium beter benutten						
100	1	Post onvoorzien verlagen	100.000	100.000	100.000	100.000	0	De huidige post onvoorzien bedraagt jaarlijks € 149.000. Op basis van de voorschriften moet er ruimte binnen de begroting zijn voor het opvangen van niet voorziene uitgaven. In de praktijk wordt er niet sec gestuurd op dit bedrag onvoorzien. In Lochem wordt gestuurd op structureel materieel evenwicht over de 4 jaarsperiode. Daarbij wordt ook de vermogenspositie betrokken. Hanteren wij de vuistregel van de cie BBV dan bedraagt onvoorzien ca. € 180.000. We zitten daar nu onder. Gezien de financiële sturing van Lochem kan onvoorzien worden teruggebracht tot € 50.000.
101	1	Innovatiefonds, business cases duurzaamheid/openbare ruimte	0	0	0	0	0	Via de begroting 2014 is gestart met de vorming van een innovatiefonds route klimaatneutraliteit 2030 (behandeling raad oktober 2014). Een extra bijdrage aan het innovatiefonds tlv de algemene reserve is een mogelijkheid.
65	1	Revolving fund	0	0	0	0	0	Het college heeft een oriënterend onderzoek gedaan naar het instrument van een revolverend fonds. Het is geen eenvoudig financieel instrument, schaalgrootte speelt hierbij ook een rol. Bij een mogelijke inzet moeten beleidsvelden, risico's en reeds bestaande fondsen goed bekeken en afgewogen worden. Wij gaan de oriëntatie verdiepen en willen ons eerst beraden op welke beleidsvelden dit instrument mogelijk een rol kan spelen. Maar mogelijk dat er ook andere (financiële) oplossingen beter passend zijn bij het te behalen resultaat. In de verdere verdieping zullen wij, gezien het specialistische karakter van het instrument, ook externe partijen vragen daarin mee te denken. Vervolgens betrekken wij ook de gemeenteraad, om verdere kaderstellende uitspraken te doen. De uitkomsten van het onderzoek worden uiterlijk het eerste kwartaal 2015 met de gemeenteraad gedeeld.
		Voortzetten anders kijken, anders doen						
21	1	Dienstverlening in andere vorm of op lager niveau	0	0	0	0	2.800	Dienstverlening op een lager niveau heeft impact op de openingstijden van het gemeentehuis en op het klantcontact.
Nieuw 21A	0	Minder meedenken met de klant aanpassingen in de ruimtelijke omgeving	0	0	0	0	0	Verzoeken van klanten worden alleen in behandeling genomen als aanvraag volledig is en er draagvlak binnen de omgeving is.

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
22	1	Klant Contact Centrum: samenwerking call center, 2e lijn	0	0	0	0	1.400	Onderzocht kan worden of er samenwerkings-mogelijkheden op dit gebied zijn binnen zowel de bestaande als nieuwe samenwerkingsverbanden. Door technische toepassingen (toegankelijke systemen, o.a. telefooncentrales en DMS) kunnen de 1e lijnsmedewerkers plaatsonafhankelijk werken voor meerdere opdrachtgevers. Dit leidt tot meer efficiëntie en effectiviteit. Daarnaast zorgt een duidelijke afbakening van de 1e en 2e lijnstaken ervoor dat meer taken en werkzaamheden door het KCC worden gedaan in plaats van vakspecialisten.
Nieuw 22A	1	I-NUP / invoering BRP	0	0	0	0	pm	Dit jaar (2014) zal de wet Basis Registratie Personen (BRP) versneld kunnen worden ingevoerd. Eind van het 2014 zal duidelijk zijn welke gevolgen dit kan hebben voor de personele bezetting.
30	0	Kostenbesparing op de Raad: raadsvergoeding verlagen	0	0	0	0	0	Raadsleden kunnen voor maximaal 20% gekort worden op vergoeding (wettelijk voorschrift)
30	1	Kostenbesparing op de raad: studiekosten afstemmen op uitgaven	10.000	10.000	10.000	10.000	0	Gelet op de werkelijke uitgaven in de afgelopen jaren kan de raming op deze post met € 10.000 worden verlaagd.
39	0	Stoppen met bezwaarcommissies, mediation en ambtelijk horen	0	0	0	0	0	Bezwaarcommissie opheffen. Hoewel de bezwaarcommissie niet wettelijk verplicht is en daarmee in aanmerking komt voor de kerntakendiscussie is er een aantal overwegingen om hierop niet te bezuinigen. Integriteits risico's verbonden aan het opheffen van de commissie: 1. geen onafhankelijk advies meer van externe deskundigen op de besluitvorming van het college, burgemeester en in enkele gevallen de raad. 2. politieke voorkeuren kunnen zwaarder gaan wegen dan het formeel juridisch kader (reden waarom in het verleden is besloten om geen raadsleden in de commissie toe te staan). 3. rechtszekerheid van inwoners/organisaties kan in geding komen
31	1	Kostenbesparing op college BenW, minder wethouders	60.000	60.000	60.000	60.000	0	Kostenbesparing op het college van B&W door verlaging van het aantal wethouders van 4 parttimewethouders (0,9 fte) naar 3 fulltime wethouders.
32	1	Kostenbesparing rekenkamer, minder onderzoek, opheffen commissie	0	0	15.000	15.000	0	Financiële bijdrage aan rekenkamer wordt gehalveerd. De huidige vergoeding bedraagt 0,90 per inwoner. Het faciliteren van de gemeenteraad door de rekenkamercommissie is een wettelijke verplichting. In de mate waarin de raad gefaciliteerd wordt (b.v. aantal onderzoeken) is de gemeente vrij.
33	1	Omvang directie/management, plattere organisatie	0	0	102.000	102.000	0	In het licht van het organisatieperspectief 2017 kan de reductie van de omvang van de directie/management vanaf 2017 worden gerealiseerd.

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
28/35	1	Bedrijfsvoering: samenwerking, cooperaties, uitbesteden markt, stedendriehoek, achterhoek	pm	pm	pm	pm	0	In het kader van de bedrijfsvoering wordt onderzoek gedaan naar samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van Plofach. De stand van zaken van deze onderzoek is: Voor belastingen en inkoop wordt in 2014 gewerkt aan het businessplan. Voor Personeelszaken en ICT bevindt het onderzoek zich in de verkennende fase. De resultaten hiervan zijn in 2015 te verwachten.
37	0	Samenwerking Ambtenaar Openbare Veiligheid (Lochem-Zutphen)	0	0	0	0	0	De ambtenaar openbare orde is de rechterhand van de burgemeester in zijn taken en bevoegdheden op het gebied van veiligheid, openbare orde en rampen. De AOV informeert en zorgt voor de noodzakelijke beleidsmatige afstemming tussen politie, veiligheidshuis, vnog etc. In geval van calamiteiten, de gemeente betreffende, is het de AOV die de burgemeester ondersteunt en kennis heeft van procedures en lokale omstandigheden. De AOV werkt samen met 22 gemeenten in de Veiligheidsregio. De inzet van AOV in de gemeente Lochem is qua omvang toereikend. De piket AOV is ingevuld in samenwerking met Zutphen en Brummen.
41	1	Vereenvoudigen P&C cyclus: minder begroten, minder/anders rapporteren		0	0	0	1.200	Instrumenten budgetcyclus ondergaan een moderniseringsslag, waarbij de wensen van bestuur en raad worden betrokken.
Nieuw 7	0	Uitvoering kindregelingen	0	0	0	0	0	Uitvoering kindregelingen is overgedragen aan stichting Leergeld .
20	0	Jeugd; terugbrengen actieve rol gemeente casuïstiek dmv zorgcoöperaties.	0	0	0	0	0	Maakt deel uit van 3D beleid.
52	1	Uitbreiden takenpakket ODA: WABO breed over circa 2 jaar naar ODA	pm	pm	pm	pm	pm	Overdragen van de WABO bredetaken kan enerzijds leiden tot efficiencywinst, maar anderzijds tot kostenverhoging. Dit laatste komt omdat wij moeten voldoen aan het minimaal (landelijk) kwaliteitsniveau. Derhalve wordt een kostenverhoging verwacht.
98	1	Subsidiegeld aan maatschappelijke instellingen direct doorgeven	0	0	0	0	pm	Bij de grotere organisaties (zoals Junio, SWL, Maatschappelijk werk, vangnet, gezondheidszorg) wordt gewerkt conform het principe regisserend Lochem. De gemeente bemoeit zich niet met de uitvoering, alleen met de regie.
70	0	Onderhoud begraafplaatsen anders organiseren, marktpartijen en vrijwilligers	0	0	0	0	0	Bij het af te sluiten contract met Berkelmilieu wordt vanaf 2017 een bedrag van € 40.000 minder opgenomen voor het onderhouden van begraafplaatsen. Realisatie kostenreductie wordt volledig bij Berkelmilieu neergelegd.
74	1	Dorpsraden inschakelen bij verkeersproblemen	0	0	0	0	100	Verzoeken worden in behandeling genomen nadat gebleken is dat er unanieme steun is.
Meer participatie en zelfredzaamheid in veiligheid								

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
27	1	Lokale omroepen, geleidelijk afbouwen van de bijdrage	5.000	5.000	5.000	5.000	0	Ten opzichte van 2014 is de gemeentelijke bijdrage gehalveerd (was 10.000, wordt 5.000). Voldoen aan wettelijke verplichting is afhankelijk van het besluit van het commissariaat van de media of zij een zendmachtiging aan lokale omroep toekent.
36	1	Terugdringen bijdrage VNOG, door 'anders' werken en betrekken inwoners	pm	pm	pm	pm	0	De mogelijkheid van verdere besparing op de bijdrage aan de VNOG is afhankelijk van bereidheid van het Algemeen Bestuur. De ontwikkelingen in het traject MOED alsmede de andere bezuinigingsmogelijkheden worden in het Algemeen Bestuur van de VNOG besproken.
Nieuw	0	Buurtbemiddeling,	0	0	0	0	0	Sinds 2008 is de gemeente een samenwerking aangegaan met de woningbouwverenigingen om buurtbemiddeling in de gemeente te faciliteren. De gemeentelijke bijdrage is € 12.800 op jaarbasis
42	0	Dorpsraden, versterken kernwethouder en kerncontact ambtenaar, minder bijdrage	0	0	0	0	0	Beoogd is een optimale samenwerking tussen kernvertegenwoordigingen en bestuur. De gemeenteraad treedt zelf meer naar buiten waardoor er meer kennisuitwisseling en tevens draagvlak voor politiek/bestuurlijk keuzes wordt gecreëerd. De voortgang hiervan verloopt verder via de uitvoering van regisserend lochem.
Regelen in vertrouwen met modern toezicht en handhaving								
51	1	Afschaffen kapvergunningen, nieuw regime voor wat wel/niet wordt vrijgegeven	bn	bn	bn	bn	pm	Afschaffing Instrument kapvergunning. Voorzien wordt veel klachten en bezwaarprocedures
50	1	Verdergaand dereguleren en risicogericht handhaven	0	0	0	0	0	Schriftelijke handhaving is in al in 2012 deels ingevoerd. Was onderdeel van eerdere ombuiging. Certificering is afhankelijk van landelijke ontwikkeling en gaat over 2 jaar naar ODA
54	1	Welstand, wijziging beleid (afschaffen) en/of afbouwen commissie Welstand.	bn	bn	bn	bn	0	Afbouwen commissie Welstand en wijging beleid heeft tot gevolg dat het welstandsbeleid getoetst moet worden door eigen medewerkers. Dit betekent een uitbreiding van taken door eigen medewerkers. Kan meegenomen worden in proces vergunningverlening.
55	1	Monumenten, co-inspanning,overdragen met halvering budget	0	15.000	15.000	15.000	150	Gemeentelijke bijdrage halveren.
71	0	Budget verkeersveiligheid halveren, overlaten aan scholen of vrijwilligers	0	0	0	0	0	Budget is gehalveerd en de activiteiten zijn hierop aangepast.
Profijtbeginsel toepassen waar het kan								
49	0	Leges verhogen evenementen, naar 100% kostendekkend	0	0	0	0	0	Er worden kostendekkende leges geheven voor kleine evenementen. Recentelijk afgewezen door de raad. Heroverweging door nieuwe raad mogelijk.
53	1	Grondzaken en planschades, scherper calculeren en doorberekenen	0	10.000	10.000	10.000	0	Planschadekosten bij initiatiefnemer neerleggen. Eventueel de drempel verhogen en vooraf afspraken maken met gebruiker/koper. Gaat hier meer om geldmiddelen dan om personele inzet.

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
97	1	Leges kostendekkend, door anders, slimmer werken of schrappen vergunning	0	0	0	0	400	Onderzoek vindt plaats in 2014. In geldmiddelen zal dit niet veel opleveren wellicht wel in inzet van capaciteit.
99	1	Cofinanciering, meer gebruik van maken	pm	pm	pm	pm	0	Zeer zeker stimuleren maar vergt meer onderzoek. Moet groeien.
Nieuw	1	Weekmarkten vermarkten, via aanbesteding of verpachten	0	25.000	25.000	25.000	0	Actieve bemoeienis met weekmarkten door gemeente is beëindigd.
Nieuw	1	Voetveer Gorssel, stopzetten gemeentelijke bijdrage	0	0	22.000	22.000	0	Gemeentelijke bijdrage beëindigen.
Hanteer het uitgangspunt van inclusieve samenleving								
1	1	Waarderingssubsidie sport, afschaffing/gedeeltelijk opvangen via jeugd sportfonds	0	20.000	40.000	60.000	100	In 2013 is de sportvisie vastgesteld. In de visie is gemeld dat er maatschappelijke tegenprestaties gevraagd worden aan de verenigingen voor het verkrijgen van de subsidie. De inzet van JSF en stichting Leergeld maakt het mogelijk om gebruik te maken van particuliere giften en fondsen. Daarnaast leeft de gedachte om de sportraad de regie te geven over de verdeling van de gelden. Dit zal een besparing opleveren van ambtelijke uren .
2	0	Speelruimten, overkoepelende organen instellen voor beheer	0	0	0	0	0	Door het instellen van een overkoepelend orgaan is het mogelijk te besparen op ambtelijke uren. De uitvoering wordt dan ondergebracht binnen het reguliere budget.
3	0	Geen bibliotheekwerk in kleine kernen, aanvullen via mediacoach	0	0	0	0	0	Gedeelte van het bibliotheekgebouw Dr Rivestraat in Lochem is verhuurd. Sluiting bibliotheek Eefde en vervanging door Bibliobus of bijvoorbeeld ruimten in Hart van Eefde.
6	1	Evenementen en cultuur, verminderen bijdrage activiteiten	0	100.000	100.000	100.000	0	Het huidige budget voor evenementen en cultuur bedraagt € 1,2 miljoen. Bij de uitwerking van de visie op cultuur wordt rekening gehouden met een taakstellende besparing van € 100.000. De uitwerking van de taakstelling vraagt voorbereidingstijd, daarom kan de besparing vanaf 2016 gerealiseerd worden.
8	1	Waarderingssubsidie minderheden afbouwen		4.000	4.000	4.000	0	Op dit moment krijgen de Turkse en Marokkaanse organisaties waarderingsubsidies. Er wordt nu onderzocht op welke wijze deze waarderingsubsidies kunnen worden afgebouwd of kunnen worden omgebogen en of er een maatschappelijke noodzaak is voor deze organisaties.
12	1	Welzijnsinstellingen, gericht inkopen diensten ikv visie op welzijn	0	33.000	66.000	100.000	500	In 2013 zijn de drie welzijnsorganisaties gefuseerd tot één organisatie. Er kan een bezuiniging plaatsvinden op overhead en het tegengaan van overlappende producten. Ook zijn er combinatiefuncties gecreëerd die voor 60% gesubsidieerd worden door het rijk. Tevens wordt het accountmanagerschap bij de gemeente bij één ambtenaar neergelegd. Bijdrage aan instelling(en) wordt in 3 jaar afgebouwd, te beginnen in 2015.

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
13	1	Leerlingenvervoer, richten op OV ipv aangepast, noodzaak begeleiding op bus	0	0	50.000	50.000	500	Met de regiogemeenten en provincie worden gesprekken gevoerd om de coördinatie van het leerling vervoer samen met AWBZ, regiotaxi en gedeelten van het openbaar vervoer onder te brengen binnen een regionaal planningsbureau. Dit levert een besparing op van 20% van het huidige budget.
Nieuw	1	Maatschappelijke stages, stopzetten bijdrage	17.500	17.500	17.500	17.500	0	Maatschappelijke stages beëindigen. Taak is niet meer wettelijk verplicht sinds 1-1-2015. Uitgangspunt bij deze maatregel is dat de uitkering binnen het Gemeentefonds m.i.v. 2015 gekort wordt met € 27.500. Huidig uitgavniveau is € 45.000
19	0	Clusteren binnen- en buitensport en vormen algemene sportverenigingen (omni)	0	0	0	0	0	Gelet op ervaringen met privatisering, nu nog een brug te ver. Er is een sporttraad geïnstalleerd.
69	0	Natuureducatie, budget halveren of volledig afbouwen.	0	0	0	0	0	Budget halveren. Consequentie keuze maken in voorlichting scholen of boomfeestdag
Nieuw	1	Wetswijziging Categoriale Bijzondere bijstand	30.000	30.000	30.000	30.000	0	Vanaf 2015 is het wettelijk niet meer toegestaan om aanvulling op het minimum voor de doelgroepen chronisch zieken, gehandicapten en 65+ te verstrekken
9	1	Wmo vanaf 2015, transformeren HH	1.510.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000	pm	Bij raadsbesluit 22 september 2014 is het aanbieden van huishoudelijke hulp 1 (schoonmaak) vanaf 2015 beëindigd. Er wordt alleen hh aangeboden als er regieproblemen zijn. Dit is een maatwerk voorziening.
		Stelpost tbv decentralisaties sociaal domein	-355.000	-472.500	-472.500	-472.500		In het sociaal domein komen door de decentralisaties omvangrijke en complexe taken op de gemeente af die gepaard gaan met kortingen op het door het rijk overgedragen budget. Met de beëindiging van huishoudelijke hulp ontstaat meer budgettaire vrijheid om de levering van zorg binnen het sociaal domein te continueren. De nieuw in te stellen stelpost is bestemd voor het continueren van de levering van zorg aan kwetsbare groepen in het kader van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein, mocht het rijksbudget niet afdoende zijn. Preventie, maatwerk en gegarandeerde zorg voor mensen die deze hulp en zorg echt nodig hebben is het uitgangspunt. In deze stelpost is een toevoeging van € 100.000 opgenomen vanuit de nog te realiseren bezuiniging (taakstelling) binnen het beleidsveld evenementen en cultuur.
11	1	Kinderopvang, scenario 1, harmonisatie verder doorvoeren	100.000	100.000	100.000	100.000	0	Huidig -2014- beleid blijft in stand. De opdracht (kadernota 2012) om dmv het harmonisatiemodel om € 90.000 te besparen is behaald. Door de marktwerking binnen het harmonisatietraject verandert het landschap binnen de kinderopvang erg snel. Maximaal te realiseren bezuiniging wordt ingeschat op totaal € 100.000 .
11	0	Kinderopvang, stopzetten bijdrage PZW als niet financieel redzaam (kleine kernen)	0	0	0	0	0	Bijdrage aan PZW waar dit niet financieel zelfredzaam is, stop zetten. De gemeente voorziet tot nu toe in een bijdrage om ervoor te zorgen dat ook in de kleine kernen het PZW toegankelijk is.
18	1	Gezondheidszorg GGD, vermindering bijdrage afspraak in Achterhoek	20.000	20.000	20.000	20.000	0	Vermindering bijdrage afspraak in Achterhoek

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
		Investeren in de economie						
56	0	Verminderde inzet bedrijfscontactfunctionaris, stopzetten bedrijvenblaadje	0	0	0	0	0	Fte plaats bedrijfscontact functionaris is reduceren tot 0,5 fte.
59	1	Lochemse uitdaging, bijdrage afbouwen	0	0	10.000	10.000	0	Financiële bijdrage stopzetten.
60	0	Bijdrage uitvoeringsprogramma stedendriehoek Onderneemt	0	0	0	0	0	Financiële bijdrage stopzetten.
61	1	Ik Start Smart, afbouwen bijdrage	10.000	0	0	0	0	Financiële bijdrage stopzetten.
62	1	Business Match Oost	0	0	0	0	0	Financiële bijdrage stopzetten.
		Actief inspelen op initiatieven ruimtelijke ontwikkeling						
		Stimuleren en ondersteunen van duurzaamheid						
66	0	Helpen bij energiebesparing, stoppen subsidieregeling woningisolatie	0	0	0	0	0	Stoppen met uitvoering subsidieregeling
		Aanpakken achterstand onderhoud openbare ruimte						
Nieuw 68	1	In ontwerpfase bedrijf- of woonprojecten minder (snipper)groen creëren	pm	pm	pm	pm	0	Kleinere oppervlakten (snipper)groen in toekomstige nieuwe uitbreidingsplannen (bedrijven/woningen)
82	1	Functioneel wegbeheer (lease markt, herinrichten wegvakken)	pm	pm	pm	pm	0	Onderzoeken lopen nog. Naar verwachting levert dit geen financieel voordeel op.
84	1	Uitvoering openbare verlichtingsplan, andere opzet onderhoud/vervanging	0	0	22.000	22.000	0	Uitvoering volgens scenario 4 (nog te besluiten door raad)
nieuw	1	Minder onderhoud openbaar groen	100.000	100.000	100.000	100.000	0	Beeldkwaliteitsniveau in 2015 gaat omlaag naar C
		Faciliteren van onderhoud natuur en landschap						
		Accommodaties op maat maken						
93	1	Geleidelijk afbouwen bijdrage in onderhoud en exploitatie van dorps- en buurthuizen	15.000	30.000	75.000	150.000	0	Gemeentelijke bijdrage wordt gefaseerd afgebouwd. Bijdrage bestaat uit subsidie en onderhoudskosten gebouw
94	1	IHP onderwijs; goedkoper bouwen	pm	pm	pm	pm	0	Tot 2017 is het budget gereserveerd en vastgesteld door de Raad. Mogelijkheden voor bezuinigingen vanaf 2018. Bijvoorbeeld uitstel nieuwbouw scholen. Niet bekend is hoeveel geld we van het rijk krijgen vanaf 2018.
17	1	Actualisatie Accommodatiebeleid		0	160.000	160.000	0	Bij de uitwerking van het accommodatiesbeleid en sportbeleid (raad 9.12.13) is rekening gehouden met een taakstellende besparing van € 160.000
		Verhogen belastinginkomsten als sluitstuk						
64	0	Toeristenbelasting verhogen met 25%	0	0	0	0	0	Extra inkomsten gemeente door tarief te verhogen
nieuw	0	Herinvoeren parkeerheffing centrum Lochem en uitbreiden andere kernen	0	0	0	0	0	Extra inkomsten genereren
95	0	OZB omhoog, oplopend tot 10% extra in 2017, gelijkblijvende woonlast	0	0	0	0	0	Terugbrengen kosten riool door nieuwe ontwikkelingen en inventief denken.

Bijlage 1 Bezuinigingsmaatregelen Begroting 2015

		Omschrijving maatregel	2015	2016	2017	2018	Uren per 2018	Toelichting
103	0	(Her)invoeren belastingen: bv reclamebelasting, hondenbelasting	0	0	0	0	0	Alleen interessant op de lange termijn. Grote weerstand bij burger/bedrijf is zeer denkbaar. Effect van een olievlek niet onderschatten. De in 2014 aangetrokken externe subsidiecoördinator gaat subsidies binnenhalen voor de gemeente Lochem.
106	1	Actieve subsidiecoördinator: werven van externe gelden en subsidies	0	30.000	50.000	50.000	0	
Totaal aan maatregelen			1.622.500	2.137.000	2.636.000	2.765.000	7.150	

Legenda: 0 Bezuinigingsmogelijkheden waarvoor *niet* is gekozen.
1 Bezuinigingsmogelijkheden waarvoor *wel* is gekozen.

Bijlage 2

Bedragen in €

Nieuw beleid 2015 - 2018

Bijlage 2

Omschrijving	Nieuw beleid 2015 - 2018					afschr. in jaren	Prio- ri- teit	Budgettaire lasten					
	2015	2016	2017	2018	Totaal			2015	2016	2017	2018		
1. Burger, bestuur en dienstverlening													
Vereenvoudiging financiële rapportages	p.m.						wl	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.		expl. (r+a)
Vorbereiden invoering vennootschapsbelastingplicht							wv	30.000	p.m.	p.m.	p.m.		expl. (inc./str.)
Totaal investeringen programma 1	0	0	0	0	0								
Totaal lasten programma 1								30.000	0	0	0	0	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 1								30.000	0	0	0	0	
2. Veiligheid en handhaving													
Totaal investeringen programma 2	0	0	0	0	0								
Totaal lasten programma 2								0	0	0	0	0	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 2								0	0	0	0	0	
3. Natuur en milieu													
Inzamelstructuur verfijnen	p.m.						p.m.						expl. (r+a)/ (inc.)
- investering	p.m.												best.res.
- reserve afvalstoffenheffing													exp. (str.)/afvalstoffenheffing
- structurele lasten inzameling BEST-tas								b.n.	b.n.	b.n.	b.n.		expl. (str.)
Areaaluitbreiding openbare ruimte onderhouden								20.000	20.000	20.000	20.000		
Investeringen riolering (GRP 2012-2016)													
- Onderzoek					0								rioolheffing
- Vervanging				1.277.000	1.277.000	0	GRP						rioolheffing
- Overige milieumaatregelen						0	GRP						rioolheffing
- Grondwatermaatregelen						0							rioolheffing
Totaal investeringen programma 3	0	0	0	1.277.000	1.277.000			20.000	20.000	20.000	20.000		
Totaal lasten programma 3								20.000	20.000	20.000	20.000		
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0		
Budgettaire lasten programma 3								20.000	20.000	20.000	20.000		
4. Verkeer, vervoer en wegen													
Inlopen achterstallig onderhoud bewegwijzering								40.000					expl. (inc.)
LED-verlichting abri's aanbrengen													
- investering	9.000				9.000	1	wl	9.000					expl. (inc.)
- besparing elektriciteit							wl	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400		expl. (str.)
Uitvoeren traverse Eefde - zuidelijk deel	p.m.					25	wl	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.		expl. (r+a)/subs.
Opstellen inrichtingsplan Lochem centrum							wl	20.000	p.m.	p.m.	p.m.		expl. (inc.)
Opstellen wegenlegger							wv	40.000					expl. (inc.)
Uitvoeren van andere methode van onkruidbestrijding							wv		p.m.	p.m.	p.m.		expl. (str.)
Totaal investeringen programma 4	9.000	0	0	0	9.000			106.600	-2.400	-2.400	-2.400		
Totaal lasten programma 4								106.600	-2.400	-2.400	-2.400		
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0		
Budgettaire lasten programma 4								106.600	-2.400	-2.400	-2.400		
5. Wonen en werken													
Uitwerken stationsomgeving Lochem							wl	10.000	p.m.	p.m.	p.m.		grec.
- Dekking grondexploitatie								-10.000	-p.m.	-p.m.	-p.m.		
Hanzeweg: Kop van Oost ontwikkelen	p.m.												grec.
Glasvezel buitengebied realiseren							wl	100.000					expl. (inc.)
Cleantech congres Regio Stedendriehoek organiseren							wl		p.m.				expl. (inc.)

Bedragen in €

Nieuw beleid 2015 - 2018

Bijlage 2

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	Totaal	afschr. in jaren	Prioriteit	Budgettaire lasten				
								2015	2016	2017	2018	
Totaal investeringen programma 5	0	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 5								100.000	0	0	0	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 5								100.000	0	0	0	
6. Sport, cultuur, recreatie												
Vervanging chloortanks zwembad De Boskoele en zwembad De Berkel	200.000					15	wv	11.000	22.000	21.000	20.500	r+a
Subsidie vernieuwing kleedkamergebouw sportcomplex De Wolzak Eefde	36.000						Oo	36.000				expl. (inc.)
Lochem 3.0 ondersteunen							wl	p.m.	p.m.			expl. (inc.)
								p.m.	p.m.			alg.reserve
Totaal investeringen programma 6	236.000	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 6								47.000	22.000	21.000	20.500	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 6								47.000	22.000	21.000	20.500	
7. Zorg en Welzijn												
Armoede- en schuldenaanpak intensiveren								70.000	70.000	70.000	70.000	expl. (str.) / dekking stelpost sociaal domein
								-70.000	-70.000	-70.000	-70.000	
Totaal investeringen programma 7		0	0	0	0							
Totaal lasten programma 7								0	0	0	0	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 7								0	0	0	0	
8. Onderwijs en jeugd												
Totaal investeringen programma 8	0	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 8								0	0	0	0	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 8								0	0	0	0	
Totaal investeringen progr. 1 t/m 8	245.000	0	0	1.277.000	1.286.000							
Totaal lasten progr. 1 t/m 8								303.600	39.600	38.600	38.100	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	
								303.600	39.600	38.600	38.100	

Betekenis afkorting bij prioriteit:

wv (wettelijk verplicht)

Oo (onontkoombaar)

wl (wenselijk)

Bijlage 3

Bedragen in €

Activiteiten bestaand 2014 - 2018

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal	afsch. in jaren	Budgettaire lasten					
								2014	2015	2016	2017	2018	
1. Burger, bestuur en dienstverlening													
Totaal investeringen programma 1	0	0	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 1								0	0	0	0	0	0
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	0
Budgettaire lasten programma 1								0	0	0	0	0	0
2. Veiligheid en handhaving													
Totaal investeringen programma 2	0	0	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 2								0	0	0	0	0	0
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	0
Budgettaire lasten programma 2								0	0	0	0	0	0
3. Natuur en milieu													
Innovatiebudget route klimaatneutraliteit 2030 (raad 13 oktober 2014)								60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	expl. (str.)
Kostenneutraal bomenbeheer in het buitgebied								b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	expl. (str.)
Investeringen riolering (GRP 2012-2016)													
- Onderzoek	40.000	100.000	100.000	100.000		340.000	GRP						rioolheffing
- Vervanging/verbetering	22.000	832.000	754.000	1.300.000		2.908.000	GRP						rioolheffing
- Overige milieumaatregelen	180.000	0	0	0		180.000	GRP						rioolheffing
- Grondwatermaatregelen	0	0	0	0		0	GRP						rioolheffing
Totaal investeringen programma 3	242.000	932.000	854.000	1.400.000	0	3.428.000							
Totaal lasten programma 3								60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 3								60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	
4. Verkeer, vervoer en wegen													
Actualiseren en uitvoeren Nota mobiliteit													
- evaluatie									50.000				expl. (inc.)
- investering/onderzoek			800.000	800.000		1.600.000	div.			100.000	200.000	200.000	expl. (inc.)
- subsidie													subs.BDU
Bruggen Twentekanaal	p.m.						n.n.b.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	n.n.b.
Verkeersregelinstallatie Eifuursweg			166.000			166.000	1			166.000			expl. (inc.)
Actualisatie parkeren centrum Lochem:													
- investering nieuwe parkeerautomaten	p.m.						10	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	r+a
- mutatie exploitatie betaald parkeren								p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	expl. (str.)
Flankerende maatregelen N348 en Rondweg Lochem N346													
- Flankerende maatregelen N348													best.res.
- Rondweg Lochem (N346) (Streekterreinvariant)													best.res.
Realiseren van een gemeentelijk opslagdepot													
- voorbereiding		12.000				12.000	20		555	1.098	1.072	1.046	r+a

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal	afsch. in jaren	2014	2015	2016	2017	2018	
- realisatie Reconstructie Larenseweg (Lochem) Investering € 284.600; dekking AR; uitvoering afhankelijk van realisatie rondweg. Onderhoudsprogramma wegen afstemmen op wegecategorisering			562.000			562.000	20			25.993	51.388	50.194	r+a expl. (inc.) alg.res.
- investering/onderhoud Onderhoud kunstwerken - structureel onderhoud Vernieuwing openbare verlichting (scenario 4): - investering masten armaturen - verwijderen 5% lichtmasten buitengebied	p.m.	p.m.				0	25	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	r+a/expl. (inc.) expl. (str.)
- besparing regulier budget (energie/onderhoud) - besparing onderhoudscontract								-5.646	-9.945	-12.887	-18.560	-24.515	(inc./str.) expl. (str.)
	216.022	236.379	252.077	196.880	267.995	1.169.353	50	6.751	20.796	35.777	49.315	63.257	r+a
	208.800	222.938	255.502	237.586	367.946	1.292.772	25	8.613	26.245	45.436	64.825	88.433	r+a
	686	686	686	686	686	2.744	1	686	686	686	686	686	expl. (inc.) expl. (inc./str.) expl. (str.)
								-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	
Totaal investeringen programma 4	425.508	472.003	2.036.265	1.235.152	636.627	4.804.869							
Totaal lasten programma 4								-9.596	68.337	342.103	328.726	359.101	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	0
Budgettaire lasten programma 4								-9.596	68.337	342.103	328.726	359.101	
5. Wonen en werken													
Herijking Welstandsnota / aanpassen welstandsbeleid Business Match Oost / Lochemse Ondernemersavond (raad 13 oktober 2014) Lochemse Uitdaging (raad 13 oktober 2014) Bijdrage Uitvoeringsprogramma Stedendriehoek Onderneemt/Oprichting Strategische Board Stedendriehoek (raad 10 juni 2013 m.b.t. js 2013 en 2014) (raad 13 oktober 2014) Ik Start Smart (raad 13 oktober 2014)								p.m. 10.000	p.m. 10.000				expl. (inc.) expl. (inc.) expl. (str.)
								10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	expl. (str.)
									33.400				expl. (inc.)
								10.000	10.000				expl. (inc.)
Totaal investeringen programma 5	0	0	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 5								30.000	53.400	10.000	10.000	10.000	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	0
Budgettaire lasten programma 5								30.000	53.400	10.000	10.000	10.000	
6. Sport, cultuur, recreatie													
Carillon trommel versteken en bespelen									15.000	15.000	15.000	15.000	expl. (str.)
Totaal investeringen programma 6	0	0	0	0	0	0							

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal	afsch. in jaren	2014	2015	2016	2017	2018	
Totaal lasten programma 6								0	15.000	15.000	15.000	15.000	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 6								0	15.000	15.000	15.000	15.000	
7. Zorg en Welzijn													
Totaal investeringen programma 7	0	0	0	0	0	0							
Totaal lasten programma 7								0	0	0	0	0	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 7								0	0	0	0	0	
8. Onderwijs en jeugd													
IHP: Bouw RK St. Josephschool		1.357.210				1.357.210	40	60.000	45.806	90.891	89.449	88.007	r+a
IHP: Sloopkosten RK St. Josephschool								8.000					expl. (inc.)
IHP: Verhuiskosten RK St. Josephschool													expl. (inc.)
Vorbereidingskrediet nieuwbouw OBS De Branink en CBS Prins Willem Alexander en sloopkosten Barchschool			259.452			259.452				35.899	17.238	16.961	expl. (inc.)/r+a
Totaal investeringen programma 8	0	1.357.210	259.452	0	0	1.616.662							
Totaal lasten programma 8								68.000	45.806	126.790	106.687	104.968	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten programma 8								68.000	45.806	126.790	106.687	104.968	

Totaal investeringen progr. 1 t/m 8	667.508	2.761.213	3.149.717	2.635.152	0	9.849.531							
Totaal lasten								148.404	242.543	553.893	520.413	549.069	
Lasten te dekken via reserves/anders								0	0	0	0	0	
Budgettaire lasten								148.404	242.543	553.893	520.413	549.069	

Bijlage 4

BEDRAGEN IN €

VERVANGINGSINVESTERINGEN IN BEDRIJFSMIDDELEN 2014 - 2018

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal	afschr. in jaren	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Burger, bestuur en dienstverlening													
<i>Vervanging ICT hardware 2015</i>													
Hardware		44.450				44.450	5		5.390	10.590	10.213	9.835	r+a
Switches		12.409				12.409	7		1.150	2.263	2.188	2.112	r+a
<i>Vervanging ICT hardware 2016</i>													
Hardware			53.450			53.450	5			6.481	12.735	12.281	r+a
Switches			12.409			12.409	7			1.150	2.263	2.188	r+a
<i>Vervanging ICT hardware 2017</i>													
Hardware				51.500		51.500	5				6.244	12.270	r+a
Switches				12.409		12.409	7				1.150	2.263	r+a
<i>Vervanging ICT hardware 2018</i>													
Hardware					53.500	53.500	5					6.487	r+a
Switches					12.409	12.409	7					1.150	r+a
<i>Overig</i>													
Vervanging overig			8.750			8.750				8.750			expl. 2016
Vervanging smartphones		79.200		79.200		158.400	2		42.966	41.283	42.966	41.283	r+a
TOTAAL PROGRAMMA 1	-	136.059	74.609	143.109	65.909	419.686		-	49.506	70.517	77.759	89.869	

2. Veiligheid en handhaving													
Repressie													
Vervanging tankautospuut Laren(633)			300.000		300.000	15					16.375	32.325	r+a per 2017
Vervanging tankautospuut Almen(749)			300.000		300.000	15					16.375	32.325	r+a per 2017
Vervanging dienstvoertuig post Gorssel	18.500				18.500	7	1.715	3.373	3.261		3.149	3.036	r+a
Vervanging dienstvoertuig post Lochem	18.500				18.500	7	1.715	3.373	3.261		3.149	3.036	r+a
Vervanging tankautospuut Barchem			300.000		300.000	15					16.375	32.325	r+a per 2017
Vervanging personeelsvoertuig Gorssel		60.000			60.000	15		3.275	6.465		6.295	6.125	r+a
Vervanging chemiepakken				12.000	12.000	12					755	1.489	r+a
Vervanging redgereedschap tankautospuut Lochem				22.000	22.000	8					1.843	3.627	r+a
Vervanging bluskleding Almen/Gorssel				26.240	26.240	8					2.198	4.326	r+a
Veetakel met aanhanger Gorssel				12.100	12.100	20						560	r+a
Veetakel met aanhanger Laren				12.100	12.100	20						560	r+a
MSA Lochem				48.400	48.400	15						2.642	r+a
SVM Aanhanger Lochem				26.000	26.000	15						1.420	r+a
Hydraulisch redgereedschap TS Almen				26.620	26.620	10						1.897	r+a
Hydraulisch redgereedschap TS Gorssel				26.620	26.620	10						1.897	r+a
TOTAAL PROGRAMMA 2	37.000	60.000	900.000	60.240	151.840	1.209.080		3.430	10.021	12.987	66.514	127.590	
TOTAAL VERVANGINGSINVESTERINGEN	37.000	196.059	974.609	203.349	217.749	1.628.766		3.430	59.527	83.504	144.273	217.459	

voorgesteld wordt om deze investeringen / budgetten direct beschikbaar te stellen bij de vaststelling van de begroting 2015.

Bijlage 5

Overzicht risico's

Programma 1

Naam	Toerekening van interne uren aan investeringen en grondexploitaties
Toelichting	Bij de voorbereiding en uitvoering van investeringen en grondexploitaties worden interne uren ingezet. Op jaarbasis wordt hier een bedrag van € 675.000 aan toegerekend. Vanwege de economische omstandigheden bestaat het risico dat er minder projecten in uitvoering worden genomen.
Beheersmaatregel	Op basis van de tijdregistratie wordt periodiek gerapporteerd over de stand van zaken van deze interne uren.
Omvang risico	Risicoperiode structureel, waarschijnlijkheidspercentage 20% (20% van € 675.000 = € 135.000).

Naam	Garanties
Toelichting	Door de gemeente is in het kader van de maatschappelijke taak garantie verleend aan verenigingen, stichtingen en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor een totaalbedrag van € 60,8 miljoen. De grootste component betreft het waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met € 60 miljoen, maar hier loopt de gemeente nauwelijks risico op basis van de achtervangpositie bij het WSW. Totaalbedrag van de garanties waarover de gemeente risico loopt bedraagt € 0,8 miljoen.
Beheersmaatregel	Het WSW heeft concept-raamafspraken gemaakt met de VNG en het ministerie van BZK over o.a. de informatievoorziening aan gemeenten vanuit de corporaties en het WSW over de gemeentelijke achtervangpositie binnen het WSW. De VNG werkt samen met een werkgroep van ambtelijk specialisten uit gemeenten aan de verdere uitwerking van de afspraken. Voor de overige garanties geldt dat de gemeente afhankelijk is van de bedrijfsvoering en (financiële) resultaten van de derden aan wie de garanties zijn verstrekt. Het periodiek monitoren is hier van belang.
Omvang risico	Risicoperiode 2015, waarschijnlijkheidspercentage 40% (40% van € 0,8 miljoen = € 310.000).

Programma 3

Naam	Vaststellingsovereenkomst Regio Stedendriehoek – Stivam - VAM
Toelichting	De (toenmalige) gemeenten in de Regio Stedendriehoek hebben in de jaren '90 via Stivam een paar miljoen bijgedragen aan een afvalverwerkingsinstallatie in Wijster. De afgelopen jaren is dit omgezet in een lening aan Essent die in 2016 renteloos zal worden uitgekeerd
Beheersmaatregel	Documentatie, krantenberichten en nieuwsbrieven nauwlettend in de gaten houden.
Omvang risico	Risicoperiode 2015, waarschijnlijkheidspercentage 10% (10% van € 531.496 = € 53.150).

Programma 4

Naam	Lochemse brug / Bruggen Twentekanaal
Toelichting	Sinds 2011 is de gemeente Lochem in discussie met Rijkswaterstaat over de draagkracht van 4 bruggen over het Twentekanaal waaronder de Lochemse brug. De afgelopen jaren is de problematiek in kaart gebracht en zijn mogelijke oplossingen verkend. Hierbij is vooralsnog de ontwikkeling van de nieuwe rondweg buiten beeld gelaten. Uitgaande van deze situatie lijkt de problematiek nu opgelost te kunnen worden als alle partijen bereid

	zijn een gezamenlijke investering te doen.
Beheersmaatregel	Met de gezamenlijke investering wordt voorkomen dat er onveiligheid en schade ontstaat op sluiptwegen en worden claims voor nadeelcompensatie vanuit bedrijven voorkomen. Deze kosten komen in eerste instantie allemaal voor rekening van de gemeente. De investering wordt alleen aangegaan mocht de rondweg uiteindelijk geen doorgang vinden.
Omvang risico	Risicoperiode 2015, waarschijnlijkheidspercentage 50% (50% van het gemiddelde van € 400.000 en € 800.000 = € 300.000).

Programma 5

Naam	Grondexploitaties
Toelichting	Grondexploitaties brengen risico's met zich mee. In de "Nota reserves en voorzieningen" vastgesteld bij raadsbesluit van 14 november 2005 is er voor gekozen geen afzonderlijke reserve bouwgrondexploitaties aan te houden. Zowel de voordelen als de nadelen komen ten gunste/laste van de algemene middelen.
Beheersmaatregel	Het dieptepunt van de crisis op de woningmarkt lijkt voorbij. Toch blijft de afzet van woningbouw kavels een risico voor de grondexploitaties. De ontwikkelingen op de woningmarkt en de risico's die daaraan kleven, worden in de gaten gehouden. De grondexploitatieberekeningen zijn bij de jaarrekening 2013 geactualiseerd. De geraamde eindresultaten zijn een zo goed mogelijke inschatting op basis van de uitgangspunten. Het eindresultaat is afhankelijk van de mate van realisatie van de gekozen uitgangspunten. De geraamde eindresultaten zijn gebaseerd op aannames over toekomstige ontwikkelingen. Hoe langer de looptijd van een plan, hoe lastiger deze ontwikkelingen zijn in te schatten en daarom ook hoe groter de onzekerheid over het geraamde eindresultaat.
Omvang risico	Risicoperiode 2015-2023, waarschijnlijkheidspercentage 30% over de boekwaarde van de Niet in exploitatie genomen gronden (excl. Gasfabriekterrein; betreft afzonderlijk risico) (2015: € 1.623.000) en 20% van het geraamd overschot van de actieve grondexploitaties (2015: € 29.000, 2019: € 3.000, 2021: € 1.236.000, 2022: € 33.000 en 2023 € 405.000).

Naam	Etalage naar de Toekomst
Toelichting	Sinds 2008 zijn we bezig met de Etalage naar de toekomst. Het project Beleef de Berkel is klaar en ook deelplan 2 is nagenoeg klaar. Daar moet nog de multifunctionele accommodatie "aangeritst" worden aan het gemeentehuis. Als deze multifunctionele accommodatie niet gerealiseerd wordt, dan vervalt de geraamde opbrengst en ontstaat een extra tekort op de grondexploitatie. In deelplan 5 is eind 2014 een bouwkaavel verkocht en is gestart met de realisatie van een supermarkt. In de zone tussen de supermarkt en de Berkel ontwikkelt de gemeente woonwerkkavels. Dit plan is in voorbereiding.
Beheersmaatregel	De economische crisis heeft ook effect op de vraag naar woonwerklocaties. Er is in de berekening als uitgangspunt genomen dat de afzet van de woon-werkkavels de komende jaren in geringe mate zal plaatsvinden.
Omvang risico	Risicoperiode 2015, waarschijnlijkheidspercentage 30% (30% van € 2.800.000 = € 840.000).

Naam	Gasfabriekterrein
Toelichting	De afspraak met de projectontwikkelaar om tot invulling met een supermarktformule te komen, loopt tot eind 2014. Hierna is de gemeente

	Lochem vrij om het terrein zelf te gaan her ontwikkelen, met een andere partij in zee te gaan of met de projectontwikkelaar de samenwerking te verlengen. De overeengekomen grondwaarde is momenteel alleen haalbaar als tot een invulling met een supermarkt wordt gekomen op het gasfabriekterrein. Ander gebruik levert een lagere grondwaarde op en daarmee een afwaardering van het terrein.
Beheersmaatregel	De wijziging van het bestemmingsplan wordt goed voorbereid en uitgevoerd. Er is regelmatig contact met OCL en gemeente over de ontwikkelingen.
Omvang risico	Risicoperiode 2015, waarschijnlijkheidspercentage 30% (30% van € 700.000 = € 210.000).

Naam	Verkoop aandelen NUON
Toelichting	In 2009, 2011 en 2013 zijn respectievelijk 255.900, 78.338 en 78.337 aandelen NUON verkocht aan Vattenfall. In 2015 worden 109.670 aandelen verkocht. Mocht Vattenfall niet aan haar betalingsverplichtingen kunnen voldoen dan bestaat de mogelijkheid om reeds verkochte aandelen terug te kopen voor de nominale waarde van € 5 per aandeel. Vattenfall, het Zweedse moederbedrijf van Nuon, zet het Nederlandse energiebedrijf deels in de etalage om risico's in de "lastige" Nederlandse energiemarkt met andere investeerders te kunnen delen. Vattenfall is op zoek naar investeerders die mede-eigenaar willen worden, om het risico te kunnen spreiden. Sinds de overname van Nuon in 2009 heeft Vattenfall al enkele miljarden moeten afschrijven op zijn bezittingen in Nederland. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat Vattenfall aan haar betalingsverplichting voldoet.
Beheersmaatregel	Documentatie, krantenberichten en nieuwsbrieven nauwlettend in de gaten houden en indien nodig eventueel aandelen terugkopen.
Omvang risico	Risicoperiode 2015, waarschijnlijkheidspercentage 10% (10% van € 9.970.000 = € 997.000).

Programma 7

Naam	Sociaal domein	
Toelichting	Heeft betrekking op	Omschrijving
Open eind financiering	Wmo, Jeugd Participatie	Alle drie de pijlers in het Sociaal Domein kennen een open eind financiering. Dit houdt in dat er in beginsel geen maximum zit aan het beroep dat burgers kunnen doen op oplossingen. Dit risico is dan ook niet geheel te beheersen door de gemeente. Om hier toch zoveel mogelijk sturing op uit te oefenen zetten we in op verschuiving van maatwerkoplossingen naar algemene oplossingen, die grotendeels vooraf gefinancierd worden
Korting op het budget	Wmo, Jeugd	De overgang van taken in het Sociaal Domein naar de gemeenten gaat gepaard met een forse kortingen. Op basis van het gekorte budget heeft de gemeente afspraken gemaakt met de (zorg) aanbieders wat betreft de inkoop van zorg. Er is echter onvoldoende zicht op de huidige zorgafname. De gemeente moet zich baseren op gegevensbronnen (Vektis, CAK) die allerminst betrouwbaar en up to date zijn. In 2015 zal de werkelijke zorgvraag door de gemeente worden gemonitord om zo snel mogelijk de werkelijke zorgvraag in beeld te hebben en te kunnen kijken waar de mogelijke knelpunten in budget ontstaan. Op basis hiervan wordt het beleid geëvalueerd en worden er eventueel nieuwe afspraken gemaakt met de aanbieders.

Te verwachten jurisprudentie	Wmo, Jeugd Participatie	De wijze waarop de nieuwe wetten feitelijk uitwerken, kan pas na verloop van tijd vast gesteld worden. Voor zover de huidige wetgeving al duidelijkheid biedt over de verplichtingen, vult jurisprudentie dit kader gedeeltelijk verder in. Het valt te verwachten dat dit leidt tot een verruiming van de inzet van oplossingen ten opzichte van hetgeen we op dit moment vaststellen via beleid. Bij het gedachtengoed voor de inrichting van de transitie speelt als belangrijke factor financiën mee; het beleid wordt momenteel in grote mate gestuurd door geld. Het is, mede gezien te verwachten jurisprudentie, nog gedeeltelijk de vraag of de praktijk deze werkwijze toelaat.
Interventies/opdrachten vanuit Rijk in relatie tot lokale besluitvormingsprocessen	Wmo, Jeugd Participatie	Niet alleen op lokaal niveau heerst onrust rond de ontwikkelingen in het Sociaal Domein, ook op landelijk niveau valt dit terug te zien. De kans bestaat dat het rijk op het laatste moment toch wil bijsturen op onderdelen van de in te voeren wetten. Dit kan wringen met de ontwikkelingen zoals die op lokaal niveau worden ingezet.
Druk op het politieke bestel	Wmo, Jeugd Participatie	De met de decentralisatie gepaard gaande bezuinigingen en de hobbels die dit met zich mee kan brengen in de te waarborgen continuïteit van zorg, geven druk op gemeenteraad en bestuur.
Gebrek aan onafhankelijke toeleiding naar zorg	Wmo, Jeugd	We staan voor de uitdaging om de indicatiestelling onafhankelijk van aanbieders te organiseren. Deze expertise hebben we op dit moment nog niet in huis. Hiervoor zullen we moeten terugvallen op de aanbiedende partijen, waardoor het risico bestaat dat het ons niet lukt om tijdig de benodigde onafhankelijkheid in te richten.
Verdeling in de toekomst via een nieuw objectief verdeelmodel	Wmo, Jeugd	Vanaf 2016 wordt door het rijk een nieuw objectief verdeelmodel voor de Wmo en Jeugd geïntroduceerd. Dit levert een onzekere factor op met betrekking tot de uitkeringen in de jaren vanaf 2016. Op dit moment is nog niet te voorzien of dit negatieve of juist positieve gevolgen heeft voor de gemeente.
Persoonsgebonden budget en overgangsccliënten	Wmo, Jeugd	Het persoonsgebonden budget (PGB) kent een lager tarief dan de vergoeding die zorginstellingen ontvangen bij zorg in natura. Het totale zorgbudget bestaat voor circa 30% tot 40% uit PGB's. Het Rijk heeft aangegeven dat op de bestaande PGB-tarieven voor overgangsccliënten niet mag worden gekort. Omdat ook de voorwaarden voor een PGB veranderen, kan het zijn dat een deel van deze cliënten alsnog kiest voor zorg in natura. Over het algemeen geldt echter dat voor de inzet van PGB's voor overgangsccliënten in 2015 niet gestuurd kan worden op de kosten.
Volumeontwikkeling	Wmo, Jeugd	Gemeenten hebben zorgplicht en willen wachtlijsten zoveel als mogelijk voorkomen. Op dit moment is moeilijk in te schatten hoe de volumes van de in te kopen zorg zich zullen ontwikkelen. In 2013-2014 zijn tarieven veelal gedaald, maar de volumes zijn gestegen, met een gelijkblijvend totaalbudget tot gevolg. Deze ontwikkelingen moeten de komende jaren goed worden gemonitord teneinde tot budgettaire beheersing te komen. Mocht de volumestijging lokaal hoger zijn dan landelijk gecompenseerd, kan dit mogelijk leiden tot extra kosten.
Groter beroep op begeleiding door afschaffing intramurale ZZP's	Wmo	Met de Wmo 2015 worden de lager geïndiceerde intramurale Zorg Zwaarte Pakketten (ZZP's) afgeschaft. Dit houdt in dat een groep mensen die voorheen in instellingen verbleef nu zelfstandig zal moeten wonen. Er bestaat een kans dat mensen, door het verlies van de instellingsstructuur, een groter beroep doen op

		begeleiding. Per 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de kosten van deze begeleiding.
Onvoorziene uitgaven door het woonplaatsbeginsel	Jeugd	Het woonplaatsbeginsel kan forse financiële risico's met zich mee brengen. Een belangrijke reden hiervoor is dat binnen het woonplaatsbeginsel ook de jeugdigen zijn opgenomen, waarbij er een wijziging in het gezag heeft plaatsgevonden. Anders geformuleerd betreft het hier jeugdigen waarbij sprake is van een instellingsvoogdij, tijdelijke voogdij of een voorlopige voogdij. Voogdijmaatregelen kunnen langdurige en kostbare trajecten zijn, hiermee gaat een financiële risico gepaard.
Solidariteit in de regio binnen het Landelijke transitiearrangement (LTA) jeugd	Jeugd	In het landelijk transitiearrangement (LTA) jeugd heeft de VNG op landelijk niveau afspraken gemaakt met aanbieders over de inkoop van zeer specialistische zorg voor specifieke doelgroepen. De individuele gemeenten zijn gehouden aan deze landelijke overeenkomst bij zorggebruik van de voorzieningen van het LTA. Op advies van de VNG heeft de gemeente 3,76% van het totale budget voor jeugdzorg voor de specialistische zorg gereserveerd. De uiteindelijke kosten zijn echter afhankelijk van het werkelijke zorggebruik. Aangezien de kosten voor deze zeer specialistische vorm van zorg onvoorspelbaar zijn en ook zeer hoog kunnen oplopen (tot € 150.000 per cliënt per jaar) is er in regionaal verband afgesproken om op dit gebied een solidariteitsprincipe te hanteren. Overschotten en tekorten die optreden als gevolg van een hoog zorggebruik worden onderling tussen de gemeenten in de regio verrekend.
Overschatten van het absorptievermogen van de arbeidsmarkt	Participatie	Om meer mensen met een arbeidsbeperking duurzaam te laten participeren op de arbeidsmarkt zijn voldoende geschikte arbeidsplaatsen nodig. Het vraagt een andere manier van organiseren en een andere manier van omgaan met medewerkers met een beperking. Werkgevers gaven tijdens diverse werksessies aan, dat hiervoor het economisch tij op dit moment weinig gunstig is. Het is belangrijk dat er voldoende werkgevers in de gemeente Lochem bereid zijn hierin een voortrekkersrol te vervullen en andere werkgevers enthousiast te maken.
Onvoldoende betaalde arbeidsplaatsen voor huidige Wsw-medewerkers	Participatie	De efficiencykorting op het budget voor Wsw-medewerkers wordt doorgevoerd over een periode van zes jaar en zal in 2020 nog maximaal ± € 22.700,- per arbeidsjaar bedragen. De medewerkers ontvangen een cao-loon en in het regeerakkoord is vastgelegd dat hun rechtspositie ongemoeid wordt gelaten. Van alle SW-medewerkers kan naar verwachting 70% bij reguliere werkgevers aan de slag met passende ondersteuning en geobjectiveerde loonkostensubsidie. Daartoe is ook in 2020 het budget nog toereikend, mits er voldoende betaalde arbeidsplaatsen met loonkostensubsidie duurzaam kunnen worden gerealiseerd. Als er onvoldoende banen beschikbaar zijn waar SW-medewerkers naar vermogen kunnen werken, zal er een financieel tekort ontstaan op basis van doorlopende verplichtingen.
Onvoldoende mogelijkheden voor passende dagbesteding	Participatie	Voor de meest kwetsbare medewerkers met een SW-dienstverband is het geen reële optie te veronderstellen dat zij zich kunnen handhaven in een reguliere baan. Er is met vijf gemeenten waar Delta de Wsw voor uitvoert, afgesproken om zorg te dragen voor passende lokale werkzaamheden of andere vormen van lokale arbeidsmatige dagbesteding. Ook vanuit financieel

		perspectief is dit de meeste efficiënte oplossing. Als dit veranderingsproces niet binnen een tijdsbestek van maximaal drie jaar is gerealiseerd, kan dat tot gevolg hebben dat de tekorten oplopen en veel hoger zijn dan gewenst.
--	--	---

Omvang risico's Sociaal Domein

Risico	Risicobedrag	Waarschijnlijkheids %	Risicobedrag structureel
Participatie (WSW)	€ 200.000	15%	€ 30.000
Participatie (Re-integratie)	€ 100.000	15%	€ 15.000
Jeugd	€ 1.000.000	20%	€ 200.000
Wmo	€ 500.000	15%	€ 75.000
			€ 320.000

Basis voor de inschatting van de risico's zijn de afzonderlijke beleidsplannen. Voor de Jeugd is € 4.000.000 en voor Wmo is € 2.000.000 in 2015 beschikbaar voor Zorg in Natura (ZIN).

Vanuit de bezuinigingsmaatregelen wordt voorgesteld een structurele stelpost sociaal domein van € 355.000 (2015) en € 472.500 (2016 en verder) in te voeren.

Bijlage 6

Verbeterplan Gemeente Lochem zomer 2014

d.d. 20.8.14

De herkomst van de actiepunten in dit verbeterplan is:

- Interimletter (managementletter) accountant (1x per jaar)
- Controle jaarrekening accountant (1x per jaar)
- Doelmatigheidsonderzoeken – art. 213a GW – (2x per jaar)
- Rekenkamercommissie onderzoeken (1 a 2 x per jaar)
- Afdelingsonderzoeken (1 x per jaar)
- Daarnaast tussentijdse onderzoeksopdrachten

Ten opzichte van het verbeterplan 2013 zijn de bevindingen van 2 brondocumenten toegevoegd (nrs. 42 en 43).

Nr.	Bron Onderwerp	Actiepunt	Gereed
14.0	Onderzoek 213a subsidiemanagement 2008		
14.1	Centrale coördinatie		
	Zorg voor centrale coördinatie en centrale monitoring van subsidies	Overeenkomst met externe subsidiecoördinator afsluiten.	30-9-2014
17.0	Interim managementletter 2009		
17.6	Bestuursrapportages In de bestuursrapportage wordt op een gedegen en gedetailleerde wijze ingegaan op de financiële resultaten en de afwijkingen ten opzichte van de begroting. Een samenvatting van de belangrijkste onderwerpen en risico's ontbreekt.	Inrichten van een dashboard (indicatoren) en meer gevisualiseerde presentatie van informatie voor bestuur is onderdeel van programma Vereenvoudiging en Verbetering Informatie (VVI)	31-12-2015
21.0	Managementletter interimcontrole 2010		
21.1	Risicomanagement Formaliseer het risicobeleid, zodat er een toetsings kader ontstaat en het risicomanagement verder in de organisatie kan worden ingebed.	Kader voor risicomanagement is geaccordeerd door het MT. Onderzoek naar juist middel (systeem) voor vastlegging risicoanalyses loopt. Daarna uitrol in organisatie en actualisering nota weerstandsvermogen en risicomanagement uit 2005.	31-12-2015
23.0	213a Onderzoek projectmatig werken (LOP)		
23.1	Richtlijn projectmatig werken		
23.1	Analyseer de huidige richtlijn projectmatig werken en doe indien nodig voorstellen voor verbetering van de richtlijn projectmatig werken	Nieuwe richtlijn is vastgesteld door MT. Implementatie in organisatie gebeurt via Regisserend Lochem.	30-9-2014
25.0	Rekenkameronderzoek Prijzen dienstverlening		
25.1	Uitgangspunten opbouw van kosten Toezeggingen n.a.v. behandeling in raad 11.2.13:	. Voorstel over maximaal haalbare kostendekkendheid en plan van aanpak over te behalen efficiency in de verschillende werkprocessen en de te realiseren besparingen. . Intern tijdschrijven zodanig aanpassen dat de kosten en baten op titelniveau worden vastgelegd . Basis aanpassen aan de huidige tarieven.	31-12-2014
29.0	Managementletter 2011		
29.32	Verhuuropbrengsten U beschikt niet over een (separate) verhuuradministratie. Een centrale administratievoering vergroot het inzicht in gemeentelijke panden en de verhuur hiervan met als resultante dat er meer zekerheid over de volledigheid van de verantwoordende opbrengsten verkregen kan worden.	Optimaliseren van in september 2013 in gebruik genomen nieuwe verhuuradministratie.	31-12-2014

Nr.	Bron Onderwerp	Actiepunt	Gereed
31.0	Bevindingenverslag accountantscontrole 2011		
31.1	Vermogen en resultaat Bij de analyse van de verschillen per programma wordt niet zichtbaar gemaakt welke bedragen op grond van raadsbesluiten al zijn verrekend met reserves. Om inzicht in het rekeningresultaat te verbeteren wordt geadviseerd hier aandacht aan te besteden.	Opnemen in planning en uitvoering jaarrekening 2014	31-3-2015
32.0	Audit Overheidsontwikkelmodel Openbare werken team Civiel/Groen (2011)		
32.2	Resultaten onderzoeken Gebruik de resultaten uit klantonderzoeken of onderzoeken onder stakeholders om te verbeteren. Betrek doelgroepen en derden bij de te bereiken doelen en resultaten.	Werkwijze wordt gevolgd bij ontwikkeling beleid functioneel wegbeheer / pilot Laren. De ervaringen worden voorgelegd aan de raad in januari 2015.	31-12-2014
32.5	Strategisch HRM beleid Ontwikkel een strategisch HRM-beleid, geef daarin beleidsdoelen en beoogde resultaten aan. Zorg voor meerjarig uitvoeringsplan waarbij de in te zetten personeelsinstrumenten in samenhang worden gebracht ten gepresenteerd.	Strategisch HRM beleid vastleggen in een nota gebaseerd op de Nota organisatieperspectief 2017.	31-12-2014
35.0	Rekenkamercommissie Onderzoek invoering CJG (2012)		
35.2	Beleidsdoelen Doelstellingen en prioriteiten in het jeugdbeleid zijn vastgelegd in de beleidsnota. De doelen zijn smart geformuleerd voor wat betreft de output maar niet voor de outcome. Het maatschappelijke effect is niet beschreven. Formuleer ook de outcomedoelstellingen Smart zodat helder is wat de gemeente hoopt te bereiken met het CJG	Outcomedoelstellingen en effect metingen CJG worden geformuleerd tijdens stelselwijziging jeugdbeleid. Invoeringsdatum is 1-1-2015	31-12-2014
36.0	Onderzoek doelmatigheid Uitvoering handhavingstaken in Lochem (2012)		
	Jaarverslag Stel zo spoedig mogelijk een jaarverslag met een evaluatie van de uitvoering van het beleid op en gebruik de evaluatie voor het aanbrengen van eventuele verbeteringen.	Verbetervoorstellen naar aanleiding van de evaluatie worden samen met de landelijke kwaliteitscriteria verwerkt in een nieuw WABO beleidsplan.	31-3-2015
37.0	Managementletter 2012 Deloitte		
	Bezuinigingen en PenC cyclus		
	Werkkostenregeling (1.1.2015) Voldoet de gemeente Lochem aan de 6 criteria genoemd in de man.letter	Zes criteria worden betrokken in de voorbereiding op de werkkostenregeling.	31-12-2014
	Subsidieverstrekingen Leg tijdens controlewerkzaamheden duidelijker vast de juistheid en tijdigheid van de opgelegde subsidieverplichtingen. Leg ook vast of de subsidies juist in de financiële administratie zijn verwerkt	Aanscherpen vastleggen van de subsidieverstrekingen	31-12-2014
42.0	Audit Overheidsontwikkelmodel Financiën (2013)		
	Aanbevelingen op het gebied van personele ontwikkeling en verbetering informatievoorziening.	Uitvoeren van in het Afdelingsplan 2014 verwoorde actiepunten.	31-12-2014
43.0	Managementletter 2013 en Bevindingenverslag accountantscontrole 2013		
	Sluitende begroting		
43.1.1	Presenteer voor de komende jaren een sluitende begroting.	Afronding kerntakendiscussie door bestuur is voorwaardelijk voor sluitende begroting 2015.	30-9-2014
	Verbonden partijen		
43.1.2.	Concretiseer, bevestig en monitor de afspraken met verbonden partijen.	Uitvoeren van de verbeterpunten (conclusies) genoemd in de memo aan de raad d.d. 28.5.14 evaluatie nota verbonden partijen. Dit gebeurt via een ontwikkelprogramma voor contactpersonen, leidinggevenden.	31-10-2014
	Fraude in organisatie		
43.1.5	Neem frauderisicoanalyses op als vast onderdeel van het interne beheersingssysteem.	Het interne controleplan 2014 baseren op frauderisico's.	30-11-2014